

MASTEROPPGAVE

Emnekode: SO330S-1

Navn: Line Ugulen Nilssen

Interesser og virkemidler i Russlands
søken etter regionalt hegemoni i
Kaukasus.

Dato: 15.05.2023

Totalt antall sider: 81

Forord

Etter fem år som student i Bodø markerer denne masteroppgaven slutten på en fantastisk studietid. Jeg har fått gode venner og lært masse. Prosessen med masteroppgaven har tidvis vært svært krevende, spesielt mot slutten. Men jeg har vært heldig med de menneskene jeg har rundt meg som har støttet meg på ulikt vis. Og disse fortjener en stor takk.

Først og fremst tusen takk til min veileder Kristian Åtland. Takk for at du har tatt meg for den jeg er. Takk for at du alltid svarer på mail og gir meg 100% av din tid under veiledning. Du har alltid møtt meg der jeg er, og jeg har alltid følt at jeg kan komme til deg med alt jeg har av spørsmål.

En spesiell takk må rettes til mine medstudenter Anja, Dana, Gabriel og Mathilde. Takk for et godt vennskap, gode samtaler og god hjelp. Takk for at dere holder meg nede på jorda og gir meg motivasjon til å gjøre en innsats hver dag.

Takk til Kristin for korrekturlesing, faglig input, kaffe og middag.

Takk til Vilde som har holdt mine primærbehov i sjakk. Jeg setter stor pris på våre løpeturer, middager, fotballkamper og turer til City Nord.

Til slutt vil jeg rette en takk til Jonas som alltid er opptatt av hvordan jeg har det.

15.05.2023

Line Ugulen Nilssen

Innholdsfortegnelse

Forord	i
Innholdsfortegnelse	iii
1.0 Innledning.....	1
1.1 Tema og problemstilling	1
1.2 Oppgavens avgrensning	2
1.3 Oppgavens kontekst og relevans	6
1.5 Oppgavens struktur	6
2.0 Teori	7
2.1 Hegemoni	8
2.2 Teorier om russiske interesser i regionalt hegemoni i Kaukasus	11
2.2.1 Analysenivå.....	11
2.2.2 Realisme	12
2.2.3 Liberalisme.....	15
2.2.4 Konstruktivisme	18
2.3 Teorier om russiske virkemidler	20
2.3.1 De facto-stater	20
2.3.2 Frosne konflikter	24
2.3.3 Borderization.....	27
3.0 Metode.....	29
3.1 Problemstilling og forskningsspørsmål.....	30
3.2 Case studie.....	31
3.3 Fremgangsmåte	33
3.4 Litteratur.....	35
3.4 Kvalitetssikring	37
4.0 Analyse.....	38
4.1 Russiske interesser i sin søken etter regionalt hegemoni i Kaukasus	39
4.2 Statens interesser	40
4.1.1 Økonomiske interesser	41
4.1.2 Sikkerhetspolitiske interesser.....	45
4.1.3 Kulturelle interesser	50
4.1.4 Oppsummering av interesser-analyse.....	52
4.2 Case-analyse av Russlands virkemiddelbruk	53
4.2.1 Abkhasia.....	54
4.2.2 Sør-Ossetia	58
4.2.3 Nagorno-Karabakh	61
4.2.4 Tsjetsjenia.....	66
4.2.5 Oppsummering av case-analyse	68
5.0 Konklusjon	71
Litteraturliste	73

1.0 Innledning

I denne delen av oppgaven vil jeg først gjøre rede for tema og problemstilling. Her gjøres det rede for hvilket tema oppgaven omhandler, og hva problemstillingen innebærer. Problemstillingen gjøres rede for gjennom å forklare hva det er jeg ønsker å finne ut av i denne oppgaven, samt hvilket utgangspunkt jeg har valgt for å undersøke dette. Deretter følger en del hvor oppgavens begrensning legges frem, her er oppgaven begrenset i tid og rom. I tillegg gjør jeg kort rede for geografi og demografi i Kaukasus, samt de fire suverene statene som gjør opp Kaukasus. Etter at oppgaven er avgrenset legger jeg frem hvilken relevans oppgaven har i dag, samt andre fenomen og hendelser som er knyttet opp til regionen og den situasjonen Kaukasus har vært, og befinner seg i, i dag. Til slutt i dette kapittelet følger en beskrivelse av hvordan oppgaven er strukturert, fra teorikapittel til metodekapittel og analysekapittel, og til slutt en konklusjon.

1.1 Tema og problemstilling

Tema for denne oppgaven er utfordringer i det tidligere Sovjetunionen, med Kaukasus som regional avgrensning. Dette temaet bygger videre på min bacheloroppgave som omhandlet årsaker til konflikt i Nagorno-Karabakh. Problemstillingen er; *Hvilke interesser har Russland i å bli regional hegemon i Kaukasus, og hvilke virkemidler tar Russland i bruk for å oppnå en posisjon som regional hegemon?* Problemstillingen inneholder ulike aspekt og fenomen hvor målet er å finne ut av hvilke interesser Russland har i Kaukasus, og hvilke virkemidler Russland tar i bruk for å få kontroll over disse interessene. Interessene er av ulik art, og i denne oppgaven vil jeg se på sikkerhetspolitiske-, økonomiske- og kulturelle interesser. Deretter har jeg valgt å ta for meg etableringen av de facto-stater, frosne konflikter og borderization som virkemidler Russland tar i bruk for å realisere deres interesser. Her kommer jeg inn på den neste delen av problemstillingen, nemlig hvilke case som danner grunnlaget for analysen, dette er de fire de facto-statene Abkhasia, Sør-Ossetia, Nagorno-Karabakh og Tsjetsjenia. De fire de facto-statene er igjen en del av de fire suverene statene Russland, Georgia, Armenia og Aserbajdsjan, og er følgelig relevante aktører i forholdet mellom Russland og Kaukasus. Kaukasus fungerer på lik linje med andre regioner vi ser i dag, ikke i et vakuum, de er en del av det internasjonale samfunn og påvirkes av forhold utenfor sin egen region. Derfor er andre relevante aktører i regionen blant andre Tyrkia og Iran som ligger geografisk nær Kaukasus. EU og NATO er andre relevante aktører i regionen. Til slutt er det begrepet hegemoni denne oppgaven søker å undersøke, da spesielt *regionalt hegemoni*.

1.2 Oppgavens avgrensning

Det regionale området oppgaven vil omhandle er Kaukasus, og med tanke på tidsperspektiv har jeg valgt å undersøke Kaukasus etter Sovjetunionens fall i 1991 og frem til i dag. Mot slutten av Sovjetunionens tid og etter unionens fall oppsto det et nytt politisk landskap i de tidligere sovjetiske statene. Det som tidligere var stater og autonome områder underlagt Sovjetunionen fikk en ny posisjon på den internasjonale arena i lys av deres nye oppnådde suverenitet. De facto-statene i Kaukasus har spilt en sentral rolle i regionens konfliktbilde siden lenge før Sovjetunionens tid, men det faktum at det oppsto nye suverene stater og en ny politisk hverdag ga de facto-statene mindre autonomi. De facto-stater, frosne konflikter og borderization er tre fenomen som fungerer over lang tid. Det er derfor relevant å se på hvordan disse fenomenene har utartet seg, og hvordan Russland har brukt disse fenomenene som virkemidler over en lengre tidsperiode. I tillegg er krigen i Ukraina pågående, og forholdsvis ny, slik at det som foregår i Russland nære omkrets er svært relevant helt frem til i dag. Derav er oppgaven avgrenset fra Sovjetunionens oppløsning og frem til i dag.

Kaukasus består av de suverene statene Russland, Georgia, Armenia og Aserbajdsjan. I tillegg er det flere områder innenfor de ovennevnte statene som har tilegnet seg selvstyre av ulik grad, og vil i denne oppgaven bli benevnt som de facto stater. Disse er Abkhasia og Sør-Ossetia i Georgia, Tsjetsjenia i Russland, og Nagorno-Karabakh i Armenia/Aserbajdsjan. Felles for disse enhetene er at de alle var en del av det tidligere Sovjetunionen. Nord-Kaukasus er i hovedsak den delen av regionen som ligger innenfor det russiske territoriet, mens Sør-Kaukasus er de resterende statene nevnt ovenfor (Mühlfried, 2020, s. 24). Kaukasus grenser til Svartehavet i vest, Kaspiahavet i øst og Tyrkia og Iran i sør, i nord ligger Russland. Geografisk sett er Kaukasus preget av fjellområder, og Europas høyeste fjell Elbrus ligger her (Lundbo, 2022). Fjellkjeden Kaukasus deler regionen i det nordlige og det sørlige Kaukasus, og klimaet er preget av alt fra subtropiske kyststrekninger til alpine fjellområder (Yemelianova og Broers 2020a, s. 3). Kaukasus er en svært mangfoldig region, på flere ulike vis.

Gjennom historien har regionen vært en del av det politiske landskapet til blant annet Russland, det Ottomanske Riket og Persia, samt at de territorielle grensene har skiftet mellom ulike stater, og imperier gjennom tidene (Yemelianova og Broers 2020a, s. 3). I dag er situasjonen noe lik, med tanke på at statene i Kaukasus er små, og ser seg nødt til å forholde seg til de større statene i, og rundt regionen. Statene som omkranser Kaukasus i dag er Russland, Tyrkia og Iran. Russland har i tillegg noe av sitt suverene territorium innenfor Kaukasus. I tillegg har verden blitt tettere knyttet sammen, verden er blitt global, og Kaukasus må på lik linje forholde seg til

andre aktører slik som EU, NATO og FN. Illustrasjonen under viser området jeg vil ta for meg i denne oppgaven. Tyrkia og Iran er ikke en del av de casene jeg har valgt å bruke, men de vil følgelig bli nevnt på bakgrunn av at de også har interesser i regionen, samt at de støtter den ene eller andre aktøren på ulikt vis i ulike sammenhenger.

Figur 1: Kart over Kaukasus (Holm-Hansen 2020)

Sovjetunionen besto av 15 unionsrepublikker, 20 autonome republikker, 8 autonome regioner (oblaster), og 10 autonome distrikter (okruger) (Ciobanu, 2009, s. 19). Unionsrepublikkene var det som etter Sovjetunionens oppløsning ble suverene stater. I Kaukasus er disse statene Russland, Georgia, Armenia og Aserbajdsjan. Abkhasia og Sør-Ossetia var en del av den sovjetiske republikken Georgia, mens Nagorno-Karabakh var en del av Aserbajdsjan, og Tsjetsjenia en del av Russland.

Demografien i Kaukasus er preget av en svært mangfoldig sammensetning av etniske grupper (Colarusso, 2020, s. 32). På bakgrunn av at grensene er trukket mellom ulike stater og imperier i historien, har de ulike folkegruppene også vært del av ulike stater og imperier. I hovedsak er den vestlige delen av Kaukasus preget av Kristendom, mens den østlige delen er preget av Islam. Selv om den etniske sammensetningen er mangfoldig, har de ulike gruppene en felles historie hvor kultur, religion og språk er preget av at disse folkegruppene har levd i nær regional

tilhørighet til hverandre. Kaukasus har med andre ord vært et møtepunkt for ulike grupperinger over en lang periode (Yemelianova & Broers 2020a, s. 2).

Den første staten i Kaukasus jeg vil presentere er Russland, som er en relevant aktør på ulike måter i Kaukasus. Først og fremst er det Russlands forhold til Kaukasus som analyseres i denne oppgaven, men Russland er i tillegg en geografisk del av regionen. Adygia, Karatsjajev-Tsjerkessia, Kabardino-Balkaria, Nord-Ossetia, Ingusjetia, Tsjetsjenia og Dagestan er ulike føderale områder innenfor det russiske territoriet, og gjør opp det nordlige Kaukasus (Yemelianova 2020, s. 203). Disse russiske føderasjonssubjektene har en grad av autonomi over egne områder, men Russland styrer deres handlingsrom sentralt fra Kreml. Årsaken til at Tsjetsjenia er den eneste av de ovennevnte områdene som er brukt som case i denne oppgaven er fordi det er her det har vært størst grad av uenighet og konflikt. Tsjetsjenia skiller seg fra Russland med tanke på identitet, og har vist et ønske om å løsrive seg fra moderlandet. Den østlige delen av det nordlige Kaukasus er hovedsakelig muslimsk, en av årsakene til at identiteten skiller seg fra den russiske (Yemelianova 2020, s. 204). Under Mikhail Gorbachevs presidentskap, ble Sovjetunionen politikk preget av *glasnost* og *perestroika* (Matsaberidze, 2020, s. 116). Glasnost betyr liberalisering og perestroika betyr modernisering, og det som tidligere var et autoritært Sovjetunionen ble mer åpent og ga spesielt etniske grupper større handlingsrom (ibid). I tillegg endret hele Sovjetunionen seg da det ble oppløst i 1991, og nye folkerettslige stater oppsto, med Russland som den geografisk største og mest innflytelsesrike staten i regionen.

Georgia er i dag en suveren stat, men staten er preget av konfliktlinjer med bakgrunn i de facto-statene, samt et spent forhold til Russland. Dette er ikke nye fenomen, men ting som har vært en del av den georgiske historien i mange år. Georgia erklærte seg selvstendig i 1991, og har siden da vært en internasjonalt anerkjent suveren stat. I forhold til de andre statene i Kaukasus har Georgia et åpent politisk system og et liberalt samfunn (Nodia, 2020, s. 174). På lik linje med resten av Kaukasus er det georgiske samfunn gjort opp rundt en fragmentert etnisk sammensetning, men omtrent 70% av befolkningen er etniske georgiere (ibid). På starten av 1990-tallet oppsto to væpnede konflikter i Georgia, den ene med Abkhasia (1992-93), og den andre med Sør-Ossetia (1991-92) (Nodia, 2020, s. 175). I tillegg til disse to konfliktene tidlig på 1990-tallet, har krigen mellom Russland og Georgia i 2008 lagt et grunnlag for et dårlig forhold mellom de to statene. Denne krigen handlet, på lik linje med konfliktene i 1991-93, om de to de facto-statene Abkhasia og Sør-Ossetia.

Zviad Gamsakhurdia var den første demokratisk valgte presidenten i Georgia, men han hadde ikke støtte fra de russiske styringsmaktene i Kreml (Nodia, 2020, s. 177). Eduard Shevardnadze, som var tidligere utenriksminister for Sovjetunionen ble satt inn som president etter Gamsakhurdia, men Shevardnadze var ikke like populær i den georgiske befolkningen (ibid). Shevardnadze klarte ikke å bygge opp Georgia til å bli en funksjonell stat, men den georgiske staten forble svak under hans styre, spesielt fordi han ikke klarte å bygge opp gode statlige institusjoner (Nodia, 2020, s. 178). Innkreving av skatt var en av de politiske områdene han ikke klarte å bygge opp og opprettholde. Etter roserevolusjonen i 2003, ble Mikheil Saakashvili satt inn som president (ibid). Saakashvili fikk til å bedre statlige institusjoner, fikk i stor grad bukt med organisert kriminalitet og korrupsjon, og fikk på plass en sterkere stat (ibid). Innad i Georgia var han populær, men hans valg i utenrikspolitikken, spesielt utenrikspolitikk med tanke på Russland, skapte en sikkerhetspolitisk utfordring for Georgia. Noe som ble en pådrivende faktor som til slutt ledet til den russisk-georgiske krigen i 2008. Georgia er i dag sett på som et hybrid regime, hvor staten innehar deler av både et demokratisk- og et autoritært styresett. (Nodia, 2020, s. 180).

Armenia ligger vest i Kaukasus og grenser til Georgia i nord, Aserbajdsjan i øst, Tyrkia i vest og Iran i sør. Situasjonen i Armenia på starten av 1990-tallet var preget av konflikten i Nagorno-Karabakh (Iskandaryan, 2020, s. 194). Kamphandlinger i konflikten endte etter en våpenhvile i 1994, men som oppgaven senere vil vise, var ikke denne våpenhvilen noen slutt på konflikten. Soldatene og offiserene som kjempet i Nagorno-Karabakh har vært svært deltakende i å gjøre Armenia til en stat uten spesielt god kontroll, korrupsjon er utbredt, og det er flere av veteranene fra krigen som står i spissen for å nyte av denne korrupsjonen (ibid). Korrupsjonen er også preget av oligarker med tette bånd til politikken, slik at de har mulighet til å bøye lover og regler i sin favør (Iskandaryan, 2020, s. 195). Flere av disse oligarkene er veteraner fra krigen i Nagorno-Karabakh på starten av 1990-tallet (ibid). I dag er Armenia et hybrid regime, og er mer demokratisk enn sine naboland (Iskandaryan, 2020, s. 199). På denne måten er Armenia mer likt et vestlig land enn for eksempel Aserbajdsjan, og kunne vært en kandidat for både EU- og NATO-medlemskap i fremtiden. Problemet oppstår når en tar en titt på forholdet mellom Armenia og sine naboland. Armenia er fullt ut avhengig av russisk støtte i Nagorno-Karabakh, og forholdet til Tyrkia er svært anspent, med utgangspunkt i dette kan ikke Armenia endre sin fremtid i europeiske institusjoner på egenhånd (ibid).

Aserbajdsjan ligger øst i Kaukasus, og grenser til Russland i nord, Kaspiahavet i Øst, Iran i Sør og Armenia i vest. Utenom Russland er Aserbajdsjan den staten i Kaukasus med størst landareal

(Alstadt, 2020, s. 157). Nagorno-Karabakh ligger innenfor Aserbajdsjansk suverent territorium, og det er konflikten med Armenia over dette området som i størst grad preger aserbajdsjansk utenriks- og sikkerhetspolitikk, samt forholdet til andre stater og organisasjoner i verden (ibid). Siden 1993 har Aliyev-familien hatt makten i landet, og i dag er det Ilham Aliyev som er president i Aserbajdsjan (Alstadt, 2020, s. 165). Heydar Aliyev styrte Aserbajdsjan fra 1993-2003, som en autoritær leder var hans lederstil preget av frykt og tvang, samt en smigrende adferd mot internasjonale aktører (Alstadt, 2020, s. 167). Før Heydar Aliyev døde, sørget han for at hans sønn Ilham fikk ta over makten etter hans død (ibid). Etter flere revolusjoner i tidligere sovjetiske stater på starten av 2000-tallet, fryktet Aliyev at det samme ville skje i Aserbajdsjan og førte et enda mer autoritært regime for å forhindre at en slik revolusjon skulle skje i Aserbajdsjan (Alstadt, 2020, s. 168). Det autoritære regimet har ført til mer stabilitet og en voksende økonomi gjennom oljeutvinning, men det har gått på bekostning av sivile rettigheter, da spesielt menneskerettigheter (ibid s. 171).

1.3 Oppgavens kontekst og relevans

24. Februar 2022 invaderte Russland Ukraina, og startet den største mellomstatlige krigen i Europa etter andre verdenskrig. Kaukasus er en region med geografisk tilhørighet til Ukraina, samt at de to områdene deler felles historie med Sovjetunionen, med tanke på at både Ukraina og Kaukasus var en del av det tidligere Sovjetunionen. De ulike virkemidlene jeg har valgt å undersøke i denne oppgaven er ikke bare brukt i Kaukasus, men er også, i varierende grad, brukt i Ukraina. Uten å undersøke Ukrainas historie og situasjon i dag direkte, er det relevant å se på fenomenet i andre deler av det tidligere Sovjetunionen, for å se om disse fenomenene viser likhetstrekk med situasjonen vi ser i Ukraina i dag. Både Georgia og Ukraina har vist interesse for å bli en større del av Vesten, gjennom diskusjoner om å bli medlem av EU og/eller NATO. Krigen i Ukraina har vist seg å ha flere fellestrekk med krigen i Georgia i 2008, spesielt med tanke på at det er russiskvennlige grupperinger og områder i både Ukraina og Georgia.

1.5 Oppgavens struktur

Denne masteroppgaven om russisk regionalt hegemoni er delt inn i et innledningskapittel, et teorikapittel, et metodekapittel, et analysekapittel og til slutt en konklusjon. Både teorikapittelet og analysekapittelet er delt i to, fordi oppgaven søker å undersøke både russiske interesser og hvilke virkemidler Russland tar i bruk for å realisere disse interessene. Den ene delen av teorikapittelet og analysekapittelet vil omhandle russiske interesser analysert gjennom realisme, liberalisme og konstruktivismen. Den andre delen vil omhandle de fire casene jeg har valgt, og hvilke virkemidler Russland tar i bruk her for å realisere sine interesser.

Teorikapittelet starter med en innledning til hva som senere kommer i kapittelet, før jeg redegjør for begrepet hegemoni. Hegemoni er det mest sentrale begrepet i oppgaven, og har derfor fått sitt eget underkapittel. Deretter følger teorier jeg vil bruke for å forklare hvilke interesser Russland har i Kaukasus, og hvorfor Russland ønsker å dominere dette området. Disse teoriene er realisme, liberalisme og konstruktivisme, kjente teoritradisjoner i internasjonale relasjoner. Etter teorier om russiske interesser følger teorier om hvilke virkemidler Russland tar i bruk for å oppnå hegemoni i Kaukasus, og hvordan disse virkemidlene kan brukes i praksis. Jeg har valgt å bruke teorier om borderization, de facto-stater og frosne konflikter for å analysere russiske virkemidler i de ulike casene.

Metodekapittelet er neste del av oppgaven. Jeg gjør her rede for hva en case-studie er og hvorfor nettopp denne metoden er valgt for denne oppgaven. Deretter legger jeg frem min fremgangsmåte i arbeidet med masteroppgaven, og hvilken litteratur jeg har valgt å bruke. Til slutt ligger et underkapittel med forskningsprosjektets kvalitet. Dette kapittelet forklarer hvorfor jeg har gjort som jeg har gjort, og er en naturlig del i en akademisk masteroppgave, til forskjell fra for eksempel en artikkel i et tidsskrift. Metodekapittelet beskriver hvordan jeg har arbeidet med masteroppgaven, både gjennom en forklaring på hva jeg har gjort, samt hvilken metode oppgavene er forankret i.

Analysen følger etter metodekapittelet, og denne delen er delt i to. Én analysedel for russiske interesser i Kaukasus, og én analysedel hvor jeg tar for meg hvilke virkemidler Russland har tatt i bruk for å bli regional hegemon, samt hvordan disse virkemidlene er brukt i praksis. Underkapittelet om russiske interesser i Kaukasus starter med en redegjørelse for hva en stats interesser kan være. Interessene Russland har i Kaukasus er delt inn i økonomiske interesser, sikkerhetspolitiske interesser og kulturelle interesser. Den andre analysedelen har jeg kalt case-analyse, og her tar jeg for meg hver enkel case, og undersøker hvordan etablering av de facto-stater, frosne konflikter og borderization er brukt som virkemidler i de ulike casene.

I konklusjonen gjør jeg rede for de funnene jeg har gjort i analysen, samt hvordan virkemidler henger sammen med interesser. I tillegg tar jeg et kjapt blikk på fremtidsutsiktene for et russisk regionalt hegemoni i Kaukasus.

2.0 Teori

Jeg søker i denne oppgaven å forklare russiske interesser i Kaukasus i lys av realisme, liberalisme og konstruktivisme fordi russiske interesser, slik jeg forstår det, kan studeres på det systemiske analysenivået, beskrevet av blant andre Kenneth Waltz (Temby, 2015, s. 723). På

det systemiske analysenivået studerer en struktur og strømninger på den internasjonale arena. Disse store, kjente perspektivene fungerer godt for å forklare forholdet mellom stater og andre aktører på den internasjonale arena, men ikke nødvendigvis mindre regionale hendelser. Teorissetet er derfor delt i to. Ett sett for å forklare russiske interesser i det å bli regional hegemon, og et annet teorisset for å forklare hvilke virkemidler Russland tar i bruk for å oppnå status som regional hegemon. Hvilke virkemidler Russland tar i bruk for å oppnå hegemoni i Kaukasus har jeg valgt å analysere i lys av teorier om borderization, etablering av de facto stater og frosne konflikter. Hvordan tar Russland i bruk borderization, de facto-stater og frosne konflikter som virkemidler i sin søken etter regionalt hegemoni i Kaukasus? De ulike fenomener og kjennetegn de tre begrepene innehar, brukes som et teoretisk rammeverk for å undersøke om de brukes som virkemidler av Russland i Kaukasus, og i så fall; hvordan.

Kapittelet starter med en redegjørelse av begrepet *hegemoni* fordi selve oppgaven handler om nettopp dette. Deretter vil jeg gjøre rede for teorier om hvorfor Russland søker seg til regionalt hegemoni i Kaukasus, gjennom *realisme*, *liberalisme* og *konstruktivisme*. Dette er teorier i internasjonale relasjoner, og konsentrerer seg om internasjonale og globale forhold. Underkapittelet om teorier på russiske interesser i Kaukasus starter med en redegjørelse av analysenivå for å gjøre rede for hvilke ulike nivå en kan analysere hendelser og fenomen på den internasjonale arena. Etter teorier på russiske interesser i Kaukasus følger et underkapittel hvor jeg legger frem teorier om *borderization*, *de facto-stater* og *frosne konflikter*. Disse teoriene er brukt for å forklare hvilke virkemidler Russland tar i bruk for å oppnå regionalt hegemoni i Kaukasus. I tillegg vil disse tre teoriene hjelpe til å forklare hvordan Russland bruker virkemidler i praksis i de ulike casene.

2.1 Hegemoni

Hegemoni er definert som en politisk orden (enten regional eller global) hvor hegemonens tankesett blir dominerende uten noen direkte trussel om bruk av vold (Prys, 2010, s. 484). I dette ligger det at en hegemon har en dominerende rolle overfor andre stater uten å nødvendigvis ty til vold gjennom for eksempel militære aksjoner for å underlegge seg andre stater. Denne oppgaven handler om regionalt hegemoni fremfor globalt hegemoni. En global hegemon dominerer alle de andre statene i verden, mens en regional hegemon dominerer alle statene i sin region. En region kan ha flere regionale sterke makter med ulik grad av innflytelse på den regionale ordenen (Prys, 2010, s. 486).

Regionalt hegemoni omhandler hegemoni på mindre geografiske områder, til forskjell fra hegemoni forstått som dominans på den globale arena. Miriam Prys (2010) definerer en region som «(...) a region consists of two or more member states in geographical proximity, is characterized by regular interactions between them and is perceived by both internal and external actors as a distinct regional space» (Prys, 2010, s. 485). Karagiannis (2002) omtaler en region som et sett av stater med geografisk nærhet med en felles sikkerhetsrelasjon som gjør det naturlig å skille denne regionen fra en annen (Karagiannis, 2002, s. 5). Dersom EU hadde vært styrt av en enkelt europeisk stat, for eksempel Frankrike, ville Frankrike vært regional hegemon i Europa. Det samme kan sies om Iran dersom de hadde styrt den islamske verden i Midtøsten. En hegemon må oppnå en så stor grad av makt, at de er kapable til å slå ned på andre stater, eller koalisjon av stater, trusler om- eller bruk av fysisk makt (Lim, 2014, s. 9).

Når en stat har oppnådd regionalt hegemoni, vil truslene i større grad komme fra den internasjonale arena, heller en regionale trusler (Lim, 2014, s. 9). Andre store makter kan vise interesse av ulike årsaker, og et regionalt problem, eller utfordringer, kan involvere stater eller andre aktører utenfor det regionale området. På den andre siden av staten som søker regionalt hegemoni, står de mindre statene i regionen i fare for å innlemmes på en eller annen måte i den store statens regionale hegemoni. På bakgrunn av dette vil det være naturlig at disse små statene påvirkes av det som skjer i statene rundt dem, og følger nøye med på dette. En regional hegemon må sikre sin posisjon mot trusler fra internasjonale aktører som ikke er regionalt tilknyttet det gjeldende området (Lim, 2014, s. 22). Derfor må den regionale hegemonen både passe på områdene i umiddelbar nærhet, men også andre store makter som er lengre unna rent geografisk.

Regionalt hegemoni vil gi en stat muligheten til å ha kontroll over nærliggende områder som kunne vært en trussel, samt å vise så stor dominans at det kan virke avskrekkende mot andre store makter på den globale arena (Lim, 2014, s. 30). På den andre siden kan en stor regional makt virke truende på andre store makter, og føre til konflikt (ibid). Prys (2010) snakker også om forholdet mellom det regionale og det globale, men legger vekt på at globale og regionale interesser og politikk er forskjellig (Prys, 2010, s. 499). Tilgang er svært viktig for en regional hegemon, og forstås her som å ha tilgang til alle de områder hegemonen ønsker å ha dominans over. Maritime områder er derfor sentrale strategiske områder en hegemon vil ønske kontroll over. Kontroll over luftrommet er også relevant, men på en annen måte. Luftrommet er viktigere i direkte kamphandlinger og krig, enn i søken etter regionalt hegemoni (Lim, 2014, s. 23). Kontroll over flystriper og flyplasser beliggende på landområdene er derimot viktig for å oppnå regionalt hegemoni.

I liberalismen forstås en hegemon som en tilretteleggende stormakt (Prys, 2010, s. 479). En hegemon legger altså til rette for at andre stater kan ta større del i det globale samfunn gjennom institusjonelle rammeverk. Gjennom disse institusjonelle rammeverkene har mindre stater en påvirkningskanal hvor de har mulighet til å hevde egne interesser. Å være en liberal hegemon kan tidvis være krevende fordi en slik hegemon tar på seg en form for beskytteransvar overfor de mindre statene. I en region med store problemer av ulik art kan en hegemon ta ansvar for å få bukt med disse problemene (Prys, 2010, s. 480). Hegemoni forstått i realismen er noe annerledes. Hegemoni er tett knyttet til realismeperspektivet på internasjonal politikk, hvor staten må øke sin makt for å sikre statens sikkerhet og overlevelse. Regionalt hegemoni er den beste måten for staten å sikre seg selv på (Kirshner, 2010, s. 60). Det er i tillegg mulig å søke regionalt hegemoni på bakgrunn av andre årsaker enn søken etter makt. Økonomisk vinning for å sikre bedre levevilkår for sin egen befolkning kan føre til at en sterk stat prøver å ekspandere sin innflytelse over i naboland med forekomster av de ressurser hegemonen ønsker seg.

Hvilke mål en stat har, og hvilke virkemidler som blir tatt i bruk, sier noe om hva slags makt en stat ønsker seg. Målene vil igjen legge føringer på hva slags maktposisjon en stat ønsker å oppnå. Destradi (2010) deler denne makten i tre; *imperium*, *hegemoni* og *lederskap* (Destradi, 2010, s. 909). Dersom en stat ønsker full kontroll over enkelte andre stater, og bruker, eller truer om bruk av, militær makt, vil det tilsi at det er et imperium de søker. For at andre stater skal handle i imperiets vilje, må den fysiske makten være sterk nok til at de andre statene ikke kan stå imot denne viljen. Imperier er på denne måten illegitime fordi en stat har ikke rett til å ta seg inn i andre stater med militær makt, dette fører igjen til at statene som innlemmes i imperiet har blitt tvunget til det, og velviljen er derfor lav (Destradi, 2010, s. 912).

Hegemoni handler om å dominere andre stater, men ikke ved hjelp av militær makt. Virkemidler for å oppnå hegemoni deles inn i tre underkategorier; hard-, mellomliggende- og myke strategier (Destradi, 2010, s. 918). Hvor de harde virkemidlene går ut på å tvinge andre stater til å underkaste seg hegemonen, gjerne gjennom økonomiske sanksjoner eller handlinger som ikke gir statene noen annen mulighet enn å føye seg etter hegemonens ønsker (ibid, s. 919). De mellomliggende virkemidlene går ut på en form for utpressing, hvor hegemonen gir en form for belønning til de statene som underkaster seg, som for eksempel tilgang til markeder eller andre ressurser statene sårt trenger (ibid). Sosiale, legitime, prosesser fra hegemonens side for å påvirke andre staters ideologi og tankesett er myke virkemidler (ibid). Her prøver hegemonen å påvirke statene, uten bruk av manipulasjon og tvang, til å forstå at deres tankesett er det beste for regionen, og på den måten innlemme disse statene inn i deres hegemoni. Felles for de tre

typene virkemidler er at hegemonen jobber ut ifra sine egne interesser, og de andre statene er brikker i hegemonens spill. Det er dog ikke sagt at de andre statene ikke kan tjene på å bli dominert av en hegemon. Lederskap handler om at en stat er mektigere enn andre stater, men fremfor å sikre sine egne interesser, vil lederen gå frem for å fremme felles interesser blant alle statene involvert.

Regionalt hegemoni er altså en situasjon hvor den sterkeste makten i regionen oppnår så stor grad av makt at de har ressurser til å kontrollere de andre statene i regionen. De andre statene har ikke ressurser til å gå imot hegemonen. En sterk makt kan ha imperialistiske-, dominerende- eller lederskapsinteresser i en region. I denne oppgaven vil både imperialismen, dominans og lederskap falle under begrepet om hegemoni. Imperialisme faller mer under realismeperspektivet, mens lederskap faller inn under liberalismeperspektivet. Dominans inneholder aspekt av både liberalisme og realisme, men kan knyttes opp til konstruktivisme gjennom hvordan en region er sosialt konstruert. Årsaken til dette er at dominans kan oppstå dersom de små statene oppfatter hegemonen som en hjelpende hånd.

2.2 Teorier om russiske interesser i regionalt hegemoni i Kaukasus

I denne delen vil jeg gjøre rede for tre sentrale perspektiver i internasjonale relasjoner, realisme, liberalisme og konstruktivisme. Rekkefølgen jeg har valgt å presentere de i er på bakgrunn av deres historiske bidrag, hvor realismen er eldst, mens liberalismen kom som en reaksjon på realismen. Konstruktivismen er en nyere teori, og skiller seg noe fra de to andre perspektivene, dette vil jeg komme inn på under. Før jeg går inn på de ulike teoriene, vil jeg legge frem de tre analysenivåene en tar i bruk i internasjonale relasjoner; individ-, stats- og systemnivå.

2.2.1 Analysenivå

Som nevnt over er de tre analysenivåene i internasjonale relasjoner delt inn i individ-, stats- og systemnivå. Kenneth Waltz beskrev disse analysenivåene som ulike nivå å analysere hvorfor krig oppstår (Temby, 2015, s. 723). Det finnes ulike aktører på ulike nivå i verden, og et individ påvirker og former på en annen måte enn staten og systemet, på denne måten er det relevant å analysere på ulike nivå for å få med seg det store bildet av hvorfor noe er som det er. J. David Singer er en annen teoretiker som har bidratt til forståelsen av de ulike analysenivåene (Temby, 2015, s. 721). I tillegg til Waltz og Singer, har flere andre teoretikere bidratt til forståelse av analysenivåene, og de er både enig og uenig om hva de ulike nivåene skal inneholde.

På individnivået analyseres hvilken påvirkning ulike individer har på ulike utfall i internasjonal sammenheng (Temby, 2015, s. 723). Adolf Hitler var en bidragsytende årsak til hvorfor andre

verdenskrig brøt ut, og Napoelon Bonaparte en årsak til fransk ekspansjon. Statsnivået legger først og fremst til grunn at staten tolkes som en enhetlig aktør, hvor staten oppfattes som en form for et rasjonelt individ (Temby, 2015, s. 724). Forståelsen av statsnivået er todelt, den ene delen handler om statens institusjoner, identitet og politikk, mens det andre nivået handler om hvordan staten forholder seg til andre stater og aktører (ibid). For eksempel er det lite sannsynlig at det blir noen stor konflikt mellom Norge og Sverige, først fordi begge statene har gode statlige institusjoner og ser på seg selv som fredsnasjoner, for det andre er forholdet mellom dem svært godt. Å analysere på systemnivå handler om å se på hvordan den internasjonale ordenen og dens strukturer fungerer (Temby, 2015, s. 725). Dette nivået er også todelt, fordi en analyserer hvordan systemet påvirker stater, samtidig som en analyserer hvordan stater påvirker systemet (ibid). For eksempel under den kalde krigen hvor de to stormaktene USA og Sovjetunionen fungerte i en bipolar verdensorden, her la systemet til grunn at andre mindre stater måtte følge den ene eller den andre, eller trekke seg ut av stormaktrivaliseringen. Samtidig var begge statene så store at de kunne påvirke systemet den ene eller andre veien, noe som til slutt resulterte i en oppløsning av Sovjetunionen og en ny unipolar verdensorden med USA i spissen.

2.2.2 Realisme

Realismen er en teoritradisjon innenfor fagtradisjonen Internasjonale Relasjoner, som søker å forklare fenomen på den internasjonale arena. Det er igjen ulike retninger innenfor realismen, disse vil jeg gjøre rede for i dette kapittelet. Kauppi og Viotti (2020) legger likevel frem fire grunnleggende kjennetegn for realismen (Kauppi & Viotti, 2020, s. 21). Det første kjennetegnet er at stater er hovedaktørene i et anarkisk verdenssystem (ibid). Andre aktører, slik som ikke-statlige organisasjoner eller transnasjonale selskaper, har ikke en like stor effekt på den globale arena som det stater har. I tillegg er verdenssystemet anarkisk på bakgrunn av at det ikke finnes noen legitim juridisk enhet som styrer alle verdens stater (ibid). Det andre kjennetegnet handler om at stater er enhetlige aktører (ibid, s. 22). Dette innebærer at statens befolkning, institusjoner, politiske partier og organisasjoner jobber sammen mot et felles mål. Med andre ord, alle jobber sammen for statens interesser, både innad og utad i kontakt med andre stater (ibid, s. 22). Det tredje kjennetegnet omhandler at staten er en rasjonell aktør (ibid, s. 22). Å være en rasjonell aktør handler om å tilegne seg informasjon og handle ut ifra de ressurser staten har for å maksimere nytte, eller å oppnå det best mulige resultatet på bakgrunn av statens interesser (ibid, s. 22). Realister er likevel obs på at en stat ikke kan ha full kontroll over alle aspekt ved alle saker, men det å være rasjonell handler om å fatte de best mulige tiltakene

gjennom den informasjonen, og de ressursene staten har. Det fjerde kjennetegnet omhandler sikkerhetspolitikk, og det er mulige konflikter og forsvarspolitik som preger verdenspolitikken (Kauppi & Viotti, 2020, s. 22). Konflikt med andre stater er alltid en trussel for staten, og det å sjonglere relasjoner til andre stater er den viktigste delen av politikken (ibid).

Selv om de grunnleggende kjennetegnene nevnt ovenfor er felles for realismen, finnes det ulike måter å fortolke realismen på. De største forskjellene innen klassisk realisme og neorealisme er forståelsen av *realpolitikk*. Realpolitikk handler om at statene handler ut ifra full egeninteresse (Waltz, 1988, s. 616). I klassisk realisme er statene rasjonelle og handler ut ifra full egeninteresse, mens i neorealisme handler statene ut ifra hvordan det internasjonale systemet fungerer og gjennom hvilken grad av makt og kapabiliteter statene har (Kauppi & Viotti, 2020, s. 24). I klassisk realisme er statene hovedaktørene på den internasjonale arena og en søker å forklare fenomen gjennom hvordan stater utvikler og bruker politikk i praksis (Waltz, 1988, s. 617). I neorealismen er statene også hovedaktør, men strukturene i det internasjonale systemet blir lagt til i regnestykket (ibid). Disse strukturene er hvordan makten er fordelt mellom enhetene, eller statene. Neoliberalisme og strukturell realisme er på denne måten teorier med likt utgangspunkt, altså strukturene i det internasjonale systemet tillegges større vekt enn kun statenes adferd. Waltz argumenterer for at internasjonale systemer som er likt strukturert, har de samme utfallene, selv om både tid og rom endres (Jensen og Elman 2018, s. 21).

Uten noen overordnet leder til å kontrollere distribusjonen av makt i et system, vil konkurranse om makten naturlig oppstå (Waltz, 1988, s. 616). Konkurranse over makt i et anarkisk system er kjernen i realismen. Årsaken er at statens hovedoppgave er å sikre sin egen stat, og dette oppnås gjennom makt. Om makt er et virkemiddel eller et mål i seg selv, er forskjellig i ulike fortolkninger av realismen. Morgenthau, en klassisk realist, ser makt som et mål i seg selv (Waltz, 1988, s. 615). Statens oppgave er med andre ord å tilegne seg størst grad av makt. For en neorealist er makt sett på som et virkemiddel i å oppnå sikkerhet, og for mye eller for lite makt kan føre til problemer (Waltz, 1988, s. 616). For lite makt gjør staten sårbar for andre større stater, mens for mye makt gjør staten til en trussel for andre stater (ibid). I et anarki er statene overlatt til seg selv på en slik måte at det ikke finnes noen legitim juridisk enhet som kan sørge for statenes sikkerhet (Waltz, 1988, s. 619). Stater i et anarkisk system er nødt til selv å legge til rette for egen sikkerhet (Waltz, 1988, s. 624). I den klassiske realismen søker stater å maksimere sin makt, dette går gjerne på bekostning av andre stater, og kan føre til krig og konflikt (Jensen & Elman, 2018, s. 19). En kan tenke på en pose med korn, dersom stat A tar for seg av hele sekken, vil det ikke være noe igjen til stat B, og fordi stater er styrt av mennesker

som fremmer en utenrikspolitikk preget av deres egeninteresser (Jensen & Elman, 2018, s. 19). Det er selvfølgelig mulig for enkeltindivider å fatte gode politiske beslutninger, men i den klassiske realismen verden forstått slik at dårlige ting skjer fordi de som utarbeider politikken noen ganger er dårlige mennesker (ibid).

I tillegg til forskjeller mellom klassisk realisme og neorealisme, er det en forskjell på defensiv og offensiv realisme. Defensiv realisme legger vekt på at det å opprettholde status quo er å foretrekke, samt at maktbalanse er bedre enn at staten søker større grad av makt enn andre stater (Jensen & Elman, 2018, s. 23). Å opprettholde status quo betyr ikke at ingenting skal endres, men maktforholdet mellom stater skal opprettholdes, dersom en stat utvikler atomvåpen, vil en defensiv realist si at da må de andre statene også utvikle atomvåpen. Defensiv realister er i tillegg mer opptatt av regional tilhørighet, fordi det å oppnå makt over stater som ligger geografisk langt unna er vanskelig (ibid). Det er ikke bare balansering av makt som er relevant for defensive realister, balansering av trusler er en viktig måte for stater å oppnå sikkerhet. Statens hovedoppgave er å sikre seg selv, og balansering av trusler viser hvorfor. Dersom verdenssystemet er preget av en unipolar orden, med én supermakt i spissen, vil de andre statene i systemet forme allianser for å arbeide mot det de ser som den største trusselen, nemlig hegemonen (Walt, 2003, s. 263). Som nevnt tidligere er defensive realister opptatt av geografisk nærhet, og det er statene i regional tilhørighet til hegemonen som vil oppleve hegemonen som størst trussel (Jensen & Elman, 2018, s. 23). Dette skjedde blant annet under andre verdenskrig, hvor Tyskland oppnådde en så stor makt, at de andre statene omkring dannet en allianse som endte med slutten for Nazi-Tyskland.

Offensive realister vil si at hegemoni er en måte å sikre egen sikkerhet og overlevelse, og det er hegemoni som er de ultimate målet (Jensen & Elman, 2018, s. 24). For å sikre statens overlevelse, må staten maksimere sin makt slik at de kan forhindre at andre stater angriper de i et verdenssystem preget av anarki, og ingen overordnet makt kan sikre statene utenom dem selv (Lim, 2014, s. 10). Sikkerhetsdilemmaet preger statens handlinger i sin søken etter å sikre egen overlevelse. Defensive realister vil prøve å skille mellom fiender og allierte og deres opprustning, samt at for å sikre statens overlevelse er maktbalansen viktig, ikke nødvendigvis hegemoni (ibid). På lik linje med defensive realister er geografi viktig, dette fordi det er vanskelig å oppnå fullt globalt hegemoni (Jensen & Elman, 2018, s. 25). Dersom det ikke er mulig å oppnå globalt hegemoni, er regionalt hegemoni å foretrekke. En stat kan oppnå regionalt hegemoni og bli den mektigste staten i verden, uten å nødvendigvis ha kontroll og

styring over alle verdens stater (ibid). Krig og konflikt er mest sannsynlig å finne sted i en multipolar verdensorden enn i en bipolar verdensorden (Mearsheimer, 2014, s. 338).

Når stater skal handle i et system, er det tydelig at små stater ikke har like mye å stille opp med i forhold til store stater. Thucydydes beskriver dette slik; «The strong do what they can and the weak suffer what they must» (Hammond, 2009). En måte for små stater å sikre seg selv på, eller for større stater å få mer makt, er gjennom allianser (Waltz, 1988, s. 620). Det er likevel slik at store stater har utkjempet flere kriger enn mindre stater (Waltz, 1988, s. 626). Allianser skapes mellom stater med felles interesser. De trenger ikke nødvendigvis å ha like interesser på samtlige områder, men allianser inngås gjerne mellom stater som har felles sikkerhetspolitiske interesser (ibid). Maktbalanseringsteori forklarer hvordan lik fordeling av makt mellom to eller flere parter vil føre til stabilitet (Organski & Kugler, 2015, s. 14). Store stater vil få større makt gjennom å inngå allianser med svakere stater, mens svakere stater vil oppnå større grad av sikkerhet dersom de får beskyttelse av den store staten. Hvor sterke kapabiliteter en stat har er målt opp mot andre staters kapabiliteter, det er med andre ord ikke mulig for stat A å være sterkere eller svakere enn stat B uten å sammenligne de to (Waltz, 1988, s. 627). Allianser skapes i størst grad for å balansere mot den sterkeste makten (Waltz 1987, 263). Kjernen i neorealismen, eller strukturell realisme, er at stater i et anarkisk system vil søke å føre en strategi for maktbalanse (Deudney & Ikenberry, 1999, s. 182). Gjennom å søke etter maktbalanse fremfor størst mulig grad av makt for egen stat, skille neorealismen seg fra offensiv realisme.

Det finnes både forskjeller og likheter mellom klassisk realisme, neorealisme, defensiv- og offensiv realisme. Klassisk realisme bygger på tankene til blant annet John Mearsheimer og hans verk «*The Tragedy of Great Power Politics*» (2014), og fokuserer på at statens oppgave er å sikre seg selv og maksimere sin makt, gjerne til det ender i regionalt, eller globalt, hegemoni (Mearsheimer, 2014). Neorealismen legger mer vekt på internasjonale strømninger og systemets struktur, samt at det er ikke nødvendigvis noen mål i seg selv å maksimere makt, det er heller maktbalansen som er viktig. Kenneth Waltz er en kjent neorealist, spesielt gjennom sitt verk «*Theory of International Politics*» (Waltz, 1979). Det er tydelig at det er likhetstrekk mellom offensiv realisme og klassisk realisme, og defensiv realisme og neorealisme.

2.2.3 Liberalisme

Til forskjell fra realismen, er liberalismen mer fredsorientert, enn maktorientert. Det er fred som er det ultimate mål, og Immanuel Kant, en kjent filosof fra opplysningstiden, etablerte tanken om at et republikansk styresett i statene er et ideal for å oppnå fred (Jensen & Elman,

2018, s. 36). Selv om staten i liberalismen er forstått som en viktig aktør på den internasjonale arena, er ikke staten den eneste aktøren slik som i realismen, i tillegg er statene forstått som institusjoner og ikke en enhetlig rasjonell aktør slik som i realismen (Jensen & Elman, 2018, s. 46). I tillegg til Kant er Montesquieu, Jean-Jacques Rousseau og Adam Smith teoretikere innen liberalismen (Kauppi & Viotti, 2020, s. 63).

Økonomi og frihandel er viktig i liberalismen, og gjennom Adam Smiths verk «Wealth of Nations» beskriver han hvordan individer som handler ut ifra egeninteresse automatisk handler for del felles beste gjennom *den usynlige hånd* (Jensen & Elman, 2018, s. 37). Liberalismen argumenterer for at et fritt marked fører til bedre priser på varer, høyere grad av velstand og mer samarbeid, mens et marked styrt av styresmakter i stater fører til konflikt og null-sum-spill (Jensen & Elman, 2018, s. 39).

Demokratisk fredsteori handler om at liberale demokratier ikke kriger mot hverandre, og det er et ideal for stater å søke seg mot demokrati for å sikre fred (Jensen & Elman, 2018, s. 40). Årsaken til dette er fordi demokratiske institusjoner fører med seg andre påvirkningskanaler enn å gå til krig dersom en er uenig eller føler seg truet (ibid). Ved å stemme ved valg eller å bruke media som påvirkningskanaler, er ikke bruken av vold nødvendig, og det er derfor heller ingen trussel om at andre skal bruke vold. Selv om dette er interne påvirkningskanaler i en stat, vil holdningene og verdiene innad flyte ut eksternt (Jensen & Elman, 2018, s. 41). Når holdningene og verdiene blir en del av utenrikspolitikken vil statene søke å fortsette et fredelig samspill med andre stater. Det vil ikke nødvendigvis være slik at demokratiske stater ikke går til krig, se for eksempel USA i Korea og Vietnam, men demokratisk fredsteori forteller at demokratiske stater ikke vil krige mot hverandre (ibid). På lik linje med allianser i realismen, vil demokratiske stater med felles interesser kunne danne allianser på bakgrunn av felles politiske mål.

Til forskjell fra realismen legger liberalismen mer vekt på individets posisjon i verden, spesielt gjennom menneskerettigheter (Jensen & Elman, 2018, s. 42). Menneskerettigheter ble satt på den internasjonale politiske agenda gjennom Folkeforbundet som ble opprettet i 1919 etter første verdenskrig, og var forgjengeren til dagens FN som ble opprettet etter andre verdenskrig (Godbolt, 2019). Staten er forstått som en sum av individuelle interesser (Kirshner, 2010, s. 54).

Neoliberal institusjonalisme legger vekt på internasjonale institusjoners evne til å definere staters rolle i systemet (Jensen & Elman, 2018, s. 42). Verdensordenen er på lik linje som i

realismen forstått som et anarki, selv om det ikke legges like stor vekt på anarkiets lovløshet i liberalismen (Jensen & Elman, 2018, s. 43). Institusjonene spiller derfor en stor rolle i strukturen, fordi de etablerer noen spilleregler for stater og andre aktører (ibid). Institusjonene fungerer på denne måten som en slags tredjepart i relasjonen mellom stater, slik at institusjonene legger ned et sett normer og regler som statene må forholde seg til. Institusjoner og allianser har en del til felles på bakgrunn av at det er samarbeid som inngås gjennom felles interesser, men de er likevel forskjellige. Allianser opprettes som nevnt tidligere for å balansere makt eller trusler, mens institusjoner opprettes for å forhindre konflikt og forebygge trusler (Jensen & Elman, 2018, s. 45). Allianser opprettes derfor som en reaksjon på trusler, mens institusjoner opprettes rundt felles interesser, men som forebyggende enheter og ikke mot en bestemt trussel. Disse institusjonene kan ta tre former; enten formelle intergovernmentalistiske eller transnasjonale, ikke-statlige organisasjoner, internasjonale regimer eller konvensjoner (Kauppi & Viotti, 2020, s. 77). Institusjonene bygger gjerne på regimer, hvor samarbeid starter på et spesifikt politisk område, men som senere utvikler seg til å ta for seg andre politikkområder også. Det finnes ulike teorier om regimer og institusjoner, og hegemoni er blant annet også beskrevet som et regime, regimet er da preget av at det er en hegemon som bestemmer spillereglene.

Liberalister vil søke å analysere på den globale arena, og ikke den internasjonale, fordi på den internasjonale arena er det kun stater som er aktører, mens på den globale er det andre aktører, som blant annet ikke-statlige organisasjoner, eller non-governmental organizations (NGOs) som spiller en viktig rolle (Kauppi & Viotti, 2020, s. 64). Den internasjonale arena er her forstått som en arena for mellomstatlig samhandling, mens den globale arena tillegges samhandling mellom både stater og andre aktører. Begge arenaene er verdensomspennende, men det er hvilke aktører som spiller på arenaen som definerer om den er internasjonal eller global (Kauppi & Viotti, 2020, s. 64).

Det finnes en kompleks gjensidig avhengighet på den globale arena, noe som fører til at flere ulike aktører samarbeider og er avhengig av hverandre. Disse aktørene drar nytte av å samarbeide, heller enn å kun sette søkelys på sin egen sikkerhet. Årsaken til dette er komplekse fenomen av gjensidig avhengighet, slik som den globale økonomien, internasjonale avtaler og organisasjoner. Det gagnar aktørene å ta del i fellesskapet, noe som til slutt fører til en bedre tilværelse for alle, heller enn noen få sterke stater. Den liberale verdensordenen er tett knyttet til kapitalismen, og et åpent verdensmarked (Deudney & Ikenberry, 1999, s. 193).

Åpen dialog uten allianse og hemmelige avtaler vil føre til fred (Kauppi & Viotti, 2020, s. 68). Regional integrasjon på bakgrunn av økonomi fører til gjensidig avhengighet, og igjen til fred fordi statene ikke kan angripe hverandre uten å lide store tap. Integrasjon er forstått som samarbeid mellom ulike aktører på et gitt område, hvor fagfolk, heller enn politikere, bestemmer hva som fungerer best. Integrasjon på ett område, vil senere føre til integrasjon på andre områder, en «spill over» effekt (Kauppi & Viotti, 2020, s. 70). EU, som startet som en kull- og stålunion, består i dag av samarbeid på flere ulike arenaer, slik som innvandring, felles økonomisk marked og klima. Et regime er et produkt av integrasjon, satt i et større system, med klar organisasjonsstruktur. Ved å inngå avtaler og samarbeid, vil staten sikre fred og gode økonomiske forutsetninger. For å hindre kaos og anarki, må mennesker inngå en samfunnskontrakt, hvor statsapparatet blir et nødvendig onde for å sikre at samfunnet ikke blir overvældet av kaos (Østerud, 2017, s. 44).

Kritikken av liberalismen går gjerne på at den ignorerer viktige aspekt ved verdensordenen, slik som makt, hierarki og statens egne interesser (Deudney & Ikenberry, 1999, s. 180). I tillegg er liberalismen tett knyttet til den vestlige verden, og en kan argumentere for at liberalismen ikke fungerer like godt for å analysere for eksempel Kinas interesser og handlinger på bakgrunn av at de har et annet sett med ideologier og tanker enn det for eksempel USA har. Verdensordenen er i dag preget av amerikansk liberalt hegemoni (Ikenberry, 2018, s. 15). Amerikansk globalt hegemoni er gjort opp rundt en åpen multilateral handel og en åpen verdensøkonomi (ibid). I tillegg er liberale institusjoner opprettet for å fremme fred og orden i det internasjonale anarkiske systemet, samt relasjoner mellom vestlige liberale stater (ibid, 16).

2.2.4 Konstruktivisme

Det er en naturlig historisk gang i de tre perspektivene på internasjonale relasjoner, liberalismen kom som en reaksjon på realismen, og på mange måter er de to motsetninger, mens konstruktivismen oppsto på 1980-tallet, som en kritikk av de to førstnevnte (Jensen & Elman, 2018, s. 49). Konstruktivismen skiller seg fra realismen og liberalismen ved at den har et mer sosiologisk standpunkt, og forholder seg ikke til krig og fred på samme måte som de førstnevnte perspektivene (ibid). I internasjonale relasjoner er konstruktivismen gjerne knyttet opp til forståelsen av hvordan globalt styre gjennom internasjonale organisasjoner blir utarbeidet (Jensen & Elman, 2018, s. 59).

Konstruktivismen problematiserer staters identitet og interesser (Kauppi & Viotti, 2020, s. 144). Teorien om konstruktivisme er basert på en antakelse om at den internasjonale strukturen er

sosialt konstruert gjennom normer, regler og lover, og ikke i lys av strukturer av materiell karakter (ibid). Dette vil si at konstruktivismen ikke legger hovedvekten på hvilke resultater en stat kan oppnå, men hvordan de internasjonale normene for samhandling mellom stater fungerer, og det er disse normene som vil bestemme utfallet. Årsaken til at stater forholder seg til disse normene er fordi det er passende, det er en moral alle forholder seg til (Jensen & Elman, 2018, s. 50). Verden er konstruert gjennom sosiale samhandlinger, og er i konstant endring. Objektiv persepsjon er ikke mulig, vi er alle påvirket av ett eller annet og derfor kan ikke verden forstås objektivt, men subjektivt. (Kauppi & Viotti, 2020, s. 145) Et anarki trenger ikke nødvendigvis føre til kaos og krig ifølge Locke, en sosial kontrakt mellom individer kan føre til et fungerende samfunn (Kauppi & Viotti, 2020, s. 146). Makt forstås som en persepsjon av makt, dersom noen tror du har makt, da har du makt. Det er de sosiale normene som ligger til grunn for staters handlinger, ikke statenes egeninteresser og deres søken etter å maksimere kapabiliteter, ressurser og makt (Jensen & Elman, 2018, s. 44).

Intersubjektivitet er et sentralt begrep i konstruktivismen, det betyr at informasjon, tanker og ideer blir delt mellom individer, institusjoner, stater eller andre aktører (Kauppi & Viotti, 2020, s. 148). De delte normene og ideene former vår persepsjon av verden. Sedvanerett er et produkt av slik utveksling av normer og ideer. Suverene stater er en del av sedvaneretten som er et produkt av intersubjektivitet. En stat skal ha full jurisdiksjon over egne territoriale områder. Legitimitet vil ifølge konstruktivister være et resultat av intersubjektivitet, en handling er legitim dersom den forstås som legitim av andre stater eller aktører. Folkemord er et eksempel på en handling en stat kan foreta seg som er illegitim blant verdens stater.

Innen konstruktivismen er nasjonal identitet viktig, og hvem som er venner og fiender på den globale arena bestemmes av hvilken nasjonal identitet de ulike statene har (Jensen & Elman, 2018, s. 50). To komplett forskjellige identiteter samsvarer ikke, og kan føre til en relasjon preget av fiendtlighet, slik som under den kalde krigen (ibid). USA og Sovjetunionen, med henholdsvis en liberal og en kommunistisk ideologi, førte til en fiendtlighet mellom de to statene. En konstruktivist vil da argumentere for at det mellom USA og Sovjetunionen ikke fantes noe felles normgrunnlag, fordi de var så ideologisk forskjellige, og på bakgrunn av dette kunne de ikke fungere på samme nivå i det internasjonale system, som igjen førte til konflikt. Identitetsbegrepet i konstruktivismen er fokusert på nasjonalstatsnivået, men begrepet kan i tillegg flyttes over på et regionalt nivå, dersom en region har en felles identitet (Jensen & Elman, 2018, s. 52). Denne felles identiteten trenger ikke nødvendigvis omhandle alle identitetsaspekt ved regionens medlemmer, men det kan oppstå en felles regional identitet på ulike områder,

slik som sikkerhet eller økonomi. EU er i dag en region hvor en kan argumentere for at medlemmene har en felles europeisk identitet, gjennom for eksempel at alle borgere i EU-land både er statsborgere i sitt eget land, si Frankrike, men også borgere i den Europeiske Union (ibid). I tillegg har EU i utstrakt grad felles utenriks-, sikkerhets- og økonomisk politikk.

En annen forskjell mellom konstruktivismen og realisme og liberalisme, er at både aktører (stater og andre) og strukturene er konstruert samtidig (Jensen & Elman, 2018, s. 56). I liberalismen påvirkes aktørene av strukturene, mens i realismen er det statene som påvirker strukturene. At verdensordenen er anarkisk, vil hverken bestemme at det er et globalt samfunn preget av kaos, eller at det er et globalt samfunn preget av samarbeid og felles forståelse (Jensen & Elman, 2018, s. 58). System, struktur og orden kan endres, det er opp til de normene statene og andre aktører lager som forteller hvordan systemet skal se ut (ibid).

2.3 Teorier om russiske virkemidler

I denne delen av oppgaven vil jeg presentere tre ulike teorier om hvilke virkemidler Russland tar i bruk for å oppnå regionalt hegemoni i Kaukasus. Dette er teori om etablering av de facto-stater, teori om frosne konflikter og teori om borderization. Av mangel på god oversettelse av begrepet borderization, er dette brukt på engelsk gjennom oppgaven. Jeg legger i dette kapittelet frem hva de ulike teoriene er, mens i analysekapittelet vil jeg gå nærmere på konkrete empiriske eksempler og hvordan teoriene brukes i praksis.

2.3.1 De facto-stater

Over hele verden finnes det områder med ulike former for autonomi innenfor en stats grenser. I USA har de føderale statene mulighet til å fatte juridiske vedtak som kun gjelder deres egen stat, og i Somalia ønsker Somaliland å oppnå en posisjon som egen suverene stat. Forskjellen mellom de to ovennevnte eksemplene er at i USA har myndighetene delegert ansvar til de føderale statene, men de er fortsatt en del av den nasjonale staten USA. Somaliland ønsker, til forskjell fra de amerikanske statene, å skille seg helt fra Somalia. Det er det sistnevnte eksemplet som kan betegnes som en de facto-stat. I denne delen av oppgaven vil jeg først gjøre rede for hva en de facto-stat er, før jeg legger frem hva som er viktig for at et område kan oppnå autonomi og eventuelt suverenitet.

I dag er verdens landområder fordelt mellom ulike suverene stater, disse statene er internasjonalt anerkjent, og de har rettigheter gjennom ulike lovverk, slik som EU og folkeretten. Havområdene er fordelt mellom de ulike statene gjennom havretten, som er utarbeidet fra folkeretten. Folkeretten er basert på sedvanerett, som vil si at gjentakende praksis

og normer over en lengre periode legger føring på hva som er rett og galt i folkerettslig forstand (Ulfstein & Ruud, 2018, s. 77). Internasjonale avtaler og traktater faller også innenfor sedvaneretten (ibid). Folkeretten omtales også som internasjonal lov. Montevideokonvensjonen av 1933 la til grunn hvilke krav som stilles til en stat (FN-Sambandet 2022a). Denne konvensjonen er en del av folkeretten og nevner fire grunnkriterier for statsdannelse; krav til territorium, krav til befolkning, krav til statsstyre og krav til uavhengighet (Ulfstein & Ruud, 2018, ss. 120-123). På bakgrunn av dette er de facto-stater ikke legitime enheter på lik linje med suverene stater som er internasjonalt anerkjent. Dette vil da si at dersom en gruppe eller en region ønsker å opprette sin egen stat, vil dette stride imot folkeretten fordi en de facto-stat ikke er en juridisk godkjent enhet på den internasjonale arena (Pegg, 1998, s. 187). De kan dog bli internasjonalt anerkjent gjennom blant annet FN, eller dersom flere andre stater anerkjenner de facto-staten som suveren.

FN har i tillegg innlemmet i FN-pakten at stater som ikke har oppnådd selvstyre, skal støttes av FN-medlemmene (FN-Sambandet 2023a). Verdenssamfunnet skal ikke nødvendigvis støtte de facto-statens krav om uavhengighet, men folket i disse områdene skal få sikret blant annet egen kultur, politisk utvikling og de skal sikres mot overgrep (ibid). Kosovo er en stat som har oppnådd en viss grad av internasjonal anerkjennelse, selv om flere stater enda ikke har anerkjent deres autonomi. I tillegg til sedvaneretten bygger folkeretten på suverenitetsprinsippet, som handler om at enhver stat skal være fri for innblanding fra andre stater i egne saker innad i landet (Ulfstein & Ruud, 2018, s. 22). Andre stater kan blande seg inn i andre staters anliggende dersom det foregår etnisk rensing eller folkemord, dette kalles Responsibility to Protect (R2P) (Folk og Forsvar, 2023).

I tillegg til de fire kriteriene for statsdannelse, er begrepet intern og ekstern suverenitet viktig. Å være internasjonalt anerkjent og ha ressurser til å inngå avtaler og samarbeid med andre stater, adskilt fra en eller flere andre staters konstitusjonelle styre, faller inn under ekstern suverenitet (Lynch, 2004, s. 16). Dersom en de facto-stat fungerer i det internasjonale samfunn på en slik måte at de facto-staten er adskilt fra forelderstaten eller andre stater, har den ekstern suverenitet. En forelderstat er den staten de facto-staten er en konstitusjonell del av. Dersom de facto-staten oppretter en ambassade eller konsulat i et annet land, kan dette være en måte å vise til ekstern suverenitet. Den interne suvereniteten omhandler hvorvidt regjeringen i de facto-staten klarer å opprettholde kontroll over eget territorium (Lynch, 2004, s. 16). Styringsmakten må klare å holde kontroll over befolkning, institusjoner og å kontrollere at andre stater eller aktører tar kontroll over deres område.

Scott Pegg (1998) definerer en de facto stat som «(...) *a state where there is an organized political leadership which has risen to power through some degree of indigenous capability; receives popular support; and has achieved sufficient capacity to provide governmental services to a given population in a specific territorial area, over which effective control is maintained for a significant period of time*» (Pegg, 1998, s. 26). En de facto-stat ser på seg selv som en enhet kapabel til å inngå i avtaler og samarbeid med andre stater, samtidig som den søker full konstitusjonell uavhengighet, og internasjonal anerkjennelse (Pegg, 1998, s. 26). Dette betyr at en de facto-stat har kontroll over et territorielt område innenfor en annen stat, med en ledelse som er klart definert gjennom institusjoner, og er gjerne gjort opp rundt en etnisk gruppe med felles identitet (Hoch & Kopeček, 2020, s. 13). Etnisitet har spilt en stor rolle i dannelsen av de facto-stater, dette fordi et folk med felles kultur, religion og levesett kan holde til i områder som ikke er tatt høyde for når statsgrenser er tegnet opp. Det er ikke alltid slik at folkegruppens kultur samsvarer med majoritetskulturen i forelderstaten (Hoch & Kopeček, 2020, s. 2). Språket spiller en viktig rolle innenfor etnisitet, og språket gir en indikasjon på hvor en hører til (Mühlfried, 2020, s. 22). De facto-staten søker ikke å ta over statsmakten i den staten de fungerer innenfor, men ønsker full suverenitet over egen befolkning og egne territoriale landegrenser (Pegg, 1998, s. 231). Andre begrep som er brukt om denne type stater er blant annet løsrivende- og ikke-ankjente stater, samt kvasi-stater (Hoch & Kopeček, 2020, s. 11). Felles for denne type stater er at de mangler vesentlige aspekt ved det å være en stat på lik linje med for eksempel Norge eller Japan. En de facto-stat er en ny stat, som gjerne oppstår etter en form for dekolonialisering. Dette er fenomener som har foregått i blant annet Afrika, eller etter Sovjetunionens oppløsning (Hoch & Kopeček, 2020, s. 11).

Pegg (1998) diskuterer rundt forskjellen mellom en kvasi-stat, og en de facto-stat (Pegg, 1998, s. 6). En kvasi-stat er internasjonalt anerkjent, men mangler grunnleggende krav som stilles til det å være en stat (Pegg, 1998, s. 6). De facto-staten på den andre siden er ikke internasjonalt anerkjent, men innehar flere aspekt ved de grunnleggende kravene til en stat (ibid). Dette forklarer hvorfor det å være internasjonalt anerkjent som en suveren stat er så viktig. En stat som for eksempel Libanon, er svært svak, men er likevel internasjonalt anerkjent som stat. Taiwan på den andre siden har et fungerende demokrati, og innehar egenskapen å lage avtaler og gå inn i samarbeid med andre stater, men er ikke internasjonalt anerkjent gjennom for eksempel FN-medlemskap (FN-Sambandet, 2023b). Det viktigste skillet mellom en internasjonalt anerkjent stat og en de facto-stat, er deres rolle på den internasjonale arena. Blant annet i internasjonale avtaler, bi- og multilateralt samarbeid og mellomstatlig aktivitet.

For å oppnå full grad av konstitusjonell suverenitet, må staten bli internasjonalt anerkjent, altså må store deler av statene i verden anerkjenne de facto-staten som en suveren stat. For å oppnå denne anerkjennelsen trenger de facto-statene allierte, stater som vil støtte deres uavhengighet. Disse allierte statene kan være stater i regional tilhørighet, eller stater med felles interesser, som for eksempel at USA støtter Taiwansk uavhengighet fra Folkerepublikken Kina. Det finnes ulike måter for de facto-staten å få støtte fra andre stater på, og forholdet mellom de facto-staten og andre stater kan være forskjellig. En de facto-stat kan for eksempel være en valpestat til en større stat, noe som betyr at de facto-staten er nødt til å gjøre som den større staten sier (Pegg, 1998, s. 36). De facto-staten kan også ha et avhengighetsforhold til den større staten uten å være en valpestat, men gjennom å handle på en slik måte at de facto-staten ikke arbeider imot den større statens interesser (ibid).

De facto-staten påvirker det internasjonale samfunnet på ulike måter, men spesielt innenfor konflikt og politisk økonomi (Pegg, 1998, s. 173). Det internasjonale samfunnet håndterer i hovedsak de facto-stater på tre ulike måter (Pegg, 1998, s. 177). Enten ved å aktivt gå imot dem gjennom blant annet sanksjoner, eller å ignorere eller akseptere de facto-statene (ibid). Som nevnt tidligere er det viktig for de facto-staten å få internasjonal anerkjennelse for å oppnå større grad av suverenitet, og det er derfor viktig for de facto-staten at andre større stater ikke ignorerer de eller innfører sanksjoner mot dem, men heller anerkjenner dem. Selv om en de facto-stat ikke er en legitim enhet på den internasjonale arena, viser historien til avtaler gjort mellom suverene stater og de facto-stater, eller områder, som ikke er internasjonalt anerkjent som suveren stat (Pegg, 1998, s. 188). På denne måten trenger ikke de facto-staten full internasjonal anerkjennelse gjennom for eksempel FN-medlemskap, men kan betraktes som en legitim enhet i ulike mindre regionale sammenhenger av færre stater enn hele det internasjonale samfunn.

En årsak til at stater ikke ønsker å anerkjenne nye staters krav om autonomi, er fordi det kan føre til en bølge av nye løsrivende stater (Pegg, 1998, s. 193). For en de facto-stat kan det derfor være vanskelig å oppnå suverenitet fordi andre stater viser, av prinsipp, lite vilje til å anerkjenne slik suverenitet. Spesielt den staten de facto-staten er en del av vil være litt villig i en slik situasjon. Dersom en de facto-stat i et område med store ressursforekomster av ulik art ønsker å bli en egen stat, vil det være lite gunstig for forelderstaten å godta løsrivelse på bakgrunn av at de ikke vil kunne nyte av disse ressursene på samme måte (Pegg, 1998, s. 193). Dersom de facto-staten oppnår selvstendighet, vil forelderstaten måtte gå inn i bilaterale avtaler for å utnytte ressurser fra de facto-staten istedenfor å ha full kontroll over ressursene selv.

Suksessen til en de facto-stat hviler på den internasjonale samfunnets vilje til å godta de facto-staten. De facto-staten selv kan derfor ikke bestemme sin fremtidige situasjon. Det er likevel en rekke virkemidler en de facto-stat kan ta i bruk for å øke sjansene sine for overlevelse eller for å oppnå det ultimate mål; fullstendig konstitusjonell suverenitet (Pegg, 1998, s. 224). I dagens liberale verdensorden er det et ideal for stater å inneha et demokratisk styresett (Hoch og Kopeček 2020, 17). En de facto-stat kan derfor strebe etter en mer demokratisk tilværelse for å oppnå større grad av anerkjennelse blant internasjonale aktører (ibid). Jeg har tidligere nevnt at etnisitet spiller en viktig rolle i dannelsen av en de facto-stat, og en homogen befolkning vil også bidra til større suksess for de facto-staten (Pegg, 1998, s. 225).

Det er ikke bare internasjonal anerkjennelse som er viktig for de facto-staten, men regional anerkjennelse i den regionen de facto-staten tilhører kan være vel så viktig. For en de facto-stat kan bandwagoning være av interesse, å støtte seg til en voksende makt kan i gjengjeld gi sikkerhet og økonomisk vekst (Walt 1987, 263). For en de facto-stat vil en lovnad om større grad av autonomi være nok for å henge seg på den voksende makten. I tillegg til regional anerkjennelse, er forelderstatens stilling i forhold til de facto-statens løsrivelse alfa og omega (Pegg, 1998, s. 226). Dersom forelderstaten er villig til å innvilge større grad av autonomi til de facto-staten, vil dette følgelig føre til større grad av autonomi. Dersom forelderstaten er lite villig til å innvilge større grad av autonomi, vil de facto-staten være mer avhengig av støtte fra andre regionale eller internasjonale aktører.

2.3.2 Frosne konflikter

Etter andre verdenskrig har det vært flere interne væpnede konflikter enn mellomstatlige kriger i verden (Gleditsch, 2016, s. 15). Flere av disse konfliktene har ikke kommet frem til noen varig fred, og kan derfor betegnes som frosne konflikter. Det ligger likevel mer i begrepet om frosne konflikter enn bare det faktum at de ikke er kommet frem til en varig løsning. I denne delen av oppgaven vil jeg først gjøre rede for hva en konflikt er, og hvilke faktorer som må legges til grunn for at en konflikt kan betegnes som frossen. Deretter vil jeg gjøre rede for hvorfor frosne konflikter har konsekvenser for sin region, samt det internasjonale samfunn, og hvordan andre internasjonale aktører kan dra nytte av disse konfliktene.

En konflikt er en uoverensstemmelse over et tema, som betegnes som en væpnet konflikt dersom bruk av fysisk makt foreligger. En væpnet konflikt kan være mellom to eller flere parter, enten innad i et land, eller mellom stater, eller grupper fra ulike land. En konflikt med over 25 kamprelaterte dødsfall i løpet av et kalenderår betegnes som en væpnet konflikt, mens dersom

det er mer enn 1000 kamprelaterte dødsfall i løpet av et kalenderår, er det en krig (Uppsala Conflict Database Program, u.d.). Dersom en væpnet konflikt foregår innad i et land, vil det bli en intern væpnet konflikt, mens en krig innad i en stat betegnes som en borgerkrig (ibid). En krig mellom to eller flere stater er betegnet som en internasjonal- eller mellomstatlig krig, og dersom en eller flere parter i en intern væpnet konflikt/borgerkrig får støtte i form av militære styrker, blir denne konflikten internasjonalisert (ibid). Minst en av partene i en konflikt må være en stat dersom det skal betegnes som krig. Det finnes flere ulike former for konflikt, men i denne oppgaven vil væpnet konflikt, intern væpnet konflikt, borgerkrig, internasjonaliserte konflikter og krig være mest relevant. At det er så mange forskjellige type konflikter som er relevant i denne oppgaven, sier noe om hvor komplekst konfliktbildet i Kaukasus er, og har vært.

Ifølge Uppsala Department of Peace and Conflict Research, vil kamphandlinger ta slutt når; en av partene vinner, det utarbeides en fredsavtale, våpenhvile avtales, det er lav eller ingen aktivitet, eller i tilfeller hvor kamphandlinger stoppes og dødsfallene ikke når opp til kravet om 25 kamprelaterte dødsfall (Uppsala Conflict Database Program, u.d.). Et eksempel på sistnevnte kan være at det ikke er nok ressurser hos noen av partene til å fortsette kamphandlinger. Disse ressursene kan blant annet være økonomiske-, militære- eller personellressurser. Selv om kamphandlingene tar slutt, og færre enn 25 kamprelaterte dødsfall skjer, betyr ikke det nødvendigvis at konflikten har tatt slutt, og partene er kommet frem til en enighet. Det er her begrepet om frosne konflikter kommer inn.

En konflikt blir frossen når kamphandlingene stopper, men ingen fredsavtale er utarbeidet, og ingen av partene er fornøyde med situasjonen (Ludvik & Smetana, 2018, s. 1). Konflikten kan rent juridisk oppstå igjen når som helst, og fører følgelig med seg usikkerhet og spenning, samt at det påvirker situasjonen i andre deler av verden (ibid). Begrepet *frosne konflikter* oppsto på 1990-tallet etter oppløsningen av Sovjetunionen, på bakgrunn av at de nye suverene områdene som oppsto i kjølvannet av murens fall ble preget av konflikter som handlet om, og i flere tilfeller fortsatt handler om, autonomi over ulike områder, ulike folkegrupper og forholdet til Russland og Vesten (Ludvik & Smetana, 2018, s. 2). Konflikten hadde og har rot tidligere i historien, men etter Sovjetunionens oppløsning oppsto det nye suverene stater som skulle ha konstitusjonell kontroll over egne områder som viste seg være vanskelig for disse statene. Begrepet ble i all hovedsak brukt om konflikter på bakgrunn av etnisitet, og etnisitet ble et viktig politisk spørsmål i store deler av det tidligere Sovjetunionen (ibid). Begrepet frosne konflikter er vanskelig å definere fordi konflikter i seg selv er vanskelig å definere. Begrepet er

godt egnet for å forklare konflikter i det postsovjetiske området, men ikke nødvendigvis som et analytisk apparat for å forklare konflikters egenart i andre deler av verden (Ludvik & Smetana, 2018, s. 11). I lys av manglende samlebegrep for å definere konfliktene i de statene jeg har valgt som case i denne oppgaven, samtidig som disse konfliktene i ulik grad kan defineres innenfor frosne konflikter begrepet, har jeg valgt å bruke frosne konflikter som et paraplybegrep.

Ludvik og Smetana (2018) legger frem fire krav til at en konflikt kan defineres som frossen (Ludvik & Smetana, 2018, s. 4-5). Det første kravet handler om at konflikten må være internasjonal, altså at partene i konflikten må være stater, eller statslignende enheter slik som de facto-stater (ibid). Dette vil med andre ord si at dersom den ene parten i konflikten er en de facto-stat er konflikten internasjonal, sett i lys av Ludvik og Smetanas definisjon. Det andre kravet er at konflikten må være langvarig og at krigshandlinger har opphørt (ibid). I dette kravet ligger det at konflikten må ha vart over en lengre periode, som ikke er definert av forfatterne, og at de fysiske kamphandlingene må ha opphørt. Det tredje kravet handler om at de grunnleggende uenighetene som var bakgrunnen for konflikten ikke er løst, eller at uenighetene har blitt flere og, eller, større (ibid). Det fjerde og siste kravet omhandler at konflikten ikke har oppnådd noen varig fred, dette betyr at bekymringen for nye kamphandlinger er høyst reell, og at konflikten har grunnlag for å blusse opp igjen dersom ressursene til partene tilsier det (Ludvik & Smetana, 2018, s. 4-5).

Det finnes mange ulike årsaker til at en ikke finner noen varig løsning på konflikter, og hver og en av konfliktene er unike. Det er likevel noen fellestrekk i hva som øker sjansen for at en konflikt vedvarer. Territorium kontrollert av rebeller, etniske *grievances* og ekstern involvering er tre faktorer som øker sjansen for en vedvarende konflikt (Klosek, Bahensky, Smetana, & Ludvik, 2021, s. 854).

De facto-stater utgjør en regional sikkerhetstrussel på bakgrunn av at de utfordrer den regionale ordenen og den territoriale integriteten etablert både i regionen og i det internasjonale samfunnet (Caspersen & Stansfield, 2011, s. 1). De frosne konfliktene springer gjerne ut ifra de facto-stater, og skaper en enda større sikkerhetstrussel (ibid, 2). I tillegg til en direkte sikkerhetspolitisk trussel, truer frosne konflikter regional stabilitet (Wolff, 2011, s. 147). I disse uløste konfliktene ligger det stor usikkerhet i seg selv, men usikkerhet øker når én, eller flere, av partene er en de facto-stat som i utgangspunktet ikke har noen offisiell rolle på den internasjonale arena. Det vil derfor være nødvendig med andre innfallsvinkler og andre måter å løse konflikter på enn dersom det hadde vært en mellomstatlig krig mellom to internasjonalt

anerkjente stater. Dette fører følgelig med seg større grad av ustabilitet i en region, fordi de andre statene ikke nødvendigvis har noen gode arenaer å håndtere konflikten og dens parter gjennom. Etablerte forhandlingsbord i etablerte internasjonale institusjoner innehar ikke nødvendigvis de rette verktøyene for å håndtere en konflikt hvor andre aktører enn stater er involvert, samtidig som forelderstaten til de facto-staten har flere juridiske rettigheter enn de facto-staten selv.

Wolff (2011) skriver om hvordan ikke-anerkjente stater som er dårlig styrt, og beliggende i en geostrategisk region, kan føre til svært spente situasjoner (Wolff, 2011). Denne usikkerheten og spenningen kan andre stater og regioner, samt organisasjoner og andre aktører, dra nytte av. Nye allianser og samarbeid kan inngås, og økonomisk sett kan ressurser i områdene hvor konflikten foregår utnyttes på andre måter. Mye av årsaken til at Kina drar slik nytte av Afrika, er fordi verdensdelen er preget av konflikter, maktvakum og udefinerte grenser. Kina kan lage avtaler som ellers ikke ville vært mulig dersom området var, rent folkerettslig, strukturert og ordnet.

Et kjennetegn som ofte viser seg i ulike interne væpnede konflikter er etniske grupper. Selv om etniske forskjeller ikke kan forklare en konflikt ene og alene, er de etniske forskjellene gjerne en del av flere ulike årsaker som forklarer en konflikt (MacFarlane 2020a, 33). I denne oppgaven er etnisitet en viktig del av de frosne konfliktene fordi de facto-statene hvor konfliktene foregår er bygget på en felles identitet.

2.3.3 Borderization

Borderization er et begrep som kom på agendaen gjennom den russisk-georgiske krigen og er et relativt nytt begrep. Det er snakk om en krypende annektering av landområder ved hjelp av ulike virkemidler, som forstås som folkerettsstridig (German, 2016, s. 162). Krypende annektering handler om å ta over litt etter litt av en annens stat landområder (Kakachia, 2018, s. 1). Russlands annektering av Krim-halvøya, var på den andre siden en mer direkte annektering. Ulike virkemidler som tas i bruk er å sette opp fysiske gjerder, plassere personell og materiell, passportization og å gi deler av befolkningen i det område en ønsker å annektere ulike rettigheter fra den annekterende statens side (Kakachia, 2018, s. 2). Passportization mangler, på lik linje med borderization, en god oversettelse og det engelske ordet vil bli brukt i denne oppgaven.

Ved å sette opp fysiske gjerder, materiell og personell i områder en ønsker å annektere, vil dette føre til at grensene på et vis trekkes opp på nytt (Kakachia, 2018, s. 2). Dersom staten som *eier*

de annekterte områdene ikke har store nok ressurser til å motarbeide seg slik aktivitet, vil den annekterende staten få de facto kontroll over områdene. Det internasjonale samfunnet kan bryte inn i slik aktivitet fordi det er folkerettsstridig med utgangspunkt i at alle internasjonalt anerkjente stater i verden har territoriell integritet (Ulfstein & Ruud, 2018, s. 22). Ofte kan det være større fare for konflikt hvis det internasjonale samfunnet involveres, og i de fleste tilfeller vil ikke dette være ønskelig. Spesielt hvis den annekterende staten ikke driver alvorlige menneskerettighetsbrudd eller brudd på Genève-konvensjonen, vil handlingsviljen fra det internasjonale samfunnet være lav. Borderization er en form for hybrid krigføring. Hybrid krigføring handler om å bruke utradisjonelle, overbevisende instrumenter for å oppnå større grad av kontroll over et område (Kakachia, 2018, s. 1).

Passportization er et begrep som omhandler det faktum å utstede pass til deler av befolkningen i de områdene en ønsker å annektere (Souleimanov, Abrahamyan, & Aliyev, 2018, s. 80). En annektering handler derfor ikke bare om å ta over landområder, men også befolkningen. Det kan for eksempel være relevant å utstede pass til befolkningen i andre stater dersom de har tette etniske bånd med den annekterende staten. På denne måten skapes en mer omfattende felles identitet på tvers av landegrensene, og den delen av befolkningen som får utstedt pass vil kunne føle på en tettere tilknytning til den annekterende staten, og igjen støtte deres krav. Den annekterende staten kan da skilte med større grad av legitimitet dersom de tar over områdene hvor de har utstedt pass, fordi deler av befolkningen er skrevet inn i deres befolkning. Gjennom å utstede pass blir individene som får disse passene statsborgere i det landet som utsteder passene (Souleimanov, Abrahamyan, & Aliyev, 2018, s. 81). De får derfor like rettigheter som de andre borgerne i den annekterende staten har. Dette kan være visumfritt innpass, pensjonsordninger, rettigheter til utdanning og arbeid, bedre lønninger og forsikringer. I tillegg kan de få mulighet til å stemme ved valg i deres region. Poenget med slike rettigheter er å vise befolkningen at det lønner seg for individet å være en del av den annekterende staten.

Både myke og harde former for makt kan tas i bruk for å annektere landområder, men ved bruk av myk makt vil graden av legitimitet øke. Samtidig kan militær makt brukes for å slå ned på et opprør eller terrorister i et område en ønsker å annektere, og på den måten kan handlingene oppfattes som legitime. Gjennom å bruke borderization som virkemiddel kan en stat skille individer og hele samfunn fra sine hjem (Boyle, 2016, s. 7). Dette er en form for myk maktbruk dersom flyttingen foregår på en slik måte at voldelige konfrontasjoner ikke skjer. Det er likevel verdt å nevne at handlinger som fører til internt fordrevne personer eller flykninger ikke

nødvendigvis faller inn under begrepet «mykmakt». Direkte militære konfrontasjoner som fører til at folk må flykte er en direkte konsekvens av hard maktbruk.

Borderization forekommer når en stat sakte, men sikkert, kryper seg innover på en annen stats område. Det kalles *krypende annektering* fordi staten tar over disse områdene på en illegitim, folkerettsstridig måte, uten forvarsel. *Krypende* er et gjentakende ord i teori om borderization, krypende annektering er én måte å bruke det på. Andre måter er krypende legitimering og krypende reintegrasjon (Broers L. , 2020, s. 269). De facto kontroll over områdene oppstår når den annekterende staten i praksis har kontroll over området, og fremtidsutsiktene, i alle fall i kort fremtid, viser til at staten kommer til å ha de facto kontroll over en periode. For at denne de facto kontrollen skal oppnås, må den annekterende staten ikke bare få kontroll på landområder, men også deler av befolkningen. Spesielt for en hegemon er det viktig å få med seg befolkningen, for uten støtte blant folket vil hegemonen måtte fortsette å kjempe harde kamper for å opprettholde kontrollen. Dersom befolkningen blir støttet av hegemonen, vil de naturlig støtte hegemonen tilbake. Ved å bruke virkemidler som både annekterer landområder og befolkning, oppnår den annekterende staten større grad av legitimitet i område, enn ved kun bruk av hard militær makt.

Borderization er et relativt nytt begrep i internasjonale relasjoner, og oppsto etter den russisk-georgiske krigen i 2008 (Boyle, 2016, s. 1). Det har vært vanskelig å finne en tilstrekkelig definisjon på borderization fordi det finnes flere ulike former for hybrid krigføring og annektering av områder som ikke er preget av direkte militær konfrontasjon. I denne oppgaven brukes borderization som et paraplybegrep. Gjennom den empirien jeg har undersøkt til denne oppgaven har jeg falt på en egen definisjon av borderization. «Borderization er et virkemiddel store stater kan ta i bruk for å integrere, eller reintegrere et område inn i den store statens politiske- og geografiske område. Borderization brukes som en krypende annektering av landområder gjennom oppsetting av gjerder og grenseskilt, utplassering av personell og materiell, utstedning av pass og å vende befolkningen mot styringsmaktene i den staten de folkerettslig tilhører».

3.0 Metode

I tiden som har gått siden den kalde krigens slutt og Sovjetunionens oppløsning, har det internasjonale politiske landskapet gjennomgått store endringer. Dette gjelder også på det regionale nivået, som i Kaukasus, der ulike etniske grupper så vel som stater i og utenfor

regionen etter beste evne prøver å styrke sin posisjon og ivareta sine økonomiske, sikkerhetspolitiske og kulturelle interesser.

Etter den kalde krigen endret verdensordenen seg fra å være en bipolar verdensorden hvor makten var fordelt mellom USA og Sovjetunionen, til å bli en unipolar verdensorden med USA som den største makten på den internasjonale arena. Fordi stormakters fokus og mål igjen endrer seg med en ny verdensorden, er det interessant å undersøke hvordan Russland opprettholder sin posisjon som stormakt. Det kan i dag virke som om sterke stater søker å øke sin innflytelse i den regionen de tilhører, som et middel for å øke sin makt og posisjon på den globale arena. Såkalt regionalt hegemoni. Jeg ønsker derfor å undersøke om Russland ønsker et slikt regionalt hegemoni fremfor å hevde seg globalt, samtidig som jeg ønsker å finne ut av hvilke motiver de har for å være en slik stormakt, hvilke virkemidler de tar i bruk og hvilken innflytelse og virkninger dette har for regionen Kaukasus. På bakgrunn av dette har jeg utarbeidet en problemstilling, samt flere forskningsspørsmål som vil begrense oppgaven til å svare på nøyaktig det jeg ønsker å finne ut av. Når en arbeider seg gjennom store mengder data, er det fornuftig å ha med seg forskningsspørsmålene i bakhodet, slik at en klarer å innhente informasjon som er relevant (Tjora, 2021, s. 36).

3.1 Problemstilling og forskningsspørsmål

Problemstillingen i denne oppgaven er «Hvilke interesser har Russland i å bli regional hegemon i Kaukasus, og hvilke virkemidler tar Russland i bruk for å oppnå en posisjon som regional hegemon?». Tidsperioden oppgaven forholder seg til er fra Sovjetunionens oppløsning i desember 1991, og frem til i dag. I tillegg til hovedproblemstillingen har jeg utarbeidet flere delproblemstillinger, som skal hjelpe til å lede oppgaven i rett retning.

- a) «Hvorfor har Russland brukt militær makt i sin geografiske nærhet, og ikke bare i områder utenfor det som tidligere var Sovjetunionen?»
- b) «På hvilke måter kan Russland benevnes som en regional hegemon i Kaukasus?»
- c) «Har Russland legitimitet, eller internasjonal anerkjennelse, i de handlingene de foretar seg for å oppnå sin posisjon som regional hegemon?»
- d) «Hvilke aktører arbeider mot Russland i deres søken etter regionalt hegemoni, og hvilke aktører arbeider i russisk favør?»

Gjennom delproblemstilling *a* ønsker jeg å rette oppgaven mot hvorfor, og hvordan, Russland har brukt store militære styrker i områder som tidligere var Sovjetunionen. Delproblemstilling

b søker å finne ut av om Russland innehar noen kapabiliteter som i dag kan gi dem status som hegemon, om ikke fullstendig, så delvis. Delproblemstilling *c* viser til om måten Russland tar i bruk virkemidler for å bli regional hegemon, er legitime handlinger, om for eksempel Russlands handlinger er legitime gjennom folkeretten. Til slutt viser problemstilling *d* til hvilke andre aktører utenfor de casene jeg har valgt fra Kaukasus som er involvert i regionen, og hvilke av disse aktørene som står på de ulike sidene i de ulike konfliktene.

3.2 Case studie

I denne masteroppgaven vil jeg analysere Russisk regionalt hegemoni i Kaukasus, med bruk av case-studie, hvor jeg i hovedsak benytter meg av sekundærkilder i form av litteratur. Årsaken til at jeg har valgt å benytte meg av denne metoden er fordi jeg ønsker å få dypere innsikt i regionalt hegemoni som fenomen, og studere dette gjennom Russland i Kaukasus, og hvilke andre aktører og hendelser som spiller inn i dette fenomenet på den ene eller andre måten. Ved å ta for meg Kaukasus som område, utelater jeg en del andre tidligere sovjetiske stater og områder, som for eksempel Ukraina som i dag er svært relevant i forhold til russisk regionalt hegemoni i lys av krigen som foregår. I tillegg er det en sammenheng mellom de interesser Russland har i både Kaukasus og Ukraina, samt hvilke virkemidler Russland tar i bruk i begge regioner. Jeg har likevel falt på å avgrense meg til Kaukasus fordi det i denne regionen har vært flere voldelige sammenstøt, samt at det er få ting som foregår i regionen uten at Moskva er involvert på ett eller annet nivå. I tillegg er krigen i Ukraina per skrivende dato fortsatt aktiv, og jeg mener det er fornuftig å ta for meg hendelser som har skjedd noe tilbake i tid når jeg skal skrive en masteroppgave, på denne måten vil ikke bakgrunnen for min oppgave endre seg i stor grad mens jeg skriver.

En case-studie er en del av den kvalitative forskningsmetoden, hvor en undersøker få hendelser, situasjoner eller forhold etc., og går i dybden på disse. Målet er å utvikle en forståelse av de fenomenene en studerer, hvorfor noe er slik det er (Thagaard, 2018, s. 19). På denne måten skiller kvalitative undersøkelser seg fra kvantitative, hvor en i kvantitativ metode gjerne undersøker et stort antall forskningsobjekt, men få aspekt ved objektene. I en kvantitativ undersøkelse kan en for eksempel undersøke hvor mange kvinner i forhold til menn som tar høyere utdanning, mens en i en kvalitativ undersøkelse kan undersøke hvilke årsaker som ligger til grunn for at forholdet mellom kvinner og menn som tar høyere utdanning er slik det er. På denne måten er det ofte relevant å bruke både kvantitative og kvalitative data i en undersøkelse, samt at både kvantitative og kvalitative undersøkelser kan være utgangspunktet for nye forskningsprosjekt. I en case-studie tar en altså for seg en eller få caser, og undersøker disse i

dybden. En case kan være blant annet et fenomen, et samfunn, en organisasjon eller et individ (Miles, Huberman, & Saldaña, 2020, s. 24). Å definere hva en case innebærer er svært viktig, dette kan være i hvilken tid en case fungerer i, hvilke aspekt det innebærer og i hvilken situasjon. For eksempel i denne oppgaven undersøker jeg russisk regionalt hegemoni i de ulike casene jeg har valgt, og ikke hvordan kristendommen kom til regionen.

En case-studie er som sagt en grundig analyse av en eller få caser (Ringdal, 2020, s. 171). Denne oppgavens caser er de fire de facto-statene Abkhasia, Sør-Ossetia, Nagorno-Karabakh og Tsjetsjenia Videre er dette forskningsprosjektet en unik case-studie, hvor fokuset vil ligge på det spesielle og unike ved de ulike casene jeg har valgt, heller enn det generelle (Ringdal, 2020, s. 173). Gjennom en unik case-studie søker forskeren å undersøke de faktiske fenomen innad i casen, og ikke med et teoretisk utgangspunkt (ibid). Årsaken til at jeg har valgt å gjøre det på denne måten er fordi jeg ønsker å finne ut av hva som har skjedd og skjer i sammenhengen mellom Russland og Kaukasus, og hva som er spesielt med dette. Empiri er mer fokusert enn teori i en slik studie (ibid).

Teorien er likevel sentral i en slik studie. Jeg har valgt å ta utgangspunkt i teori, for så å analysere empirien gjennom de teoriene jeg har valgt. Teorier som realisme, liberalisme og konstruktivisme er etablerte teorier innen internasjonale relasjoner, mens teorier om borderization, de facto-stater og frosne konflikter er mer konkrete måter å fortolke fenomen på. De tre sistnevnte teoriene har jeg utarbeidet gjennom å undersøke hvilke utfordringer Kaukasus-regionen står overfor, og hvordan Russland bruker disse begrepene som aktive virkemidler i sin søken etter regionalt hegemoni. Et slikt teorigrunnlag ligner på en metode kalt stegvis-deduktiv induksjon, eller SDI-modellen (Tjora, 2021, s. 9).

Oppgaven er på denne måten todelt; én del tar utgangspunkt i teori, mens den andre delen tar utgangspunkt i empiri. Den delen som tar utgangspunkt i teori er delen om hvorfor Russland ønsker å bli regional hegemon i Kaukasus, hvilke interesser og trusler de står overfor i regionen, og i det internasjonale samfunn. Den andre delen som tar utgangspunkt i empiri handler om hvordan Russland aktivt går inn for å bli regional hegemon, hvilke virkemidler Russland tar i bruk.

En induktiv forskningsmetode er utforskende og utarbeides fra empiri, mens en deduktiv forskningsmetode tar utgangspunkt i teorier eller hypoteser som er produsert på forhånd (Tjora, 2021, s. 12). I kvalitative studier er teorien ofte beskrevet som teoritradisjoner, slik som realisme og liberalisme i internasjonale relasjoner, mens i kvantitative studier er gjerne teori

beskrevet som en hypotese (ibid s. 14). Her har forskeren gjerne en forutinntatt mening om hvordan resultatet vil være, og søker å bekrefte eller avkrefte en slik hypotese. På bakgrunn av at jeg studerer internasjonale relasjoner, er min forståelse av teori, teoritradisjoner. I tillegg til de kjente teoritradisjonene nevnt ovenfor, brukes det flere ulike teorier i ulike temaer innenfor internasjonale relasjoner, samtidig som det er mulig å se på andre begrep som mulige teorier for å undersøke ulike fenomen. Dette har jeg gjort i denne oppgaven gjennom teorier om borderization, de facto-stater og frosne konflikter.

Målet med SDI-modellen er, på lik linje med flere andre forskningsmetoder, å generalisere (Tjora, 2021, s. 18). Å generalisere betyr å kunne overføre funn fra ett forskningsprosjekt til andre like fenomen i samfunnet. Å utvikle begrep, teorier og konsepter som kan overføres til andre case er målet med SDI-metoden (ibid). Min forskning bygger på sekundærkilder, hvor jeg har samlet en rekke litteratur skrevet av andre forskere, for så å samle denne litteraturen og trekke ut essensen.

Jeg har med andre ord brukt metodetriangulering i denne oppgaven. Metodetriangulering handler om å bruke to eller flere metoder i et forskningsprosjekt for å i større grad kvalitetssikre resultatet (Sander, 2021). I tillegg til å bruke metodetriangulering som et generelt middel for å øke oppgavens kvalitet, er metodetriangulering, slik jeg ser det, nødvendig i en oppgave som denne, hvor jeg studerer både fra empiri til teori, og fra teori til empiri.

3.3 Fremgangsmåte

Det første som ble viktig for meg i arbeidet med denne oppgaven var å skaffe meg et kunnskapsgrunnlag om Kaukasus, regionens historie, aktører, kultur og forholdet mellom de ulike aktørene. Etter hvert i lesingen oppdaget jeg en del fellesnevnerer og kjennetegn ved regionen, og jeg utarbeidet en form for ustrukturert koding av den litteraturen jeg kom over. Koding kan gjøres strukturert og på ulike måter, gjerne i ført ned i et kodeskjema. Kodene blir utarbeidet gjennom å trekke ut det viktige fra empirien som er samlet, og kan gjerne være noe en informant har sagt eller gjort, eller noe som gjentar seg og har symbolsk mening (Miles, Huberman, & Saldaña, 2020, s. 62). Det er primært rådata en driver koding på, men jeg har valgt å ta med meg den samme måten å kode på i mitt arbeid, selv om min empiri er sekundærkilder og andre forskeres funn. Det er spesielt de tre begrepene borderization, de facto-stater og frosne konflikter jeg har trukket ut av empirien. En kan utarbeide store mengder koder fra rådata og annen empiri, og flere av disse trenger ikke nødvendigvis være spesielt relevante, og kan kastes (Miles, Huberman, & Saldaña, 2020, s. 65). De kodene som er igjen kan fordeles

i ulike kategorier, og det er her jeg har kommet frem til de tre teoriene om russiske virkemidler i Kaukasus, spesielt borderization er et paraplybegrep som inneholder flere ulike virkemidler (ibid).

Slik som nevnt over, egner ikke SDI-modellen og koding seg spesielt godt for en case-studie slik jeg bruker det, med sekundærkilder og etablert teori. Miles, Huberman og Saldaña (2020) forutsetter at for å kode på den måten de legger frem, bør rådata samlet av forskeren selv være et utgangspunkt (Miles, Huberman, & Saldaña, 2020, s. 62). Likevel har jeg valgt å trekke frem disse måtene å analysere på fordi det er fra disse metodene jeg har hentet inspirasjon til hvordan å analysere den litteraturen jeg har gått gjennom. Slik som i SDI-modellen bruker jeg både etablert teori, samt at jeg har utviklet en egen måte å analysere russiske virkemidler i sin søken etter regionalt hegemoni. Teoriene om virkemidler er hentet ut av litteraturen gjennom en form for koding, hvor jeg fort fant ut at jeg ønsket å bruke de tre begrepene borderization, de facto-stater og frosne konflikter som teori. Senere ble de tre begrepene gjort om til kategorier hvor andre koder hentet fra empirien falt innenfor, og begrepene ble gjort om til teori.

Det neste som ble viktig i arbeidet med denne masteroppgaven, var å definere case. Det er ikke mulig å undersøke samtlige aspekt ved samtlige case, og en begrensning er derfor nødvendig (Miles, Huberman, & Saldaña, 2020, s. 26). Deretter var det nødvendig å velge hvilke case jeg skulle ta for meg, og her var Abkhasia, Sør-Ossetia og Nagorno-Karabakh klart fra start fordi de er tre de facto-stater som har definert Russlands forhold til Georgia, Armenia og Aserbajdsjan. Tsjetsjenia var jeg mer usikker på fordi denne regionen skiller seg fra de andre, både fordi de er en del av det folkerettslige Russland, og fordi situasjonen i Tsjetsjenia i dag skiller seg fra situasjonen med frosne konflikter i de andre de facto-statene. Til slutt valgte jeg å bruke Tsjetsjenia som case fordi det som har skjedd i denne regionen er relevant, og deler likhetstrekk med de andre casene, i tillegg er det interessant å se på eventuelle forskjeller i en de facto-stat som er del av Russland, og de som ikke er en del av Russland. Hver case kalles ved det navnet de facto-staten har, altså Abkhasia, Sør-Ossetia, Nagorno-Karabakh eller Tsjetsjenia, og i hver case ligger forholdet mellom de facto-staten og Russland. Dette forholdet er i hver case fokusert på hvorfor Russland har hegemoniske interesser i de facto-staten, og hvilke spesifikke virkemidler Russland bruker i de ulike de facto-statene. Etter å ha valgt ut case, definerte jeg disse casene i tid og rom, også kalt *innenfor case sampling* (Miles, Huberman, & Saldaña, 2020, s. 28). Tidsrommet ble definert til etter Sovjetunionens oppløsning frem til i dag, og rom ble definert som forholdet mellom de facto-statene og russisk søken etter regionalt hegemoni i den regionen de tilhører; Kaukasus. Ved å velge flere case,

eller multippel case sampling, kan en i større grad være sikker på de funnene en finner (Miles, Huberman, & Saldaña, 2020, s. 29). I denne oppgaven vil flere case gi et grunnlag for om det jeg finner i de ulike casene også finnes i de andre casene, slik at det til slutt kan beskrives som et fenomen som foregår i Kaukasus.

3.4 Litteratur

Boken «Routledge Handbook of the Caucasus» (2020) er gjort opp rundt forskjellige tema som omhandler Kaukasus, og flere ulike forfattere har gitt sitt bidrag til denne boken, men det er Galina M. Yemelianova og Laurence Broers som er redaktører. Denne boken inneholder alt fra språkhistorie til krigshistorie i Kaukasus, og har fungert som et leksikon for meg under arbeidet med denne oppgaven. Boken er brukt i alle deler av oppgaven, og har vært en svært god bok å se til for å finne gode eksempler på ulike fenomen som har skjedd, og fortsatt skjer i Kaukasus.

Om teorier innenfor internasjonale relasjoner, har jeg tatt utgangspunkt i boken «International Relations Theory», skrevet av Mark V. Kauppi og Paul R. Viotti (2020). Denne går systematisk gjennom teorier om internasjonale relasjoner, og er et anerkjent verk i miljøet. Jeg har i tillegg brukt ulike artikler og andre bøker. En av disse bøkene er «The Tragedy of Great Power Politics» av John J. Mearsheimer (2014). Denne boken beskriver blant annet offensiv realisme godt.

Boken til Scott Pegg (1998) «International Society and the De Facto-State» har jeg brukt som grunnlag for de facto-stater som teori. Denne boken er gammel, og det har derfor vært nødvendig å bygge opp under Pegg sine funn, med andre kilder. Årsaken til at jeg har valgt å lene meg på Pegg om de facto-stater i så stor grad, er fordi store deler av den litteraturen jeg har gått gjennom om de facto-stater, har sitert nettopp Pegg. Boken er en analyse av fire de facto-stater, redegjørelser og forklaringer på de facto-staten, samt ulike aspekt som hvorfor de facto-stater dukker opp, hvordan de fungerer på den internasjonale arena og ulike grader av suverenitet og hvordan suverenitet kan oppnås.

Frosne konflikter har vært et vanskelig begrep å definere på bakgrunn av at de ulike kildene jeg har tatt i bruk definerer frosne konflikter på ulike måter og vektlegger ulike deler av en konflikt på ulikt vis. Derfor har jeg forsøkt å bruke ulike kilder hvor hovedfokuset i kildene har vært frosne konflikter, samtidig som jeg har brukt andre kilder som omhandler for eksempel post-sovjetiske konflikter, men som også benevner og snakker om frosne konflikter. Boken til Ceslav Ciobanu (2009) «Frozen and Forgotten Conflicts in the Post-Soviet States» har gitt meg et godt

innblikk i både den teoretiske biten i forhold til frosne konflikter, i tillegg til å gi gode eksempler på de frosne konfliktene i Kaukasus.

I metodedelen har jeg i stor grad brukt boken til Matthew B. Miles, A. Michael Huberman og Johnny Saldaña «Qualitative Data Analysis» (2020). Denne boken er også brukt som pensum i emnet ME113S «Kvantitativ og Kvalitativ metode del 2». Boken beskriver hvordan en best kan utarbeide et kvalitativt forskningsdesign, samt hvordan utføre forskningen i praksis, boken er grundig og tar for seg svært mange ulike aspekt ved kvalitativ forskning, slik at en får et helhetsbilde av hvordan en skal utføre et slikt forskningsprosjekt fra idé til resultat. Boken til Aksel Tjora om SDI-modellen «Viten Skapt» (2021) er brukt spesielt for å forklare hvordan jeg har brukt metode både for å analysere gjennom teori, men også hvordan jeg har analysert empiri for å komme frem til teori.

Om russiske økonomiske interesser i Kaukasus, er boken til Emmanuel Kirigiannis «Energy and Security in the Caucasus» (2002) hovedkilden. I boken forteller Kirigiannis om hvordan tingenes tilstand, med tanke på energi og sikkerhet, fungerer, samt historiske hendelser og fenomen som forklarer hvorfor situasjonen er slik den er i dag. Boken er fra 2002 og er derfor gammel, der jeg har opplevd at informasjonen er gått noe ut på dato og det har vært behov for informasjon fra nyere tid, har jeg brukt andre kilder for å forklare hvordan situasjonen er i dag. Informasjonen om Tsjetsjenia i boken er etter min forståelse utdatert. Boken inneholder i tillegg informasjon om de ulike casene jeg bruker i min oppgave, og jeg har derfor brukt empiri fra boken i andre deler av oppgaven og, ikke bare det som handler om energi og sikkerhet.

Det er i hovedsak de ovennevnte kildene jeg har brukt i denne oppgaven, men som litteraturlisten viser til slutt i oppgaven, har jeg brukt svært mange flere, i ulik grad. For å prøve å kvalitetssikre litteraturen jeg har brukt, har jeg prøvd å kun bruke fagfellevurderte tekster, samt at jeg har brukt en del litteratur som har vært pensum i de ulike emnene jeg har hatt under mitt studieløp. I tillegg har jeg fått gode tips fra min veileder, andre ansatte ved internasjonale relasjoner, og mine medstudenter. Slik jeg opplever det har den største utfordringen i mitt litteratursøk vært å finne kilder som ikke er utdatert, men som nevnt tidligere har jeg funnet andre kilder som kan dekke inn der litteraturen har vist seg å være utdatert. Samtidig er det store deler av litteraturen som er skrevet for lang tid tilbake, som fortsatt er relevant. Jeg mener at den litteraturen jeg har brukt er svært relevant, og presis med tanke på informasjon, fordi jeg har brukt ulike kilder for å verifisere mine utsagn og konklusjoner. Flere av kildene refererer til hverandre, noe jeg anser som en måte å kvalitetssikre.

3.4 Kvalitetssikring

Det finnes ulike måter å måle et forskningsprosjekts kvalitet på, Tjora (2021) nevner reliabilitet/pålitelighet, validitet/gyldighet og generaliserbarhet som måter å måle kvalitet på. Miles, Huberman og Saldaña (2020) deler igjen validitet inn i intern og ekstern validitet, og snakker i tillegg om forskerens evne til objektivitet. Intern validitet handler om å være klar over mulige bias, altså ulike ting som kan påvirke forskningen, mens ekstern validitet handler om å kunne generalisere resultatene i forskningsprosjektet til andre deler av for eksempel befolkningen (Grønmo, 2021).

Reliabilitet måler om forskningen faktisk svarer på det en ønsker å undersøke, her gjelder det å holde forskningsprosjektet i sjakk, og huske på hva problemstillingen spør om (Tjora, 2021, s. 80). Det er ikke nødvendig å undersøke alle mulige aspekt ved en case, men kun det en faktisk ønsker å finne ut av. I denne oppgaven er det russiske interesser og virkemidler i Kaukasus som undersøkes, jeg vil for eksempel ikke undersøke hvordan jordbrukstradisjonene i Armenia og Aserbajdsjan skiller seg fra hverandre fordi dette er ikke relevant i forhold til problemstillingen. For å øke graden av reliabilitet, har jeg delt oppgaven inn i to deler, én for å analysere hvorfor Russland ønsker regionalt hegemoni, og én for å analysere virkemidler. I tillegg har jeg utarbeidet delproblemstillinger for å gjøre det tydelig for leseren, og meg selv, hvilken retning oppgaven skal ta. En strategi for å øke forskningsprosjektets reliabilitet er å gjøre forskningsprosessen gjennomsiktig, eller transparent (Thagaard, 2018, s. 188). Ved å tydelig legge frem teori, og hvordan denne teorien er forstått i oppgaven, kan en annen forsker gå gjennom den samme empirien og undersøke gjennom den samme teorien, og til slutt komme frem til samme konklusjon. I tillegg er det en kvalitetssikring å ha andre forskere med i prosjektet, slik som i en masteroppgave hvor studenten har med seg veileder (Thagaard, 2018, s. 188).

Et annet aspekt ved forskningsprosjektets reliabilitet er forskerens objektivitet og posisjon (Thagaard, 2018, s. 189). På bakgrunn av at dette er en oppgave i internasjonale relasjoner, er jeg preget av den fagtradisjonen jeg har studert i snart 5 år. Jeg undersøker det som foregår på den internasjonale arena, og det kan være at enkelte aspekt ved situasjonen i Kaukasus som faller utenfor dette. Slik som for eksempel kultur og tradisjoner på individnivå, eller hva slags utdanning og kompetanse befolkningen i de ulike statene innehar. I tillegg er jeg preget av å være en del av «Vesten», hvor NATO gjerne er de *gode*, mens Russland er *fienden*. Samtidig som jeg hverken snakker, leser eller skriver russisk. På denne måten blir mitt forskningsprosjekt preget av at jeg ser ting fra én side. Jeg har dog prøvd, så godt det har latt seg gjøre, å se kritisk

på den informasjonen jeg har funnet. Det har vært utfordrende å holde meg til en oppgave preget av god reliabilitet fordi jeg i oppgaven undersøker flere ulike aspekt ved flere ulike case, og det å *holde seg på matta* har vist seg å være krevende til tider.

Validitet måler om den metoden en har valgt for å undersøke et fenomen er den beste metoden for å undersøke nettopp dette fenomenet (Tjora, 2021, s. 79). Det handler om å sikre at de slutninger en trekker er gyldige, altså at de baserer seg på premisser som holder vann. Å være tydelig og konsekvent i forskningsmetoden gjennom oppgaven fører til bedre validitet (Thagaard, 2018, s. 189). I tillegg skal avvikende tendenser gjøres rede for, og forskeren skal være klar over disse (ibid). I en case hvor en ser en tendens som ikke stemmer med de andre casene, eller hvor det en ønsker å måle ikke finner sted, skal dette komme tydelig frem. Det er ikke slik at disse funnene ikke er relevant, og spesielt med tanke på forskningens kvalitet må disse funnene komme frem. I denne oppgaven er det derfor viktig at jeg legger frem om Russland har de samme interessene, og bruker de samme virkemidlene i de ulike de facto-statene, eller ikke.

Ved å undersøke russisk regionalt hegemoni i Kaukasus med case-studie som metode, har jeg undersøkt et lite regionalt område i forhold til det store arealet av nabostater Russland har i dag. En annen måte å undersøke russisk regionalt hegemoni på, kunne vært å undersøke samtlige naboland Russland har, eller hele regionen rundt Svartehavet fordi Russland har tett tilstedeværelse her, på lik linje med den tilstedeværelsen de har i Kaukasus. Dette kan svekke oppgavens validitet fordi det regionale området jeg har valgt kan ha vært for lite. En annen metode som kunne vært relevant er en komparativ studie av de facto-statene i Kaukasus, men jeg mener det er mer relevant å bruke case-studie når oppgavens formål er å undersøke russisk regionalt hegemoni, og ikke bare forskjeller og likheter mellom de facto-statene.

4.0 Analyse

På bakgrunn av at det er to forskjellige aspekt ved russisk regionalt hegemoni jeg ønsker å undersøke i denne oppgaven, vil analysekapittelet, på lik linje med teorikapittelet, deles i to. Den første delen av analysen vil handle om russiske interesser i Kaukasus, analysert i lys av de tre teoriene beskrevet i teorikapittelet; realisme, liberalisme og konstruktivisme. Russiske interesser i Kaukasus er i dette kapittelet delt inn i sikkerhetspolitiske-, økonomiske- og kulturelle interesser. Den andre delen av kapittelet omhandler hvilke virkemidler Russland tar i bruk for å oppnå regionalt hegemoni i Kaukasus, og på hvilken måte disse virkemidlene anvendes. Underkapittelet om virkemidler er delt inn i de fire casene Abkhasia, Sør-Ossetia,

Nagorno-Karabakh og Tsjetsjenia, og jeg diskuterer i hvilken grad, og på hvilken måte, etableringen av de facto-stater, frosne konflikter og borderization brukes som virkemidler av Russland i de ulike casene. Både underkapittelet om interesser og underkapittelet om virkemidler avsluttes med noen konkluderende poeng.

4.1 Russiske interesser i sin søken etter regionalt hegemoni i Kaukasus

Det overordnede målet for Russland er å skape en russisk sfære av innflytelse rundt sine egne landegrenser (Brooks, 2020, s. 24). I vest er denne innflytelsessfæren vanskelig å oppnå fordi de fleste statene i Øst-Europa er i dag medlem av EU og/eller NATO. I Kaukasus er situasjonen noe annerledes, fordi EU og NATO medlemskap kom senere på agendaen her enn i de andre post-sovjetiske statene i Europa. I tillegg ligger Kaukasus militært strategisk nært Svartehavet, og oljeutvinning fra Kaspiahavet gir stor økonomisk vinning for den aktøren som har kontroll over utvinningen. I Kaukasus kan Russland oppnå kontroll over militært strategiske områder og oljeutvinning, samtidig som det er mulig å holde EU, NATO, Tyrkia og Iran på avstand.

I sin årlige tale om tingenes tilstand i Russland i 2005 uttalte Putin at Sovjetunionens kollaps var “(...)the greatest geopolitical catastrophe of the century” (Brooks, 2020, s. 3). Det er viden kjent at under den kalde krigen var verdensordenen bipolar, med USA og Russland på hver sin side, delt mellom to ideologier som ikke var forenelige. Etter murens fall, endret også verdensordenen seg til en unipolar orden med USA i spissen. Dette kan si noe om hvorfor Russland søker seg til en hegemonisk status, fordi de tidligere i historien har hatt mer makt på den internasjonale arena enn det Russland har i dag. I tillegg var det russiske tsar-imperiet sterkere og større enn det dagens Russland er. Russland har kort sagt en historie som vitner om storhet. Ønsket om å oppnå en slik storhet igjen, kan føre til en søken etter først regionalt hegemoni, og så eventuelt globalt hegemoni.

Russland har den største forekomsten av atomvåpen i verden (FN-Sambandet 2022b). I tillegg har russerne fast sete i FNs Sikkerhetsråd og verdens største geografiske område, og på bakgrunn av dette kan vi benevne Russland som en stormakt. På den andre siden er den russiske økonomien forholdsvis svak i forhold til de andre økonomiske stormaktene i verden, slik som Kina, USA, India, Japan og Tyskland (Statistisk Sentralbyrå, 2020). Russisk globalt hegemoni er på denne måten ikke innen rekkevidde, og de har ikke de ressurser som trengs for å oppnå en slik posisjon. I Kaukasus-regionen derimot, er Russland en stor militær, økonomisk, kulturell og politisk makt. Ved å holde EU, NATO, Tyrkia og Iran på avstand kan Russland hevde seg som den største makten i Kaukasus.

Jeg vil først gjøre rede for statens interesser på et generelt plan i dette kapittelet, før jeg diskuterer ulike konkrete interesser Russland har i Kaukasus. Årsaken til at jeg har valgt å dele russiske interesser i Kaukasus inn i økonomiske-, sikkerhetspolitiske og kulturelle interesser er på bakgrunn av at det gjerne er disse interessene en stat generelt har, samtidig som at det er disse interessene som har vist seg å være relevant i forholdet mellom Russland og Kaukasus. Russland er maktpolitisk dominant i Kaukasus (MacFarlane 2020a, 40). En offensiv realist vil si at Russland har interesse av å øke denne makten, mens innen neorealismen vil Russland øke sin makt i så stor grad at de oppnår kontroll over Kaukasus, men uten å få så stor makt at de andre statene ser seg nødt til å samle seg mot Russland. Ernst B. Haas (1953) forklarer at gjennom maktbalanseteori vil andre stater naturlig samle seg mot en hegemon fordi de opplever hegemonen som en trussel (Haas, 1953, s. 447). Samtidig er det fullt mulig å tenke seg at stater, de facto-stater og etniske grupperinger vil se seg tjent på russisk regionalt hegemoni. Støtten til russisk regionalt hegemoni vil komme dersom statene eller grupperingene oppfatter situasjonen som noe de vil tjene på.

4.2 Statens interesser

MacFarlane (2020) omtaler statens interesser som primære mål (core objectives) som er utgangspunktet for en stats handlinger, og de virkemidlene staten velger å ta i bruk (MacFarlane 2020a, 34). En stat har både interne og eksterne interesser. Eksterne interesser faller innenfor statens utenrikspolitikk og hvordan staten ønsker å bli forstått av andre stater og aktører i verden. De interne interessene handler om politisk styresett, identitet og produksjon av varer og tjenester. Statens konstitusjonelle rammeverk legger grunn for statens interesser (Østerud, 2017, s. 57). Hellas er et land som tjener godt på turisme, mens Saudi-Arabia vektlegger oljeutvinning. Stater utarbeider sine interesser i lys av det handlingsrommet de befinner seg i. En stor stat kan ha interesse av å bli regional hegemon, mens en liten stat kan ha interesse i å skape gode økonomiske avtaler eller samarbeid. En stats interesser kommer til syne gjennom hvordan staten legger opp sin politikk. For eksempel dersom en stat senker fartsgrensen på veier, og øker straffen for lovbrudd på veiene, viser dette til at det er i statens interesse å forhindre ulykker på veiene.

Overlevelse, rikdom, sikkerhet og nok makt til å oppnå disse målene er statens interesser i lys av liberalismen (Kauppi & Viotti, 2020, s. 157). Disse interessene er av ekstern art, påvirket av et internasjonalt anarkisk system og sikkerhetsdilemma (ibid). I lys av konstruktivismen er interesser i konstant endring og statens interesser oppstår i samhandling med andre stater (ibid). Den internasjonale ordenen er i dag konstruert på en slik måte at selv om USA har et større

atomvåpenarsenal enn for eksempel Nord Korea, vil vestlige stater oppleve Nord Korea som en større trussel enn USA fordi USA legger grunnen for hvordan den internasjonale ordenen skal fortolkes (ibid). For en liberalist er statens viktigste interesse å promotere fred og demokratiske verdier (Jensen & Elman, 2018, s. 36). Hvilket internt politisk system en stat har legger føringer på hvordan staten vil føre sin utenrikspolitikk og.

Et overordnet mål for Russland er å bli en regional hegemon i Kaukasus, noe som ble spesielt synlig under annekteringen av Krim i 2014 (Flockhart & Korosteleva, 2022, s. 471). Flockhart og Korosteleva (2022) legger i sin artikkel «War in Ukraine: Putin and the Multi-order World» frem hvordan det internasjonale systemet kan skifte fra en unipolar vestlig liberal verdensorden, til et system preget av flere ulike ordener (Flockhart & Korosteleva, 2022, s. 467). Det å være en stormakt er ikke lenger karakterisert med å være en stor makt i verden ene og alene, men gjennom å være en regional hegemon som styrer sitt eget regionale område. Det som skiller et russisk hegemoni fra det amerikanske hegemoniet, er måten Russland velger å skaffe seg underordnede stater. USA er en hegemon med et liberalistisk bakteppe, hvor de underordnede statene følger USA gjennom overbevisning og samtykke (Flockhart & Korosteleva, 2022, s. 471). Det er mye som tyder på at et russisk hegemoni vil preges av *realpolitik* og underordnede stater vil oppleve underkastelse og tvang (ibid).

Det er tydelig at russiske interesser ikke samsvarer med de vestlige liberale interessene (Flockhart & Korosteleva, 2022, s. 474). En grunnleggende interesse for Russland vil da være å leve i et internasjonalt system hvor de ikke må være avhengig av at vesten dikterer russisk handlingsrom. Dersom Flockhart og Korosteleva har rett i sin teori om at det internasjonale systemet vil deles opp i flere ulike ordener, vil Russland være en klar kandidat til å lede en eurasiske orden.

4.1.1 Økonomiske interesser

Russlands økonomiske interesser i Kaukasus er i størst grad knyttet opp til oljeutvinning fra Kaspishavet. Aserbajdsjan, Kasakhstan, Iran, Turkmenistan og Russland grenser alle til Kaspishavet og har forekomster av olje, naturgass og hydrokarboner (U. S. Energy Information Administration, 2013). Aserbajdsjan og Russland er de eneste av disse statene som ligger i Kaukasus, samtidig som Aserbajdsjan har store forekomster av olje som enda ikke er utvunnet. I tillegg er EU en faktor som spiller inn i forholdet mellom Russland og Kaukasus rent økonomisk, fordi EU er en svært stor økonomisk aktør på den internasjonale arena. Flere av medlemsstatene i EU importerer og eksporterer store mengder varer og tjenester, og er store

økonomier på verdensbasis. For Russland er handel med EU viktig, men det er enda viktigere å få kontroll over ressursene i Kaukasus, slik at Russland kan drive handelen mellom EU og Kaukasus, heller enn at EU og statene i Kaukasus driver økonomiske transaksjoner uten russisk involvering.

Verden har i økende grad behov for energi, og olje og gass er fortsatt en viktig kilde til denne energien. Oljeforekomster utenfor den Aserbajdsjanske kysten i Kaspiahavet er ett område hvor denne energien kan hentes fra. Utvinning og transport av denne oljen er et komplekst politisk spørsmål med utgangspunkt i forholdet mellom staters konkurranse og samarbeid, etniske konflikter og fredsprosesser (Karagiannis, 2002, s. 33). Russlands interesser i Kaukasus har blant annet vært økonomiske og oljereelatert, hvor det geopolitiske aspektet ved oljeutvinning og -transport spiller en stor rolle (Karagiannis, 2002, s. 112). Kaukasus befinner seg mellom Europa og Asia, strategisk beliggende mellom to havområder, og sterke stater som Tyrkia og Iran ligger i tett geografisk nærhet. De store forekomstene av olje utenfor Aserbajdsjans kyst skaper stor internasjonal interesse i regionen, noe som truer russisk regionalt hegemoni. Det er ikke bare de regionale statene Tyrkia og Iran som viser interesse, men blant annet USA også.

Fra midten av 1800-tallet frem til Tsarens fall, ønsket Tsaren i Russland å gjøre Transkaukasus om til det Øst-India var for britene (Karagiannis, 2002, s. 14). Dette på bakgrunn av blant annet oljeforekomster i Kaspiahavet utenfor den Aserbajdsjanske kysten, hvor Aserbajdsjan er den eldste kjente oljeprodusenten i verden (Karagiannis, 2002, s. 15). Internasjonale aktører har vært viktig i oljeutvinningen i Kaspiahavet siden begynnelsen, hvor brødrene Nobel utviklet ny og avansert oljeutvinningsteknologi (Karagiannis, 2002, s. 16). I tillegg var Rothchild-familien og Shell involvert, og storparten av både oljeutvinning og oljetransport ble organisert og finansiert av disse tre internasjonale aktørene (ibid). Den økonomiske vinningen, samt de avtaler en kan lage med andre stater og internasjonale aktører gjør oljen til en svært viktig ressurs for Kaukasus, og er derfor av stor interesse for Russland. Når både utvinning og transport av olje overlates til internasjonale selskaper, får ikke Russland nytte av disse forekomstene som det de ville dersom for eksempel Gazprom hadde hatt kontroll over oljen fra Kaspiahavet. Gazprom er et russisk statseid energiselskap som tredde i kraft i 1989 (Smith-Solbakken, 2020). Da Aserbajdsjan var en del av Sovjetunionen ble oljen også en del av stormakten. Fordi oljen fra Aserbajdsjan etter Sovjetunionens fall kunne bli tilgjengelig for andre vestlige stater, arbeidet disse vestlige statene for å vende Aserbajdsjan lenger vekk fra Russland, og nærmere Vesten (Alstadt, 2020, s. 160).

Når en har store forekomster av olje, er det ikke bare å utvinne denne oljen, men den må også selges. For å selge olje, må den også fraktes. Dette er en krevende prosess fordi Kaspiahavet er *landlocked* (havområdet er dekket av land) og oljen kan ikke sendes på skip, men må fraktes over land. Løsningen på dette er å frakte oljen gjennom rørledninger fra Kaspiahavet til enten Middelhavet, den Persiske Gulf eller Svartehavet (Karagiannis, 2002, s. 22). Hvor disse rørledningene skal gå og hvem som skal produsere og vedlikeholde dem, fører med seg utfordringer. En kort rørledning vil være å foretrekke fremfor en lang rørledning, fordi den vil være billigere med tanke på hvor mye materiale som trengs for å bygge den ut. Tyrkia er svært interessert i en rørledning som vil ende i den tyrkiske havnen ved Ceyhan, men hvor rørledningen skal gå mellom Baku og Ceyhan er et vanskeligere spørsmål. Forholdet mellom Iran og USA er betent, og dersom rørledningen skal gå gjennom iransk territorium, vil dette føre til at USA holder tilbake finansiering. En rørledning fra Aserbajdsjan og gjennom Armenia vil være utfordrende fordi konflikten i Nagorno-Karabakh fortsatt er spent (Karagiannis, 2002, s. 22). I tillegg er forholdet mellom Tyrkia og Armenia problematisk. Andre forslag til rørledninger har vært å føre oljen gjennom Tsjetsjenia eller Georgia, men her støter en igjen på problemer. Politisk uro, terrorisme og de facto-statene Abkhasia og Sør-Ossetia gjør området til en usikker transportåre. En rørledning gjennom Georgia er både økonomisk og logisk med tanke på avstand, mens en rørledning gjennom Tsjetsjenia gir større russisk kontroll fordi den går over russisk territorium (Karagiannis, 2002, s. 28).

Selv om de store oljeforekomstene ligger på Aserbajdsjansk territorium, er transporten av denne oljen et regionalt spørsmål fordi oljen må fraktes over statsgrenser. I lys av liberalismen vil russisk kontroll over oljeutvinning og -transport føre til bedre kontroll over oljen. Gjennom et institusjonelt rammeverk eller et regelverk kan oljen utvinnes og transporteres på en mer kontrollert og organisert måte. Produksjonen av rørledninger fører med seg flere arbeidsplasser, som igjen vil føre til høyere levestandard blant befolkningen og bedre infrastruktur i områdene rørledningen bygges (Karagiannis, 2002, s. 26). Bedre levestandard og infrastruktur gjennom samarbeid kan føre til større grad av fred. Dersom samarbeid på ett politisk område er suksessfullt, kan det føre til samarbeid på andre politiske områder og (Kauppi & Viotti, 2020, s. 69). Dersom Russland får til å bygge opp et godt regionalt samarbeid rundt olje fra Kaspiahavet, kan dette føre med seg samarbeid på andre områder i regionen og. Med Russland som en tilrettelegger for regionalt samarbeid, vil både stater, grupper og individer nyte godt av et regionalt hegemoni av en liberalistisk art. Denne måten å oppnå regionalt hegemoni på vil også oppleves som legitim i det internasjonale samfunnet.

Tyrkia spiller en viktig rolle i oljetransporten fra Kaspiahavet, både på bakgrunn av regional tilhørighet, og fordi Tyrkia vil øke sin posisjon på det internasjonale markedet, som igjen vil føre til bedre økonomi innad i landet (Karagiannis, 2002, s. 30). Tyrkia er medlem av NATO, og det vil være av interesse for Russland å bygge tettere vennskapelige bånd til NATO-medlemmer. Dersom Russland skulle få kontroll over Kaukasus og oljen fra Kaspiahavet, betyr ikke dette nødvendigvis at Tyrkia ikke kan være en del av rørledning-nettet. Gjennom gjensidig avhengighet rundt oljen, kan Tyrkia og Russland holde hverandre i sjakk, og minske faren for konflikt i regionen.

Som nevnt i innledningen til dette underkapittelet er en av statens interesser, sett i lys av realismen, å øke sin velstand (Kauppi & Viotti, 2020, s. 157). Ved å legge under seg områder hvor det er store forekomster av ressurser som Russland kan nyte økonomisk av, vil statens velstand naturlig øke. En annen mulig måte å få større kontroll over handelen med sine naboland er gjennom bilaterale avtaler. Her kan Russland og de andre statene føre sine egne interesser inn i avtalene.

Ukraina er en stor handelspartner for Russland (Brooks, 2020, s. 18). Ved et mulig EU-medlemskap for Ukraina vil det økonomiske forholdet mellom Ukraina og Russland endres (ibid). Dersom Ukraina blir medlem av EU er de nødt til å følge EUs regelverk, samt å gi fra seg noe suverenitet for å få lov å delta i unionen. På denne måten blir den ukrainske økonomien og handelen mindre autonom, og Russland blir nødt til å gå inn i andre avtaler med EU, fremfor direkte handelsavtaler med Ukraina. Dersom Russland blir tvunget til å drive handel med organisasjoner fremfor suverene stater, kan det føre med seg mindre kontroll for Russland selv. EU har egne retningslinjer for hvordan drive import og eksport, mens for eksempel bilaterale avtaler kan inneholde andre interesser og regler enn det EU vil legge frem. Og selv om statene i Kaukasus ikke er like store handelspartnere for Russland, vil tettere bånd til EU føre til mindre statlig russisk kontroll over handelen med disse statene.

Selv om ressurser i Kaukasus og i andre områder rundt den russiske staten er av interesse for Russland å få tak i, har Russland ressurser på eget territorium og. Russland eksporterer store mengder naturgass til spesielt Europa og EU. Tyskland importerte i 2018 27.5% av det totale russiske forrådet av naturgass (Brooks, 2020, s. 18). Det er ikke bare i bilaterale avtaler hvor Russland kan importere eller ta del i ressurser fra andre stater som er av interesse for Russland. Bilaterale avtaler om eksport av russiske varer og tjenester hvor Russland har større grad av kontroll vil være like viktig. Etter annekteringen av Krim i 2014 første EU sanksjoner mot

Russland, hvor Russland svarte med sanksjoner tilbake (Brooks, 2020, s. 18). Dette tilsier at slike sanksjoner gikk hardt inn på både Russland og Tyskland, fordi Russland mistet sin viktigste importør, og Tyskland mistet sin viktigste eksportør.

I lys av konstruktivismen kan en forklare forholdet mellom Russland og de øvrige statene i Kaukasus som sosialt konstruert over tid. Mot slutten av Sovjetunionens styre begynte de tidligere sovjetiske statene å erklære seg selvstendige fra Sovjetunionen. Dette vitner om et ønske fra statene om å ikke være styrt av en overordnet makt. De postsovjetiske statene ønsket seg klart å tydelig vekk fra Sovjetunionen. Denne mentaliteten kan henge med til den dag i dag, hvor både Ukraina og Georgia søker tettere bånd til vesten gjennom EU- og NATO medlemskap. I tillegg er folkeretten bygd opp rundt suverene stater som skal være fri for innblanding fra andre stater (FN-Sambandet 2022a). Med utgangspunkt i både et ønske og en rett til å være fri for innblanding fra andre stater, kan det være vanskelig for Russland å oppnå en posisjon som regional hegemon hvor de andre statene er fornøyde. Derfor er de bilaterale avtalene svært viktig for Russland, og igjen er det viktig å holde EU ute av Kaukasus.

4.1.2 Sikkerhetspolitiske interesser

Russland har ulike sikkerhetspolitiske utfordringer i Kaukasus, og det er disse utfordringene som dikterer hvilke interesser Russland har i regionen. Først og fremst er NATO-ekspansjon og terrorisme utfordringer som har vært og fortsatt er forstått som de største truslene mot Russland. I tillegg til NATO og terrorisme, ligger de to statene Tyrkia og Iran sør for Kaukasus. Tyrkia er et NATO land som Russland naturlig har interesse av å holde på avstand gjennom en buffersone i Kaukasus (Karagiannis, 2002, s. 115).

I tillegg til sikkerhetspolitiske trusler mot russisk territorium har Russland sikkerhetspolitiske interesser andre steder i verden. Russland har hatt tilstedeværelse i Syria over en lang periode, og søker å støtte Assad-regimet i Syria. Russland har stor interesse i å få kontroll over Georgia fordi transportåren for militæret fra Russland til Syria går gjennom Georgia (MacFarlane 2020a, 48). Russiske aksjoner i Midtøsten og logistisk støtte til Syria vil nyte godt av russisk kontroll over Georgia. Gjennom liberalismen vil et slikt forhold kunne endres ved større grad av samarbeid og gjensidig avhengighet, men da må først georgiske og russiske holdninger og verdier samsvare i større grad. Slik som konstruktivismen forteller er forholdet mellom stater sosialt konstruert, og de endres kontinuerlig. I dag er forholdet mellom Georgia og Russland av en slik art at for Georgia er samarbeid med vesten et mer forlokkende alternativ.

Russland går ut ifra at den internasjonale ordenen skal være hierarkisk strukturert slik at det internasjonale systemets anarkiske natur kan håndteres. I et slikt hierarkisk system skal større stater ha mer makt, som igjen gir stormaktene rett til å legge føringer på mindre stater (MacFarlane 2020a, 49). Slik som i liberalismen hvor gjensidig avhengighet og regelbaserte institusjoner fører til mer stabilitet, kan en hierarkisk ordning føre til mer stabilitet. Russland har på denne måten ikke bare interesse av kontroll for å sikre sin egen stat, men fra et russisk perspektiv har de rett til å kontrollere de mindre statene i Kaukasus slik at den internasjonale ordenen blir mer forutsigbar og ordnet.

Jeg har valgt å dele underkapittelet om sikkerhetspolitiske interesser inn i én del om NATO-ekspansjon og én del om terrorisme i Nord-Kaukasus. De to mest fremtredende sikkerhetspolitiske utfordringene i Russland etter Sovjetunionens oppløsning har gitt føringer på hvilke interesser Russland har i å bli regional hegemon i Kaukasus.

NATO-ekspansjon østover er sett på som en stor trussel fra russisk side. Denne ekspansjonen har pågått i mange år, og startet under krigen i Jugoslavia, hvor Polen, Ungarn og Tsjekkia ble en del av NATO (Brooks, 2020, s. 7). I tillegg ble de baltiske statene, som tidligere var en del av Sovjetunionen, medlemmer av NATO i 2004 (ibid). Da Georgia og Ukraina begynte sine samtaler med NATO, ble trusselen gjort enda større, fordi disse to statene grenser til Svartehavet, det eneste havet med direkte tilknytning til Vesten. Og på denne måten ville Russland blitt «låst inne» av NATO-medlemmer i vest. USA med Bill Clinton i spissen hevdet at NATO-ekspansjonen hadde et liberalistisk bakteppe, gjennom å fremme fred, demokrati og handel, mens dette ble fra russisk side oppfattet i en mer realismeorientert retning (ibid). Fra russisk side oppfattes NATO-ekspansjon som en måte å kontrollere og holde Russland i sjakk (ibid).

Eksempler på denne NATO-ekspansjonen er utplassering av missilforsvarssystemer i Polen og Tsjekkia (Brooks, 2020, s. 24). Trusler i geografisk nærhet er en større bekymring for en stat enn global ubalanse i maktfordelingen (Walt, 2003, s. 264). Utplassering av våpen i geografisk nærhet oppleves som en større trussel enn økning i andre staters militære kapabiliteter innad i andre stater (ibid). Mearsheimer mener, som en offensiv realist, at territoriell integritet og en autonom innenrikspolitikk er det viktigste for en stat (Kirshner, 2010, s. 61). Dersom NATO ekspanderer inn i den russiske innflytelsessonen kan både den territoriale integriteten og den autonome innenrikspolitikken i Russland oppleves som truet. Begge disse eksemplene forteller om hvordan NATOs ekspansjon inn på tidligere sovjetisk område kan oppleves som en trussel

for Russland, og for å sikre egen overlevelse og sikkerhet er Russland nødt til å agere på en slik trussel.

Fra et liberalistisk ståsted, kan russisk regionalt hegemoni i Kaukasus føre til en regional sikkerhet, et begrep som betyr at stater går sammen om en felles sikkerhet på tvers av landegrenser (Kusztal, 2016, s. 19). Trusler som ustabilitet, kriser, krig og konflikt kan lettere håndteres i fellesskap (ibid). Spesielt når utfordringene er regionale, slik at de påvirker hele regionen som ett. I dette tilfellet vil Kaukasus kunne sikre seg mot spesielt Tyrkia og Iran, men også USA, med Russland i spissen som den dominerende makten. I lys av realismen vil det være naturlig å tenke at Russland ønsker å bli en regional hegemon i Kaukasus for å sikre sin egen stat. Ved å lage et belte av allierte rundt sine egne grenser, vil de beskyttes mot aktører som EU og NATO. Betydningen av geografisk nærhet er svært viktig når en skal undersøke trusler mot et land (Walt 2003, 264). NATO og EU ekspanderer nærmere den russiske grensen, og et belte med allierte rundt sine egne statsgrenser, kan gi Russland større grad av sikkerhet.

Det internasjonale systemet er i dag preget av en unipolar, liberalistisk verdensorden, med USA i spissen. Institusjoner, avtaler og traktater er bygget på en liberal tankegang. Den russiske, og for så vidt den kinesiske, ideologien stemmer ikke med det vestlige idealet. Dette beskriver Kina og Russland i sin felles uttalelse fra 2022 om «Joint Statement of the Russian Federation and the People's Republic of China on the International Relations Entering a New Era and the Global Sustainable Development» (China Aerospace Studies Institute, 2022). Institusjonalismen beskriver hvordan institusjoner kan hjelpe til med å skape fred, men hva skjer så når de felles interessene mellom stater ikke er kompatible? For Russland er det av interesse å skape en ny verdensorden hvor de liberale verdiene ikke sitter i styresetet, fordi disse verdiene ikke samsvarer med russiske verdier. Regionalt hegemoni i Kaukasus vil skape større russisk innflytelse i dette området, men vil også gi Russland større spillerom i å utfordre de etablerte institusjonene. En institusjon fungerer kun dersom medlemmenes felles interesser vedvarer (Jensen & Elman, 2018, s. 45). Russlands rolle i Kaukasus er preget av offensiv realisme, hvor det er bred enighet blant den russiske eliten om at det tidligere sovjetiske området må kontrolleres av Russland (MacFarlane, 2020b, s. 306).

I 2008 førte NATO en øvelse utenfor Tbilisi, gjennom sitt «Partnership for Peace Program» (Tchantouridzé, 2020, s. 99). De tidligere sovjetiske statene i Kaukasus, pluss Ukraina, deltok i øvelsen, og USA gikk verbalt ut og snakket positivt om Georgisk medlemskap i NATO (ibid). I en region hvor Russland i utgangspunktet har hatt, og ønsker, mye innflytelse, er det en stor

trussel når NATO beveger seg så tett på den russiske grensen. Dersom Ukraina og Georgia blir med i NATO, samt Finland, er omtrent hele den vestlige grensen til Russland dekket av NATO-land. Og med tanke på at NATO utgjør en større trussel i geografisk nærhet til Russland, fører til en stor sikkerhetspolitisk trussel for Russland. Under NATOs toppmøte i Bucuresti i 2008, ga NATO uttrykk for å innlemme de kaukasiske statene i NATO (MacFarlane, 2020b, s. 305). Den russiske persepsjonen av NATO er det som dikterer hvordan Russland oppfatter NATOs politikk, uttalelser og handlinger, samt hvordan Russland velger å håndtere det de oppfatter som en trussel (ibid). Hvilke mål og meninger NATO selv mener de har, er ikke spesielt relevant i denne sammenheng, fordi det er Russlands persepsjon av en eventuell trussel som vil diktere hvordan situasjonen for eksempel eskalerer. På samme måte som NATO tolker Russlands politikk, uttalelser og handlinger. Dette kalles et sikkerhetsdilemma, hvor stater reagerer på hverandres handlinger, og dersom disse handlingene tolkes i negativ retning, altså at en stat tolker en annens stat handlinger som en trussel, kan det føre til en eskalering i konflikt (Jensen & Elman, 2018, s. 24).

NATO har gjentatte ganger vist interesse for å innlemme tidligere sovjetiske stater i NATO, og Russland stiller spørsmål ved hvorfor dette skal være nødvendig, både for utviklingen av NATO, men også for sikkerheten til de tidligere sovjetiske statene (MacFarlane, 2020b, s. 307). NATO går mer eller mindre direkte ut og sier at de tidligere sovjetiske statene har behov for sikkerheten NATO kan gi dem, på bakgrunn av at Russland er en trussel for disse statene, i tillegg øker trusselen fra NATO på Russland fordi NATO trekker seg geografisk nærmere det russiske territoriet.

Islamske terrorister i Tsjetsjenia har vært en stor sikkerhetspolitisk trussel for Russland, og årsaken til at det brøt ut krig i Tsjetsjenia. Jihadister satte opp religiøse militære treningsleirer i Tsjetsjenia mot slutten av 1990-tallet, og arbeidet for å spre Islam til resten av det nordlige Kaukasus (Sagramoso & Yarlykapov, 2020, s. 274). Målet til jihadistene var ikke nødvendigvis å opprette et muslimsk kalifat, slik som i Syria, men en likhet med den Islamske Stat (IS) var det flere fremmedkrigere som deltok i trening og kamper i Tsjetsjenia (ibid). På slutten av 1990-tallet var de islamske grupperingene fordelt på etnisk grunnlag, hvor Islam sto sentralt for samtlige, men felles identitet utenfor Islam sto sterkere (Sagramoso & Yarlykapov, 2020, s. 275). Mot slutten av 2000-tallet endret dette seg, og grupperingene slo seg i større grad sammen om et felles mål; islamsk autonomi i Nord-Kaukasus (ibid). Dette førte til en større trussel mot Russland fordi den samme gruppen samlet seg om samme mål, som igjen førte til mer konsentrerte materiell- og personellressurser. En rekke terrorangrepet ble utført på russisk jord,

og gjorde situasjonen enda mer spent, og Russland ble i større grad tvunget til å slå hardt mot hardt (Ratelle, 2020, s. 293).

Terrorisme har vist seg å være en stor trussel mot både individer, grupper og stater, spesielt etter terrorangrepet i USA i 2001. Ikke bare har Russland interesse i å få bukt med terrortrusselen på eget territorium, men det var også en måte å bedre forholdet til USA på. Gjennom å kjempe en felles krig mot terrorisme, fikk de to statene et felles mål å jobbe mot, og de reaksjonene Russland har vist i Tsjetsjenia, er i stor grad oppfattet som legitime i den vestlige verden, nettopp fordi terror er sett på som en voldsom sikkerhetstrussel. Flere av terroristene fra Nord-Kaukasus dro til Syria for å kjempe den «ekte» jihad, og på denne måten ble det som tidligere var et konsentrert terrorproblem i Russland, gjort om til et internasjonalt problem (Sagramoso & Yarlykapov, 2020, s. 276). Islamsk terror hadde globale konsekvenser etter 11. September 2001, blant annet gjennom endringer i flysikkerheten og måten terrorisme ble oppfattet på verden over. I tillegg hadde flere ulike land egne interne problemer med islamsk terrorisme, og det kulminerte i krigen i Syria (Ratelle, 2020, s. 295). På bakgrunn av at islamsk terrorisme ble et globalt fenomen, ble stater verden over gjensidig avhengig i bekjempelsen av denne terrorismen. Store stater som Russland og USA så seg nødt til å samarbeide om en felles kamp mot terrorisme. Terroristene fra det nordlige Kaukasus flyktet til Pankisidalen i Georgia, og fordi Georgia var en svak stat uten mulighet til å håndtere islamske terrorister som brukte Pankisidalen som et gjemmested, er kontroll over Georgia viktig i Russlands krig mot terror (Nodia, 2020, s. 178). Russland klandrer Georgia for å lage en «safehaven» for terrorister, og terrorister som flyktet til Georgia førte til et dårligere forhold mellom de to statene.

Etter krigene i Tsjetsjenia var store deler av den tsjetsjenske befolkningen trent i reelle kamphandlinger, og i sammenheng med deres felles tro på en islamsk stat, ble fremmedkrigere fra Nord-Kaukasus ønsket velkommen til å kjempe for det islamske kalifatet i Syria (Ratelle, 2020, s. 289). I tillegg ble tsjetsjenske separatister støttet av arabiske land og individer, både kampstyrke, men også økonomisk støtte (ibid). Separatistene i Tsjetsjenia har også bånd til jihadister i Afghanistan, og al Qaeda (Ratelle, 2020, s. 290). Dette vitner om de tette båndene mellom den arabiske verden og Islam i Nord-Kaukasus. Det er på den andre siden ikke dokumentert noen store antall av fremmedkrigere fra Nord-Kaukasus som deltok i kamper i Syria, Afghanistan eller i Pakistan, men jihadismen i Nord-Kaukasus har likhetstrekk og bånd til andre jihadister verden over (Ratelle, 2020, s. 296). Selv om grupperingene i Nord-Kaukasus ikke var like deltakende i planlegging og utførelse av terrorangrep i andre deler av verden, er

det dokumentert ulike individer fra Nord-Kaukasus som har deltatt i slike angrep, for eksempel i Boston-maraton bombingene (ibid).

4.1.3 Kulturelle interesser

Befolkningen i Kaukasus er etnisk fragmentert, men deler felles historie og kultur med folkegruppene i det øvrige Kaukasus (Karagiannis, 2002, s. 54). Forskjellen mellom det nordlige Kaukasus og sørlige Kaukasus er at store deler av det nordlige Kaukasus ligger innenfor det suverene geografisk området til Russland. Konflikter innenfor det russiske territoriet truer følgelig russisk territoriell integritet. Men fordi ulike grupper i de ulike statene i Kaukasus er så tett sammenknyttet gjennom felles historie og kultur, vil konflikter i det øvrige Kaukasus også ha følger for Russland. I områder utenfor russisk suverenitet har ikke Russland den samme legitime kontrollen som de har over egne områder. Dersom Russland oppnår en posisjon som regional hegemon i Kaukasus vil Russland ha et større handlingsrom i de øvrige kaukasiske statene.

I lys av konstruktivismen er persepsjoner og narrativer sosialt konstruert. Forståelsen av blant annet konflikten i Nagorno-Karabakh kan like gjerne være konstruert av individers oppførsel og meninger, som av militære og politiske interesser (Alstadt, 2020, s. 164). Dette vil si at det er hvordan en konflikt oppfattes av individer, grupper og stater som utgjør konfliktens natur. Gjennom konstruktivismen kan en tolke forholdet mellom Russland og de andre statene i Kaukasus. Identitet spiller her en stor rolle fordi hvordan statene opplever sin egen og andres statsidentitet legger føringer på hvordan forholdet skal utvikle seg videre (MacDonald, 2018, s. 51). I tillegg til regionale relasjoner, spiller den globale arena inn på samspillet mellom Russland og Kaukasus.

Russland har i lang tid hatt et vennskapelig forhold til Armenia, og et anspent forhold til Aserbajdsjan. Bakgrunnen for hvorfor det er en slik forskjell mellom relasjonene til to stater som ligger i samme område, kan ligge i statenes identitet. Statens identitet forteller ikke kun hvordan statene oppfatter seg selv, men også hvordan de stiller seg i forhold til andre staters identitet (MacDonald, 2018, s. 51). Armenia og Russland har en mer lik identitet på bakgrunn av troen på den kristne Gud, dog forskjellen er kristendom i Armenia og russisk ortodoks kristendom i Russland. Aserbajdsjan skiller seg mer fra denne identiteten fordi det aserbajdsjanske folk i utstrakt grad er muslimer.. Med tanke på mitt utsagn om hvorfor Armenia og Russland har tettere bånd enn Russland og Aserbajdsjan på bakgrunn av religion er det interessant å se på forholdet mellom Georgia og Russland. Georgia har gjennom tidene vært

preget av ortodoks kristendom og andre kristne religiøse subgrupper (Nodia, 2020, s. 174). Hvorfor er det ikke da slik at Georgia og Russland har et vennskapelig forhold slik som Russland og Armenia?

Georgia fremmer en nasjonalisme som er preget av ett folk; georgiere, og ett språk; georgisk. Samtidig ønsker de å knytte tettere bånd til vesten og komme seg lenger vekk fra Russland (Broers & Yemelianova, 2020b, s. 244). De to de facto-statene Abkhasia og Sør-Ossetia har tettere bånd til Russland enn til Georgia. Og den georgiske nasjonalismen går igjen på bekostning av identiteten til de to de facto-statene. For Russland er det av interesse å ivareta og opprettholde den identiteten abkhasere og sør-ossetere har slik at de kan opprettholde en form for de facto-styre innenfor georgisk territorium. Det er med andre ord mer enn felles identitet som spiller inn forholdet mellom stater. I realismen kan stater med felles interesser gå sammen for å oppnå sine felles interesser. I liberalismen vil staters egeninteresse automatisk føre til bedre resultater for andre stater og, og derfor er samarbeid i statens generelle interesse. Gjennom konstruktivismen kan en på andre måter legge til flere variabler som ligger til grunn for stater samhandling. Felles identitet er én variabel, mens historie og den internasjonale ordenen vil i tillegg legge føringer på staters adferd.

Broers & Yemelianova (2020) bruker Samuel Huntingtons teori om «The Clash of Civilizations» for å forklare hvilket bakteppe konfliktene i Tsjetsjenia hadde (Broers & Yemelianova, 2020b, s. 250). Dette er interessant fordi Tsjetsjenia og Russland har forskjellig identitet, men er fortsatt den samme staten. Tolkningen av konfliktene som en del av en større kamp mellom kristendommen og islam, viser til hvordan regionale hendelser kan være del av globale fenomen. Islamske terrorgrupper har utført terrorangrep og paramilitære aksjoner flere steder i verden. Blant annet 9/11 i USA og IS sitt forsøk på å opprette et islamsk kalifat i Syria og Irak. Det som har vist seg å være svært interessant blant de store statene i verden i dag er deres felles oppfatning av islamsk terrorisme. Etter 9/11 invaderte USA først Afghanistan, og så Irak under påskudd om å retaliere mot Al-Qaida (Godbolt, 2022). Russland slo hardt ned på Tsjetsjenske terrorangrep og støttet Assad-regimet mot IS i Syria. Og i Kina blir den uiguriske minoritetsbefolkningen offer for forfølgelse av den kinesiske stat (Terhune & Matusitz, 2016, s. 143). Blant både fagmiljøer, det internasjonale samfunnet og Kina er deler av Uighurene sett på som en islamsk terrorgruppe (Terhune & Matusitz, 2016, s. 139). En kan diskutere legitimiteten til disse reaksjonene, samt om de ulike gruppene nevnt ovenfor faktisk er terrorgrupper. Men uansett legitimitet og definisjon på grupperinger, er det interessant å se

hvordan verdens største stater er villig til å gå så hardt imot de gruppene de opplever som terrorister.

Den nåværende liberale verdensordenen med Vesten, og spesielt USA, i spissen, samsvarer ikke med den russiske ideologien og den russiske politikken (MacFarlane 2020b, s. 307). I tillegg mister Russland sin innflytelse i de områder hvor EU og NATO ekspanderer til (ibid). Den russiske kulturen mister områder å fungere i. Russland går frem som en revisjonistisk stat fordi de ønsker å endre verdenssystemet slik det fungerer i dag, med en større grad av egen innflytelse i verden, og spesielt i sin region. En russisk interesse i å få større grad av kontroll over Kaukasus, kan være på bakgrunn av nettopp disse revisjonistiske ønskene om en endret verdensorden. Det er selvfølgelig en sikkerhetspolitisk trussel for Russland at vesten styrer verden, men en skal ikke legge bort den delen av dette problemet som omhandler kultur. En kan argumentere for at den russiske kulturen faller bort fra den internasjonale arena fordi den skiller seg fra den vestlige.

Et overordnet mål for Russland med tanke på kultur er det som på russisk kalles *russki mir* (den russiske verden). Dette begrepet er forstått som en form for spirituell sfære hvor Russland dominerer (Flockhart & Korosteleva, 2022, s. 472). Å knytte det kaukasiske folket sammen under samme flagg eller samme regime er av interesse for Russland. Russland kan bygge sin innflytelsessfære med tvang og militære virkemidler, men dersom de kulturelle interessene oppnås kan innflytelsessfæren oppfattes som legitim både internt og eksternt. En felles oppfatning om en felles orden i Kaukasus gir Russland et handlingsrom de etter den kalde krigen ikke har hatt.

Flockhart og Korosteleva (2022) argumenter for at vi i dag går fra en multipolar verdensorden til en verden med flere ulike ordener (Flockhart & Korosteleva, 2022, s. 470). En av disse er den Eurasiske ordenen med Russland i spissen. Ved å legge sine nabostater inn under seg, kan Russland realisere en Eurasisk orden (Flockhart & Korosteleva, 2022, s. 471). Den regionale hegemonen i en slik orden legger grunnlaget for hvordan ordenen skal fungere. En orden forteller hvem som sitter i ledersetet og i størst grad påvirker hvordan institusjonene, lovene, reglene og normene skal fungere (Gilpin, 1988, s. 595). Ved å bli regional hegemon i Kaukasus er det Russland som legger føringer for hvordan ordenen skal fungere i praksis.

4.1.4 Oppsummering av interesser-analyse

Russiske interesser i Kaukasus er i størst grad preget av forholdet mellom regionen og de to internasjonale organisasjonene EU og NATO. EU og NATO spiller inn i russiske interesser

både økonomisk, sikkerhetspolitisk og kulturelt. Både gjennom økonomisk vinning, sikkerhetspolitiske trusler og å utøve egen kultur i eget regionalt område, står Russland på den ene siden, mens vesten står på den andre. Årsaken til at Russland ønsker å bli regional hegemon i Kaukasus er først og fremst for å holde andre internasjonale trusler på avstand. Samtidig samsvarer ikke den liberale verdensordenen med russisk identitet, og en overordnet russisk interesse er å drive en utenrikspolitikk Russland selv kan diktere i større grad. Det eksterne og utenrikspolitiske aspektet ved russiske interesser i Kaukasus står ikke ene og alene som bakgrunn for russiske interesser. Innenrikspolitiske aspekt er også viktig, spesielt territoriell integritet. De reaksjonene Russland har hatt på terrorisme i Tsjetsjenia viser til hvor langt Russland er villig til å gå for å sikre egen territoriell integritet, som igjen vitner om hvor stor denne interessen er.

4.2 Case-analyse av Russlands virkemiddelbruk

I denne delen av analysen vil jeg ta for meg de ulike casene jeg har valgt til denne oppgaven. Virkemidlene Russland bruker for å oppnå regionalt hegemoni i Kaukasus vil analyseres gjennom teorier om etableringen av de facto-stater, frosne konflikter og borderization. De ulike virkemidlene brukes i ulik grad og på ulike måter i de ulike de facto-statene. De ulike separatiststatene, eller de facto statene, i post-sovjetiske stater, har til felles at de etter Sovjetunionens oppløsning befant seg i en posisjon hvor det å søke autonomi på nytt ble en realitet. Jeg har valgt å bruke konkrete eksempler og et historisk innblikk i situasjonen i Kaukasus etter Sovjetunionens fall for legge frem mine funn.

Kaukasus er en region med en lang konflikthistorie, og Russland har vært involvert i de ulike konfliktene på ulike måter. Gjennom et Tsar-Imperium og den føderale Sovjetunionen, har de ulike områdene rundt dagens Russland vært preget av russisk politikk. Store folkegrupper har blitt flyttet på tvers av landegrenser, og den etniske sammensetningen og dagens statsgrenser er på mange måter likt som i Afrika, hvor grensene er tegnet opp uten spesiell vektlegging på de etniske skillelinjene. Etnisk tilhørighet er ikke nødvendigvis en årsak til konflikt i seg selv, men det kan være en bidragsytende faktor i å forklare hvorfor frosne konflikter og de facto stater oppstår (MacFarlane, 2020a, s. 33). Mange borgere i land som tidligere har vært en del av Russland eller Sovjetunionen, ser på seg selv som etniske russere, og mener deres regioner bør innlemmes i Russland. Dette drar Russland nytte av, ved hjelp av de tre virkemidlene jeg nevnte tidligere i teoridelen; borderization, de facto stater og frosne konflikter.

De fire casene jeg har valgt å ta for meg i denne oppgaven er Abkhasia, Sør-Ossetia, Nagorno-Karabach og Tsjetsjenia. Tomáš Hoch og Vincent Kopeček (2020) omtaler de tre førstnevnte som de facto-stater (Hoch & Kopeček, 2020, s. 31). Tsjetsjenia omtales ikke som en de facto-stat i dag, men fra Sovjetunionens fall og frem til 2009 kan Tsjetsjenia omtales som en de facto-stat. Etter Sovjetunionens oppløsning erklærte Tsjetsjenia seg, på lik linje med Abkhasia, Sør-Ossetia og Nagorno-Karabakh, som suverene stater adskilt fra de tidligere sovjetiske statene (Hoch & Kopeček, 2020, s. 31). Andre stater utenfor Kaukasus som også erklærte seg suverene var blant andre Krim i Ukraina og Transnistria i Moldova. Disse de facto-statene ligger utenfor Kaukasus og er derfor ikke tatt med som case i denne oppgaven.

På bakgrunn av store konflikter mellom statene i Kaukasus, er transportruter stengt, og muligheten for handel på tvers av landegrensener er svært dårlig (Lynch, 2004, s. 97). Dersom handel over landegrensene hadde vært mulig, ville økonomien i landene øke, og den individuelle velstanden øke i takt med den nasjonale (ibid). Kaukasus er en lett påvirkelig region fordi regionen er så konfliktfylt. Dersom en større stat hjelper de små statene i Kaukasus kan dette føre til god velvilje fra både de internasjonalt anerkjente statene i Kaukasus, samt de facto-statene. Noen steder, som i Nagorno-Karabakh, ser en at Russland har nytte av å opprettholde en frossen konflikt. På den andre siden har Russland vist at konflikten i Tsjetsjenia ikke har vært av interesse å opprettholde på grunn av oljetransport og territoriell integritet.

4.2.1 Abkhasia

Abkhasia har vært en del av Georgia i over 1000 år, men forholdet til konflikt mellom de to statene har ikke vært like tilstedeværende som i andre deler av det post-sovjetiske området (Matsaberidze, 2020, s. 119). Det var ikke før etter Sovjetunionens fall at kamphandlinger og alvorlig konflikt oppsto. Årsaken til at voldelig konflikt oppsto på nettopp dette tidspunktet var fordi de nye suverene statene som oppsto etter Sovjetunionens oppløsning ble offer for en form for maktvakum (Matsaberidze, 2020, s. 119). I dette maktvakumet oppsto en situasjon hvor de suverene statene manglet ressurser til å bygge opp og opprettholde statlige institusjoner (ibid). I tillegg fikk etniske grupper større handlingsrom gjennom glasnost og perestroika. Disse aspektene la en grobunn for løsrivende adferd i områder med en homogen etnisk befolkning som skilte seg fra den georgiske majoritetsbefolkningen. Abkhasia nøt større grad av autonomi under Sovjetunionen enn det de fikk da Georgia ble en suveren stat. En slik relativ deprivasjon hvor en gruppe ikke får de rettighetene de oppfatter at de fortjener, kan føre til konflikt (Collier & Hoeffler, 2004, s. 564).

I 1925 fikk Abkhasia sin egen grunnlov. En grunnlov er et konstitusjonelt juridisk rammeverk som er en grunnleggende del av en suveren internasjonalt anerkjent stat (Broers & Yemelianova, 2020b, s. 243). Dette vitner om en av Abkhasias interne evner til å fungere som en suveren stat. En konstitusjon er likevel ikke nok for å oppnå en posisjon som en internasjonalt anerkjent stat. Under Sovjetunionen var prosentandelen abkhasere som bodde i Abkhasia relativt lav, mens under krigen på starten av 1990-tallet ble flere hundre tusen etniske georgiere forflyttet fra sine hjem i Abkhasia (ibid, s. 29). På denne måten økte antallet abkhasere i forhold til georgiere i Abkhasia, og den etniske sammensetningen ble mer homogen. Ett av kravene for statsdannelse er en homogen befolkning (Pegg, 1998, s. 225).

For en de facto-stat er en beskytter-stat svært viktig, svært få de facto-stater overlever uten en slik stat til å støtte dem (Broers L. , 2020, s. 263). For Abkhasia er denne beskytter-staten Russland. Russland har derfor mulighet til å dra nytte av en slik status som beskytterstat. Bolsjevikene ga ulike mindre områder i Sovjetunionen ulik grad av autonomi (Smith, 2020, s. 146). Abkhasia ønsker full selvstendighet fra Georgia, og muligheten til å opprette sin egen internasjonalt anerkjente stat (Broers L. , 2020, s. 263). Slik situasjonen er i dag er det mest gunstig for Russland å støtte Abkhasias selvstendighet, fremfor å innlemme de direkte i Russland. Ved å gi Abkhasia lovnader om autonomi og selvstendighet, gjør Russland Abkhasia både avhengig av- og vennlig innstilt til Russland. De facto-statene er ikke bare avhengig av beskytter-stater, men også av sine forelderstater (Broers L. , 2020, s. 264). Den økonomiske avhengigheten er spesielt fremtredende (ibid). Som en liten stat klarer ikke Abkhasia å sikre sin egen sikkerhet, og er avhengig av forelderstaten eller en beskytter-stat for sikkerhet.

Matsaberidze (2020) beskriver viktigheten av narrativer, hvordan andre aktører opplever, tenker og føler om et fenomen vil fortelle om hvilket utfall og hvilke konsekvenser et fenomen vil ha (Matsaberidze, 2020, s. 118). Med tanke på Abkhasia, vil narrativet om deres de facto-stat og styre bestemme hvordan det internasjonale samfunn vil forholde seg til deres autonomi og suverenitet. Narrativer er dynamiske og i konstant endring gjennom påvirkning fra ulike aktører (Matsaberidze, 2020, s. 118). Abkhasia ser på seg selv som et offer for «georgisering» og ønsker seg vekk fra dette. Samtidig har Russland interesse av å få bedre kontroll over Georgia, på bakgrunn av Georgias strategiske beliggenhet til Svartehavet og Georgias tette bånd til både EU og NATO (ibid s. 126). En måte å oppnå denne kontrollen på er å bruke Abkhasia, og endre narrativet om deres de facto-stat. Dersom det internasjonale samfunn opplever Abkhasia sitt krav om selvstendighet som legitimt gjennom en endring av narrativet om den abkhasiske de facto-staten, kan selvstendighet bli en realitet. Russland vil bli en naturlig

samarbeidspartner for Abkhasia og de facto-staten vil støtte russisk regionalt hegemoni i Kaukasus.

Under sovjetiseringen av det som senere ble en del av Sovjetunionen, var bolsjevikenes taktikk å la lokale folk styre områder med felles identitet, og disse områdene fikk en grad av autonomi så lenge de støttet det sovjetiske styret (Broers & Yemelianova, 2020b, s. 240). Det er med andre ord ikke noe nytt at det sentrale styret i Kreml bruker de facto-stater for å oppnå større grad av kontroll. På den andre siden er Georgia mer vestlig enn det Russland er, og forholdet mellom Georgia og Russland, og Russland og Vesten kan forverre seg og gjøre det vanskeligere for Russland å oppnå regionalt hegemoni gjennom å støtte de facto-statene. Selv om Abkhasia også har lidd under en «russifisering» av sitt område, er det nærliggende å tro at siden kapabiliteter og ressurser i Abkhasia ikke var sterke nok til å gå imot Russland, har abkhaserne stilt seg nærmere Russland i håp om å løsrive seg fra Georgia. Mulighetene for å løsrive seg fra Georgia er større gjennom å trekke tettere bånd til Russland. Situasjonen for etniske georgiere som bor i Abkhasia er ikke spesielt god, og den samme diskrimineringen abkhaserne møter fra den georgiske regjeringen, møter georgiere i Abkhasia av den abkhasiske regjeringen (Broers L. , 2020, s. 262). På denne måten kan det bli vanskelig for Russland å handle legitimt i sin støtte til Abkhasia fordi interessene til georgierne og abkhaserne er uforenelig og begge parter driver den samme diskrimineringen. Forskjellen er at Georgia er en suveren stat, mens Abkhasia fortsatt fungerer som en de facto-stat.

Styringsmakten i Abkhasia har siden Sovjetunionens oppløsning hatt problemer med å opprettholde de kvalitetene et område må ha for å leve opp til å være en stat (Lynch, 2004, s. 47). Det er derfor svært interessant å se hvordan Russland aktivt har gått inn i Abkhasia for å opprettholde Abkhasia som en statslignende enhet. Når de facto-staten åpenbart sliter med å holde kontroll på området sitt, og målet om suverenitet ikke er mulig å opprettholde på egenhånd, viser dette hvor viktig Abkhasia er for Russland. Å reintegrere Abkhasia i Georgia er nok en lettere sak enn å oppnå full suverenitet. Russland kunne like gjerne holdt seg unna, men på bakgrunn av den strategisk viktige posisjonen til Abkhasia langs kysten av Svartehavet ønsker Russland å opprettholde en god relasjon til de facto-staten. Russland stiller med militære styrker og materiell for å opprettholde en de facto-stat i Abkhasia, mens verdenssamfunnets bistandsbidrag hjelper til å opprettholde sosiale goder der styringsmaktene i Abkhasia ikke strekker til (Lynch, 2004, s. 44).

Abkhasia var under store deler av 1990-tallet adskilt fra Georgia og resten av verden (Lynch, 2004, s. 93). Dette fører med seg en dårligere livskvalitet for befolkningen fordi økonomien rakner og det finnes ingen vei ut. For eksempel fordi det er vanskelig å importere og eksportere varer inn og ut av området. Det er selvfølgelig mulig å drive jordbruk og dyrke mat som i teorien kan rekke ut til hele befolkningen, men dette dekker ikke kostnader til blant annet strøm, samt at en dårlig avling kan være katastrofalt. Gjennom å utstede russiske pass til abkhasere, trekker Russland Abkhasia ut av skallet sitt, og befolkningen får kommet seg ut av det psykologiske «fangenskapet» (Lynch, 2004, s. 94).

Nodia (2020) definerer konflikten mellom Abkhasia og Georgia som en frossen konflikt (Nodia, 2020, s. 175). Kamper brøt ut sommeren 1992, og den russiske invasjonen av Georgia i 2008 var blant annet på bakgrunn av forholdet mellom Georgia og de to de facto-statene Abkhasia og Sør-Ossetia (Matsaberidze, 2020, s. 131). Ingen varig fredsavtale er utarbeidet mellom de ovennevnte aktørene, og det internasjonale samfunn betegner invasjonen som ikke legitim (ibid). Det internasjonale samfunnet bestemmer om en de facto-stat oppnår en funksjon som suveren stat. Og det internasjonale samfunnet har ikke vist noen politisk vilje i å hjelpe hverken Georgia eller de facto-statene i konflikten. Det internasjonale samfunnet har med andre ord ikke vist noen villighet til å godta Abkhasia og Sør-Ossetia som suverene stater. Det de dog kan oppnå, er en regional anerkjennelse. Dersom Russland oppnår regionalt hegemoni i Kaukasus, kan Abkhasia oppnå en slik form for autonomi de hadde under Sovjetunionen. Et kjennetegn i konflikten mellom Abkhasia og Georgia, er georgisk nasjonalisme og frykten for å miste sin kultur og identitet i Abkhasia (Lynch, 2004, s. 28).

Ett av aspektene innenfor teori om borderization er utbetaling av penger til privatpersoner, slik som lønn eller pensjon, men også i form av bistand. Russland øser inn penger i Abkhasia for å minske graden av avhengighet Abkhasia har til Georgia (Broers L. , 2020, s. 264). I tillegg har Russland utstedt pass til flere individer i Abkhasia, og på denne måten «gjort krav» på deler av den georgiske befolkningen (ibid). Russisk passportization i Georgia vitner om i hvilken grad Russland er villig til å ta over et annet område. Å definere abkhasere som russiske statsborgere og love Abkhasia selvstyre går stikk i strid med suverenitetsprinsippet. I lys av suverenitetsprinsippet har Georgia krav på territoriell integritet og frihet fra innblanding utenfra (Ulfstein & Ruud, 2018, s. 22). Selv om Russland ikke invaderer og tar fysisk over makten i Abkhasia, er deler av befolkningen definert som russiske statsborgere gjennom russiske pass. Kravet til befolkning er en viktig del av statsdannelse, og gjennom russisk passportization føres den abkhasiske befolkningen lenger vekk fra Georgia og nærmere suverenitet.

Det er fem primærmål Russland oppnår gjennom å drive borderization i Georgia. Det første handler om å svekke Georgias suverenitet gjennom «nye fakta» eller «fake news» (Kakachia, 2018, s. 4). Det andre handler om å forstyrre hydrokarbon- og transportårer gjennom Georgia, da spesielt Baku-Supsa rørledningen (ibid). Det tredje målet er en psykologisk krigføring hvor den georgiske befolkningen mister tillit til regjeringen i Tbilisi (ibid). Å forhindre NATO ekspansjon er det fjerde målet, hvor NATO ikke ønsker å gjøre Georgia til medlem så lenge det er en pågående konflikt i landet (ibid). Og til slutt fører russisk borderization i Georgia til at befolkningen blir obs på at EU og NATO ikke kan hjelpe dem ut av problemene deres (ibid). I lys av disse fem objektivene, eller målene, er det tydelig at russisk borderization i Georgia er tett knyttet opp til å få befolkningen over på russisk side.

I 2014 skrev Russland og Abkhasia under på en felles traktat; *Treaty on Alliance and Strategic Partnership* (Kakachia, 2018, s. 4). En slik bilateral avtale mellom Russland og Abkhasia forteller at Russland anerkjenner Abkhasia som en egen stat. Ikke bare i retorikk eller på papiret, men i praksis. Dette undergraver Georgias territorielle integritet og er en måte å drive hybrid krigføring på (Kakachia, 2018, s. 4). Borderization er en form for hybrid krigføring (Kakachia, 2018, s. 1). I Abkhasia bruker Russland på denne måten sammensatte virkemidler, hvor borderization brukes for å opprettholde en frossen konflikt. Den frosne konflikten er gunstig for Russland så lenge den fører til en splittelse mellom Georgia og Abkhasia. Dersom forholdet skulle bedres, vil Russland ha større interesse av å aktivt gå inn i selve løsningen på konflikten.

Som en internasjonal ekstern aktør har Kina økt sitt nærvær i Georgia og de andre sør-kaukasiske statene gjennom regionale investeringer (MacFarlane, 2020a, s. 47). Den kinesiske involveringen kan føre til en avskrekking i forholdet mellom Russland og Georgia, og det vil være interessant å se hvordan dette kan påvirke de facto-statene i Georgia. Russland søker å øke sin innflytelse og få bedre kontroll i Abkhasia gjennom å holde konflikten med Georgia frossen og opprettholde en de facto-stat, samtidig som befolkningen i Abkhasia knytter tettere bånd til Russland på bakgrunn av for eksempel utstedning av russisk pass. Dersom Kina, en stat Russland er vennligstilt til, øker sitt nærvær i Georgia kan situasjonen mellom Russland og Georgia endres.

4.2.2 Sør-Ossetia

Sør-Ossetia er et område med de facto styre Øst i Georgia og grenser til Russland i nord. Nodia (2020) definerer konflikten mellom Sør-Ossetia og Georgia som en frossen konflikt (Nodia, 2020, s. 175). Området var et autonomt distrikt under Sovjetunionen, også kalt en *okrug*

(Karagiannis, 2002, s. 122). Forholdet mellom Georgia og Sør-Ossetia har vært fredelig gjennom historien, men en konflikt oppsto i den lille perioden i 1920 hvor Georgia var et selvstendig land før de ble en del av Sovjetunionen (Tchantouridzé, 2020, s. 83). Sør-Ossetia ble for første gang i historien en politisk enhet som en okrug i Sovjetunionen. Under Georgia etter 1991, ble den autonomien de hadde nytt godt av under Sovjetunionens styre, fjernet og Sør-Ossetia ble strippet for autonomi og innlemmet i den suverene staten Georgia (Tchantouridzé, 2020, s. 86). Det selvstendige Georgia var, og er, ikke en like sterk stat som det Sovjetunionen var. De statlige institusjonene fungerer ikke godt nok til å kontrollere og håndtere en situasjon med et område med egen etnisk befolkning som ønsker større grad av autonomi. Konflikten mellom Sør-Ossetia og Georgia på 1920-tallet kom aldri frem til en tilstrekkelig løsning på uenighetene (Tchantouridzé, 2020, s. 83). Og da *perestroika* ble et hett tema i Sovjetunionen mot slutten av 1980-tallet fikk Sør-Ossetia mulighet til å adressere konflikten på ny (ibid).

Den georgiske politikken var preget av sterk nasjonalisme under Zviad Gamsakhurdia (Tchantouridzé, 2020). Etter Sovjetunionens fall ble det viktig for de nyopprettede statene å finne tilbake, eller frem, til sin egen identitet. I Georgia gikk dette på bekostning av de områdene hvor befolkningen ikke så på seg selv som etniske georgiere, og ønsket å skille seg fra den georgiske regjeringen (ibid). Gjennom å bygge opp under de allerede etablerte konfliktlinjene, lykkes Russland med å skape større splittelser mellom Sør-Ossetia og Georgia. De etniske skillelinjene som førte til konflikt mellom 1918 og 1920 forsvant ikke under Sovjetunionens styre, og kom frem igjen da Georgia ble opprettet på ny som suveren stat. For å oppnå større grad av autonomi, har Sør-Ossetia sett seg nødt til å søke støtte fra eksterne aktører, og med Russland sine ønsker om større kontroll i regionen, har relasjonen mellom Sør-Ossetia og Russland vist seg å bære frukter for begge parter.

Russland har brukt konflikten mellom Georgia og Sør-Ossetia for å realisere nasjonale interesser og utmanøvrere reelle og imaginære trusler i Sør-Kaukasus (Tchantouridzé, 2020, s. 83). En måte Russland har gått aktivt inn for å kontrollere konflikten, er aktiv deltakelse i fredsforhandlingene etter konflikten i 1991/1992 (Tchantouridzé, 2020, s. 97). En annen måte Russland har gått inn på er å anerkjenne det Sør-Ossetiske kravet om suverenitet, noe som følgelig har ført til et mer betent forhold til Georgia (Tchantouridzé, 2020, s. 99). Konflikten er i dag frossen, fordi en varig fredsavtale ikke er utarbeidet, og hverken Sør-Ossetia eller Georgia er fornøyd med hvordan situasjonen er (Tchantouridzé, 2020, s. 107). Sør-Ossetia ønsker seg lenger vekk fra Georgia, og Georgia ønsker å styre hele det folkerettslige Georgia under ett.

Et spesielt viktig aspekt ved hvorfor Sør-Ossetia er så viktig for Russland er Roki-tunnelen. Fjellkjeden Kaukasus strekker seg fra vest til øst i Kaukasus, og lager et naturlig skille mellom Nord- og Sør-Kaukasus. Roki-tunnelen går gjennom fjellkjeden fra Nord-Ossetia i Russland til Sør-Ossetia i Georgia (Tchantouridzé, 2020, s. 103). Denne tunnelen gjør det svært mye enklere for Russland å mobilisere tropper og få lettere tilgang til resten av Kaukasus (ibid). Fordi forholdet mellom Georgia og Russland er så anspent, er det nødvendig for Russland å opprettholde en de facto-stat i Sør-Ossetia for å få mulighet til å bruke Roki-tunnelen. I tillegg til å opprettholde en de facto-stat, er det å opprettholde en frossen konflikt og et betent forhold mellom Georgia og Sør-Ossetia viktig for Russland. Sør-Ossetia som de facto-stat kan gå inn i bilaterale avtaler med Russland om transport gjennom Roki-tunnelen. En frossen konflikt gir et fortsatt betent forhold mellom Georgia og Sør-Ossetia som gir Russland mulighet til å integrere Sør-Ossetia inn i den russiske innflytelsessfæren.

Sovjetunionen var i mange år, før Gorbachev ble president, preget av å opprette narrativer om hvordan tingenes tilstand i ulike deler av føderasjonen var. Disse narrative ble opprettet på bakgrunn av sovjetiske interesser, og spesielt hvordan Sovjetunionen ønsket å bli oppfattet utenfra. Georgia var preget av motstand mot bolsjevikene, mens Sør-Osseterne ble sett på som revolusjonshelter fordi de kjempet imot Georgia før Sovjetunionen tok kontroll over Georgia, og de fikk av denne grunn lov til å opprette sin egen autonome okrug (Tchantouridzé, 2020, s. 108). Sør-Ossetia og Russland har siden før Bolsjevikene tok makten vært allierte (Tchantouridzé, 2020, s. 103). Dette vitner om hvordan partene står i konflikten. Georgia ønsker suverenitet over egne landområder, Sør-Ossetia ønsker autonomi over sine områder, og Russland ønsker innflytelse og kontroll i Kaukasus. Sør-Ossetia ønsker ikke nødvendigvis full suverenitet over egne områder, men de ønsker større grad av selvstyre og vekk fra Georgia.

Et annet narrativ Russland bruker i utstrakt grad er at Georgia driver folkemord mot osseterne, og at russisk involvering i Georgias egen innenrikspolitikk er på bakgrunn av solidaritet (Tchantouridzé, 2020, s. 105). Denne måten å bruke narrativer til sin egen fordel dukket ikke opp fra ingensteds, men fra Kosovo tidlig på 1990-tallet. Vestlige allierte gikk ut og støttet Kosovo sitt krav om selvstendighet på bakgrunn av at befolkningen i Kosovo ble utsatt for folkemord av serberne (Tchantouridzé, 2020, s. 105). Ved å støtte Sør-Ossetia på samme måte som vesten støttet Kosovo, søker Russland å svekke Georgias legitimitet.

Sør-Ossetia ble totalt rensket for etniske georgiere etter krigen i 2008, og området er styrt av russiske tropper, lokale paramilitære grupper og kriminelle gjenger (Tchantouridzé, 2020, s.

88). Både terrorisme og organisert kriminalitet har foregått på det sør-ossetiske området i lang tid, og paramilitære grupper er ikke fremmed for å angripe politiske ledere og sentrale figurer for å oppnå politiske mål (Tchantouridzé, 2020, s. 99). Dårlig sikkerhets- og forsvarspolitik i Georgia gjør det mulig for Sør-Ossetia å styre å fungere som en de facto-stat (Tchantouridzé, 2020, s. 101). Georgia evner ikke å kontrollere paramilitære sør-ossetiske grupper og russiske styrker på georgisk territorium. Dårlig styring fra Georgia sentral og støtte fra Russland gjør det lettere for styringsmaktene i Sør-Ossetia å opprettholde sin egen stat. Så lenge de paramilitære grupperingene og terrorisme fører til en splittelse mellom Sør-Ossetia og Georgia fungerer de facto-staten og den frosne konflikten slik Russland ønsker.

Av de fire casene i denne oppgaven er det i Sør-Ossetia borderization i størst grad er brukt som virkemiddel av Russland. Borderization i Sør-Ossetia materialiserer seg gjennom to forhold. Det ene er at grensen mellom Sør-Ossetia og Georgia blir mer markant, gjennom mer piggrådsgjerder og tydelige grenseskilt (Boyle, 2016, s. 2). Det andre er at grensen trekkes lenger og lenger inn på det georgiske området (ibid). Georgisk område blir annektert og grensen blir svært tydeliggjort. Borderization i Sør-Ossetia kan sees på som et resultat av en lang kamp og et sterkt ønske om å føre etnisitet og politikk sammen (ibid). Ved at Georgia ikke er villig til å gi Sør-Ossetia noen grad av autonomi, må denne autonomien oppnås på andre måter. Georgia oppfatter russisk bruk av borderization som okkupasjon av Sør-Ossetia, som da i praksis vil si okkupasjon av georgisk suverent territorium (Boyle, 2016, s. 6).

Noe av årsaken til at borderization brukes i størst grad i Sør-Ossetia kan være at det er i denne de facto-staten befolkningen er mest knyttet til Russland med tanke på identitet. Den etniske ossetiske befolkningen er delt mellom Nord- og Sør-Ossetia, hvor Nord-Ossetia ligger i Russland (Tchantouridzé, 2020, s. 103). I tillegg til den autonomiteten Sør-Ossetia nøt under Sovjetunionen og identiteten de deler med Nord-Ossetia, er Sør-Ossetia kulturelt og historisk knyttet til Russland. Russland utsteder pass i Sør-Ossetia for å få bedre kontroll på befolkningen (MacFarlane, 2020b, s. 311). Med tanke på tette kulturelle og historiske bånd er ikke en slik passportization et virkemiddel som er kommet ut av det blå. Både Russland og Sør-Ossetia opplever den sør-ossetiske befolkningen tettere knyttet til Russland enn Georgia.

4.2.3 Nagorno-Karabakh

Aserbajdsjan ble en del av Sovjetunionen i 1920, og selvstendig igjen i 1989 (Karagiannis, 2002, s. 14). Aserbajdsjan er i dag et land med flere ulike etniske grupper, hvor den største er etniske aserbajdsjanere. Etter 1989, da Aserbajdsjan ble et selvstendig land etter murens fall,

har det vært ulike spenninger mellom ulike grupper. Flere av disse gruppene anklager den Aserbajdsjanske regjeringen for å neglisjere deres kultur og identitet (Karagiannis, 2002, s. 34). Den mest kjente av disse konfliktene er over området Nagorno-Karabakh, og det er armenske separatister i Nagorno-Karabakh som sees på som det største problemet av etnisk art i Aserbajdsjan (ibid).

Nagorno-Karabakh er en region som folkerettslig er en del av Aserbajdsjan, men størstedelen av befolkningen er etniske armenere, på bakgrunn av dette støtter Armenia regionens krav om selvstendighet. Det er nettopp dette som er roten til konflikten, hvor Aserbajdsjan krever territoriell integritet på bakgrunn av den folkerettslige anerkjennelsen av staten Aserbajdsjan, mens Armenia og Nagorno-Karabakh krever selvstyre på bakgrunn av felles identitet (Alstadt, 2020, s. 164).

Regionen ble i 1923 gjort til en autonom oblast i den Sovjetiske Republikken Aserbajdsjan, og grunnlaget for konflikten kan sies å ligge allerede her (Karagiannis, 2002, s. 36). De største kamphandlingene fant sted etter Sovjetunionens fall, før en våpenhvile trådte i kraft i 1994 (ibid). Det er likevel blusset opp konflikt underveis, spesielt i 2020 (Karagiannis, 2002, s. 36). Russland støtter Armenia i konflikten, og i 1990 intervenserte sovjetiske tropper etter at Aserbajdsjanske styrker angrep armenere i Baku (Karagiannis, 2002, s. 14). Våpenhvilen av 1994 falt ikke i smak hos den Aserbajdsjanske presidenten Aliyev, han mente at russisk involvering og fysisk tilstedeværelse ville fryse konflikten, ikke ende den, og at Russland dro nytte av å ha en frossen konflikt i området (Karagiannis, 2002, s. 39). Russland ledet likevel arbeidet med en våpenhvile gjennom Minsk-Gruppen, arrangert av Organisasjonen for Sikkerhet og Samarbeid i Europa (OSSE) (Askerov, 2020, s. 71). Minsk-gruppen viser hvilken rolle det internasjonale samfunn har hatt i konflikten, med tanke på at en europeisk aktør har tatt en slik rolle i konfliktløsning. Denne våpenhvilen har ikke levd opp til sitt formål, og voldsomme kamphandlinger har funnet sted siden 1994, for eksempel i firedagerskrigen i 2016 (Askerov, 2020, s. 55). Som et aktivt medlem i Minsk-gruppen, har Russland direkte innvirkning på utfallet av konflikten, og kan aktivt gå inn for å forlenge denne frosne konflikten. Den russiske involveringen er sterkt kritisert, fordi de har vært en aktiv del av konflikten siden starten, dette vitner om hvilken posisjon Russland har i regionen (Askerov, 2020, s. 61). Det internasjonale samfunnet har kritisert Russland for å ta aktiv del i kamphandlinger og å føre fredsforhandlingene.

Det finnes tre ulike aktører som gjør krav på Nagorno-Karabakh, disse er Armenia, Aserbajdsjan, og selve Nagorno-Karabakh som ønsker å opprette sin egen suverene stat. Som nevnt tidligere støtter Russland Armenia i konflikten, men på starten av 1990-tallet gagnet russisk involvering også Aserbajdsjan. Årsaken til at russisk involvering endte opp med å støtte Armenia i konflikt er mye på bakgrunn av et tettere forhold mellom Aserbajdsjan og Tyrkia (Karagiannis, 2002, s. 40). Selv om de statlige institusjonene i Sovjetunionen klarte å holde etniske skillelinjer i sjakk, preget etniske konflikter det sovjetiske området mot slutten av Sovjetunionens tid (Askerov, 2020, s. 56). Enkelte mener at konflikten i Nagorno-Karabakh var en direkte årsak til at Sovjetunionen gikk under, på bakgrunn av at det sovjetiske styre brukte tid og ressurser på å skjule de etniske konfliktene og ikke håndterte de på en fornuftig måte (ibid, s. 57). Konflikten i Nagorno-Karabakh ble dog så stor og kunne ikke skjules fra det internasjonale samfunn.

I tillegg til Tyrkia, er Iran en viktig aktør i Kaukasus, og Iran arbeidet for å skape en fredsavtale mellom Armenia og Aserbajdsjan i 1992 (Askerov, 2020, s. 61). Fredsavtalene igangsatt av Iran fungerte ikke. Spesielt fordi den russiskstøttede armenske aksjonen mot Shusha, en by i Nagorno-Karabakh regionen bosatt av flest etniske aserbajdsjanere, hindret fredssamtalene (ibid). Russland ønsker å være den mektigste staten i Kaukasus, og ved å forhindre fredsavtaler igangsatt av andre stater er en måte å forhindre at andre stater får fotfeste i regionen. Det internasjonale samfunnet har ikke innført sanksjoner mot Russland på bakgrunn av konflikten, og fredsavtalene benevner ikke Russland som en direkte aktør, eller part i konflikten (Askerov, 2020, s. 67). Dette vitner som hvilken autoritet og makt Russland har i regionen, og i den situasjonen regionen står i. Så lenge Armenia beholder sine interesser slik de er i dag, vil de være avhengige av Russland, og Russland vil kunne fortsette å nyte av situasjonen med frossen konflikt (Askerov, 2020, s. 71).

Konflikten i Nagorno-Karabakh er frossen, på bakgrunn av at det ikke er utarbeidet en varig fredsavtale, og blant de andre casene i denne oppgaven er det konflikten i Nagorno-Karabakh som oppfyller flest krav i størst grad for å kunne kalle seg en frossen konflikt. Samtidig er det blusset opp væpnede kamper underveis i historien, og en varig fred er ikke å se i umiddelbar nær fremtid. Kirigiannis (2002) omtaler konflikten som «frossen ustabil» (Karagiannis, 2002, s. 38). En årsak til at Russland har valgt tilstedeværelse i konflikten er for å hindre transport av olje fra Aserbajdsjan over armensk territorium, til Tyrkia (Karagiannis, 2002, s. 40). En alternativ rute for oljen vil da bli over russisk territorium. Ved å holde konflikten frossen, altså ikke løst, vil det gagne russiske økonomiske interesser i oljeutvinningen fra Kaspiahavet.

Dersom rørledningene som frakter olje fra Kaspiahavet går over russisk territorium, vil det hindre internasjonale aktører å dra like stor nytte av oljen, og Russland vil høste større frukt. Russland har ikke startet konflikten, men drar stor nytte av at den ikke løses, med tanke på hvor rørledningen som frakter olje fra Kaspiahavet skal gå (Karagiannis, 2002, s. 52).

Askerov (2020) mener at Russland ønsker å holde hele Kaukasus under sin påvirkning, og dette innebærer å opprettholde konflikten i Nagorno-Karabakh (Askerov, 2020, s. 77). Det er viktig å notere at fredsavtalene som er prøvd mellom Armenia og Aserbajdsjan ikke har fungert fordi Armenia hadde kontroll over Nagorno-Karabakh da fredsavtalene ble utarbeidet, og fordi Armenia har støtte i Russland kan de fortsette å holde kontroll over Nagorno-Karabakh. En fredsavtale mellom partene vil ikke fungere med mindre Armenia er villig til å inngå i kompromiss, noe de ikke har behov for å gjøre når Armenia nyter godt av situasjonen slik den er i dag (Askerov, 2020, s. 69).

For å oppnå regionalt hegemoni, trenger hegemonen en viss grad av internasjonal anerkjennelse, ikke bare kontroll over det området staten ønsker å være hegemon i. Anerkjennelse og legitimitet er på flere måter sett på som det samme, og i denne sammenheng bruker Russland de facto-staten Nagorno-Karabakh for å oppnå slik legitimitet. Russland støtter armenske krav i regionen, på bakgrunn av at historisk sett er det Armenia som har krav på området. I tillegg er etniske armenere utsatt for folkemord fra Tyrkia, en nær alliert til Aserbajdsjan, og Aserbajdsjan har behandlet sin armenske befolkning dårlig. Nå er det slik at de etniske armenerne i Nagorno-Karabakh har fordrevet omtrent samtlige aserbajdsjanere som bodde i Nagorno-Karabakh, og den armenske staten fordrev omtrent 300 000 aserbajdsjanere fra armenske områder, men Russland legger vekt på hvordan den armenske befolkningen er blitt behandlet gjennom tidene (Askerov, 2020, s. 59).

Armenia har ført en strategi som kalles «bandwagoning» i sitt forhold til Russland (MacFarlane, 2020a, s. 40). Dette begrepet omhandler at en støtter seg til en stormakt, heller enn å god imot stormakten og risikere for eksempel konflikt. Armenias posisjon mellom Aserbajdsjan og Tyrkia har gjort at Russland er den eneste geografisk nære staten de kan lene seg på (MacFarlane, 2020a, s. 40). Aserbajdsjan har valgt en litt annen taktikk, gjennom å søke gode relasjoner til Russland, vesten, Tyrkia og andre stater (ibid). En kan argumentere for at en slik strategi er gunstig for Aserbajdsjan fordi historisk sett vært knyttet til ulike stormakter, samt at Aserbajdsjan har olje som gir de en bedre økonomisk situasjon. Den økonomiske situasjonen gjør det igjen lettere for Aserbajdsjan å legge flere kort på forhandlingsbordet.

Våpenhvilen av 1994 har ikke fungert, det har vært regelmessige brudd på våpenhvilen og de første voldsomme bruddene skjedde i 2016. Aserbajdsjanske styrker skjøt raketter mot den armenske befolkningen i Nagorno-Karabakh og tok for første gang siden 1990-tallet over områder okkupert av Nagorno-Karabakh (Uppsala Conflict Data Program, 2021). Russland satte straks i gang samtaler med både Armenia og Aserbajdsjan om å stoppe kamphandlingene, og etter kort tid opphørte kampene (ibid). Russland viste her hvilken påvirkning og innflytelse den russiske staten har i forholdet mellom Armenia, Aserbajdsjan og Nagorno-Karabakh.

Under den andre krigen i Nagorno-Karabakh, som startet i 2020, fikk Russland på nytt bevise sin innflytelse i regionen. Aserbajdsjan førte en offensiv mot Nagorno-Karabakh som ledet til at hele grensen til Iran falt under Aserbajdsjansk kontroll (Uppsala Conflict Data Program, 2021). I tillegg til kontroll over grensen mellom Nagorno-Karabakh og Iran har Aserbajdsjan i dag kontroll over Lachin-korridoren. Lachin korridoren er hovedåren mellom Armenia og Nagorno-Karabakh og er i dag blokkert av Aserbajdsjanske protestanter (Amnesty International, 2023). Blokaden fører til at befolkningen i Nagorno-Karabakh ikke får tilgang på viktige varer som medisiner, helsehjelp og mat (ibid). Den Aserbajdsjanske offensiven ble støttet av Tyrkia, og aserbajdsjanske militære kapabiliteter økte med droner fra Tyrkia og Israel (Uppsala Conflict Data Program, 2021). Bildet under viser hvordan grensene i dag er fordelt mellom Armenia, Nagorno-Karabakh og Aserbajdsjan.

Figur 2 Kart over Nagorno-Karabakh (The Scholars Circle, 2023).

Russisk involvering i den andre krigen i Nagorno-Karabakh ble først en realitet da aserbajdsjanske styrker skjøt ned et helikopter med russiske soldater om bord (Uppsala Conflict Data Program, 2021). Russland satte i gang samtaler om våpenhvile igjen, og fullskala

krigshandlinger i form av militære konfrontasjoner med bruk av våpen opphørte i stor grad. Dette vitner igjen om den graden av innflytelse Russland har i konflikten i Nagorno-Karabakh. Denne innflytelsen er et interessant geopolitisk aspekt fordi det ikke er noen andre aktører som har evnen til å påvirke konflikten i like stor grad som Russland. Tyrkia kan sende både militært personell og materiell, men det er til slutt Russland som får en slutt på kamphandlingene. En kan derfor lure på om Russland har ressursene til å løse konflikten helt, og ikke bare opprette ny våpenhvile på ny våpenhvile. Men, gjennom våpenhviler fremfor fredsavtaler, fortsetter konflikten å være frossen. Det er derfor tydelig at Russland arbeider for å opprettholde en frossen konflikt i Nagorno-Karabakh for å holde Armenia og, spesielt, Aserbajdsjan i sjakk slik at Russland klarer å holde bedre kontroll på området.

4.2.4 Tsjetsjenia

Det nordlige Kaukasus er gjort opp rundt autonome republikker innenfor den russiske føderasjonen. En av disse republikkene er Tsjetsjenia, som ligger Nord-Øst i Kaukasus, på grensen til Georgia. I 1991 erklærte Tsjetsjenia seg uavhengig fra Russland, etter å ha vært et autonomt distrikt under sovjettiden (Karagiannis, 2002, s. 55). Tsjetsjenia har gjennom historien jobbet hardt imot både Sovjetunionen og Russland, blant annet gjennom å støtte seg til nazistene under andre verdenskrig (ibid). Tsjetsjenernes støtte til nazistene førte til at Stalin deporterte store deler av den tsjetsjenske befolkningen til Sentral-Asia (ibid). Storparten av tsjetsjenerne er muslimer, mens de fleste russerne er russisk-ortodokse. Tsjetsjenske terrorangrep i Russland skapte et større uvennskap mellom Tsjetsjenia og Russland.

Da Russland ble en selvstendig stat etter Sovjetunionens oppløsning, erklærte Tsjetsjenia seg selvstendig fra Russland igjen. Historien har sett to kriger mellom Russland og Tsjetsjenia, den først- og den andre tsjetsjenske krigen. Den første tsjetsjenske krigen varte fra 1994-1996 (Askerov & Vatchagaev, 2020, s. 160). Den andre tsjetsjenske krigen startet i 1999 og ble avsluttet i 2009, og i dag har Russland kontroll over området (Askerov & Vatchagaev, 2020, s. 170-172). Tsjetsjenia omtales derfor ikke som en de facto-stat eller en frossen konflikt i dag, men på bakgrunn av at Tsjetsjenia tidligere har vært en de facto-stat og lidd under en frossen konflikt, har jeg valgt å bruke dette området som case i denne oppgaven. Det er, slik jeg ser det, relevant å undersøke både nåværende og eldre de facto-stater og frosne konflikter i Kaukasus. I tillegg var Tsjetsjenia en de facto-stat som førte til en av de mest voldelige konfliktene av sitt slag i verden (Klosek, Bahensky, Smetana, & Ludvík, 2021, s. 855).

Den første tsjetsjenske krigen som startet i 1994 og varte til 1996 endte med russisk tap (Askerov & Vatchagaev, 2020, s. 166). Resultatet av den første tsjetsjenske krigen ble ikke godt tatt imot i Russland og la grobunn for den andre tsjetsjenske krigen. Det store skillet fra den første til den andre tsjetsjenske krigen var Russlands reaksjon. I 1999 ble Vladimir Putin statsminister i Russland, og senere president samme år (Brooks, 2020, s. 3). Putin viste enorm militær styrke i Tsjetsjenia, og ikke minst vilje til å slå ned på de tsjetsjenske separatistene. Dette førte igjen til at han ble enormt populær i Russland, og at han til slutt ble president (ibid). I 2009 endte den andre tsjetsjenske krigen. Putin viste til forskjell fra Boris Jeltsin en enorm vilje til å slå ned på separatistene i Tsjetsjenia, og russisk politikk er på denne måten sterkt preget av individet Vladimir Putin.

Eksempler på hvor urokkelig Russland var i kampene mot Tsjetsjenia er to terrorangrep på russisk territorium, hvor tsjetsjenske terrorister tok gisler ved både et teater i Moskva og ved en skole i Nord-Ossetia (Brooks, 2020, s. 11). De tsjetsjenske terroristene krevde at Russland trakk seg ut av Tsjetsjenia, og truet med å drepe gislene dersom Russland ikke adlød. Ved teateret i Moskva ble 850 gisler tatt, og russiske spesialstyrker og etterretningsagenter stormet bygningen som endte med at nesten 200 gisler ble drept (ibid). Ved skolen i Nord-Ossetia ble 334 gisler drept, etter at russiske styrker tok seg inn (ibid). Russland viste her hvor langt de var villig til å gå for å slå ned på trusselen mot russisk territoriell integritet.

Russland har siden 1991 prøvd å bruke Tsjetsjenia sin rolle som de facto-stat til sin fordel. Gjennom å gå til drastisk bruk av militær makt, har myndighetene i Moskva jobbet for å innsette et russiskvennlig styre. Det samme har skjedd blant annet i Ukraina, hvor Russland jobbet hardt for å beholde den russiskvennlige Viktor Yanukovych som president. Forskjellen på Tsjetsjenia og Ukraina er dog at Tsjetsjenia er en del av det suverene Russland, mens Ukraina er en suveren selvstendig stat. Da tsjetsjenerne prøvde å ta over områder i Dagestan, rett Øst for sine egne grenser, i 1996, ble Russland nødt til å gå til militære motaksjoner (Ware, 2020, s. 178). I dag er Tsjetsjenia styrt av et russiskvennlig styre, med Ramzan Kadyrov som leder (Yemelianova, 2020, s. 212). Kadyrov styrer Tsjetsjenia med grunn i islamsk lov, hvor kvinners rettigheter er innskrenket, og islamske dommere er innsatt i de ulike distriktene (ibid). Tsjetsjenia er i dag generelt autoritært styrt med innskrenkede individuelle friheter (Sagramoso & Yarlykapov, 2020, s. 279). Ramzan Kadyrov ble utnevnt som president etter Putins ønsker (Sagramoso & Yarlykapov, 2020, s. 278). For Russland har det vært viktig å innsette russiskvennlige ledere i de ulike regionene de ønsker å kontrollere, selv om det følgelig har vært enklere å få til dette i Tsjetsjenia enn i andre regioner, fordi Tsjetsjenia er en folkerettslig del av Russland.

I lys av historien mellom Tsjetsjenia og Russland fra Sovjetunionens oppløsning til i dag, kan en se hvor langt Russland er villig til å gå for å slå ned på opprør. Når regionen ikke lenger har de samme mulighetene til å oppnå selvstendighet, innsettes et russiskvennlig styre, og Russland får igjen kontroll. Tidligere var Nord-Kaukasus preget av kaos i styringssystemene og fattigdom og sosial ulikhet var utbredt, derav kom terrorisme som en reaksjon på dette (Sagramoso & Yarlykapov, 2020, s. 285). En de facto-stat er dog opprettet til en viss grad, men fungerer heller som en føderal stat innenfor det russiske politiske styret, heller enn som en autonom politisk enhet. Borderization er på denne måten ikke brukt likt i Tsjetsjenia som i de andre de facto-statene i Kaukasus fordi Tsjetsjenia er et område innenfor det suverene Russland. Men som definisjonen på borderization i denne oppgaven forteller er en del av virkemiddelet å *reintegrere* områder. Ved å reintegrere Tsjetsjenia i Russland, har Russland fått kontroll over regionen.

Det som skiller Tsjetsjenia fra de andre casene i denne oppgaven, er at området ligger innenfor Russlands folkerettslige territorielle grenser. Dette betyr at Russland har større juridisk, legitim, makt i Tsjetsjenia i forhold til i de andre de facto-statene denne oppgaven undersøker. Den russiske stat har gjennom politi og militæret voldsmonopol innad i staten, noe som vil si at dersom andre grupperinger bruker fysisk makt og vold, kan den russiske stat helt legitimt bruke militær, fysisk og voldelig makt tilbake. I de andre de facto-statene må Russland finne andre måter å legitimere sine handlinger på. I tillegg til å ha faktisk voldsmonopol innad i sin egen stat, ga Tsjetsjenia Russland flere grunner, som ble sett på som legitime i det internasjonale samfunn, til å gå til militær maktbruk. Noen av disse grunnene er at Tsjetsjenia åpnet slavemarkeder i mellomkrigsperioden 1996-1999, organisert kriminalitet og tsjetsjensk terrorisme var utbredt, samt andre menneskerettighetsbrudd foregikk (Ware, 2020, s. 183). På bakgrunn av tette bånd mellom det Muslimske Brorskap og Al Qaeda, var også USA negativt innstilt til Tsjetsjenia, og både USA og Russland kjempet en krig mot den samme terrorismen (ibid).

4.2.5 Oppsummering av case-analyse

De ulike de facto-statene i Kaukasus er like på flere områder, samtidig som de også er svært ulike på andre områder. En fellesnevner mellom casene er at krav om selvstendighet og påfølgende konflikter oppsto etter Sovjetunionens oppløsning. Det oppsto flere nye folkerettslig suverene stater, som førte til at konflikter ikke lenger var innad Sovjetunionen, men mellom nye stater eller innad i nye stater. De facto-statene nøt større grad av autonomi under Sovjetunionen enn under de nye statene de nå var en del av. De nye statene startet opp som

svake stater, og hadde ikke ressurser til å slå ned på krav om selvstendighet i samme grad som Sovjetunionen. Det er nærliggende å tro at glasnost og perestroika i stor grad bidro til større muligheter for de løsrivende statene, og med murens fall og Sovjetunionens oppløsning, ble disse mulighetene en reell sjanse til å oppnå stor grad av autonomi, om ikke full suverenitet (Broers & Yemelianova, 2020, s. 252). Det er en gjentakende tendens blant de tidligere sovjetiske statene i Kaukasus at statens nasjonalisme og de løsrivende statenes nasjonalisme ikke samsvarer, og må gå på bekostning av hverandre.

Russland har i hovedsak brukt konflikten i Nagorno-Karabakh for å sikre seg at rørledninger som frakter olje fra Kaspishavet går over russisk territorium. Gjennom aktiv deltakelse i konflikten, og gjennom å ta kontroll over fredsavtalene, har Russland klart å opprettholde en frossen konflikt i deres favør. Samtidig har de klart å holde det internasjonale samfunn på avstand, slik at de ikke har måttet lide under blant annet sanksjoner. Å bruke folkeretten for å fordømme eller rettferdiggjøre sine handlinger er blitt vanlig blant aktørene i Kaukasus, på den ene siden har de facto-statene den juridiske retten på sin side i å opprette et område styrt på bakgrunn av felles identitet, og på den andre siden er disse områdene illegitime fordi området er invadert og okkupert av aktører som ikke har juridisk grunn i det å ta over området (Broers & Yemelianova, 2020, s. 268). Det er ikke nødvendigvis slik at etnisitet er en direkte årsak til konflikt, men i Kaukasus er etnisitet en viktig pådriver for å danne de facto-stater.

De viktigste funnene i Russlands virkemiddelbruk for å oppnå regionalt hegemoni i Kaukasus er presentert i tabellen under:

Virkemiddel brukt	Abkhasia	Sør-Ossetia	Nagorno-Karabakh	Tsjetsjenia
De facto-stat	Russland fungerer som beskytterstat.	Støtte kravet om suverenitet.	Bruker etnisitet for å legitimere opprettelsen av en de facto-stat.	Opprettelsen av en føderal stat fremfor en de facto-stat.
	Gir lovnad om autonomi.	Bruker narrativet om folkemord.	Russland fungerer som beskytterstat.	
	Produserer et narrativ om Abkhasia internasjonalt, og innad i de facto-staten.			
	Oppretter en god relasjon til Abkhasia.			
	Støtter Abkhasia med militært materiell og personell.			
	Anerkjennelse av Abkhasias suverenitet.			
Frossen konflikt	Hybrid krigføring.	Bruke allerede etablerte konfliktlinjer.	Aktiv deltakelse i fredsforhandlinger gjennom Minsk-gruppen.	Den andre tsjetsjenske krigen vunnet av Russland, konflikten er slutt.
		Aktiv deltakelse i fredsforhandlinger.	Støtte Armenia fremfor Aserbajdsjan.	Putins vilje.
			Kun direkte militær involvering dersom russiske mål blir angrepet.	
Borderization	Utsteding av pass.	Kontroll over Roki-tunnelen.		Direkte militær konfrontasjon for å ta tilbake områder.
	Bistandsmidler til befolkningen.	Bygger opp under felles identitet.		Innsettelse av russiskvennlig styre.
		Tydeliggjøring av grenser.		
		Trekker den sør-ossetiske grensen lenger og lenger inn på georgisk territorium.		

5.0 Konklusjon

For å konkludere med funn i denne oppgaven er det nødvendig å se tilbake på problemstillingen: «Hvilke interesser har Russland i å bli regional hegemon i Kaukasus, og hvilke virkemidler tar Russland i bruk for å oppnå en posisjon som regional hegemon?». Det er en sterk korrelasjon mellom interesser og virkemidler fordi virkemidler brukes for å oppnå interesser, eller mål. Russland har interesse i å motarbeide trusler mot sin egen stat, og jeg finner at den største trusselen for Russland er NATO- og EU ekspansjon inn i den russiske innflytelsessfæren. EU og NATO truer russisk sikkerhet, økonomi og kultur. I Kaukasus bruker Russland frosne konflikter aktivt for å holde EU og NATO unna, og en måte å opprettholde disse konfliktene på er å gi de facto-statene en mulighet til å oppnå en viss grad av autonomi. Ved å hindre Georgia og Ukraina i å bli medlemmer i EU, vil Russland forbli deres viktigste handelspartner. Borderization brukes aktivt for å bedre forholdet mellom Russland og de facto-statene, spesielt i Abkhasia og Sør-Ossetia, hvor Russland oppnår en form for de facto-styre i disse områdene. Gjennom å holde EU og NATO unna, samtidig som russisk innflytelse i Kaukasus øker, kan Russland hevde seg som en regional hegemon i Kaukasus.

I Sør-Ossetia og Abkhasia har Russland en stor interesse av å holde Georgia unna EU og NATO. Dersom en pågående konflikt mellom de to de facto-statene ligger til grunn, vil EU og NATO være lite villige til å la Georgia bli medlem. Ved å opprettholde Abkhasia og Sør-Ossetia som de facto-stater sterke nok til å opprettholde en så stor grad av autonomi at Georgia ikke klarer å få kontroll på hele sitt folkerettslige territorium, klarer Russland å holde EU og NATO på avstand. Det er i tillegg viktig for Russland at Abkhasia og Sør-Ossetia er russiskvennlige, slik at de ikke søker støtte fra andre stater og organisasjoner, det er her borderization blir brukt som virkemiddel. Russland har økonomiske oljerelaterte interesser i Kaspiahavet, og da spesielt med tanke på transport av olje og gass. Ved å opprettholde en frossen konflikt i Nagorno-Karabakh, og holde kontroll på Tsjetsjenia, kan olje og gass fra Kaspiahavet fraktes over russisk territorium.

I tillegg til regionale virkemidler i Kaukasus har Russland tatt i bruk andre virkemidler andre steder i verden for å skaffe høyere oppslutning rundt egen politisk adferd. Et eksempel på dette er innblanding i det amerikanske valget i 2016 (Brooks, 2020, s. 26). Et annet eksempel er russisk økonomisk støtte til Marine le Pen (Brooks, 2020, s. 20). I tillegg har Putin gått hardt ut og prøvd å sverte USAs rykte og stilt amerikanske utenrikspolitiske handlinger i tvil (Brooks, 2020, s. 26). Ved å sitte i FN's sikkerhetsråd har Russland hatt mulighet til å legge ned veto i blant annet fornyelse av FN's Observasjonsoppdrag i Georgia (MacFarlane, 2020a, s. 43).

Gilpin poengterer at teorier i internasjonale relasjoner har til felles at de prøver å forutse fremtiden (Gilpin, 1988, s. 591). Teoriene tar for seg hendelser fra historien, både lang tilbake, men også dagsaktuelle hendelser. Spørsmålet en kan stille seg i videre forskning om dette tema er da som følger; kan en forutse hva som videre kommer til å skje i russisk søken etter regionalt hegemoni? Utvikling i økonomi og teknologi spiller en viktig rolle for hvem som blir hegemon (Gilpin, 1988, s. 605). Jeg finner så langt at Russland kan bli regional hegemon i Kaukasus. Dette på bakgrunn av Russlands voksende økonomi og teknologiske nyvinninger i militæret (MacFarlane, 2020a, s. 41).

Litteraturliste

- Alstadt, A. L. (2020). Azerbaijan: Politics, Society and Economy Since Independence. I G. M. Yemelianova, & L. Broers, *Routledge Handbook of the Caucasus* (ss. 157-188). New York: Routledge.
- Amnesty International. (2023, Februar 9). *amnesty.org*. Hentet fra Azerbaijan: Blockade of Lachin corridor putting thousands of lives in peril must be immediately lifted : <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2023/02/azerbaijan-blockade-of-lachin-corridor-putting-thousands-of-lives-in-peril-must-be-immediately-lifted/>
- Askerov, A. (2020). The Nagorno Karabakh Conflict: The Beginning of the Soviet End. I A. Askerov, S. Brooks, & L. Tchantouridzé, *Post-Soviet Conflicts* (ss. 55-82). London: Lexington Books.
- Askerov, A., & Vatchagaev, M. (2020). Chechnya, Interrupted Independence. I A. Askerov, S. Brooks, & L. Tchantouridzé, *Post-Soviet Conflicts* (ss. 153-176). Lanham: Lexington Books.
- Boyle, E. (2016, Oktober 10). Borderization in Georgia: Sovereignty Materializes. *Eurasian Border Review*, ss. 1-18.
- Broers, L. (2020). Unrecognised Statehood? The De Facto-States of South Caucasus. I L. Broers, & G. M. Yemelianova, *Routledge Handbook of the Caucasus* (ss. 257-272). New York: Routledge.
- Broers, L., & Yemelianova, G. M. (2020b). Ethno-Territorial and Secessionist Conflicts: Causes and Trajectories. I L. Broers, & G. M. Yemelianova, *Routledge Handbook of the Caucasus* (ss. 239-256). New York: Routledge.
- Broers, L., & Yemelianova, G. M. (2020a). Introducing the Caucasus. I G. M. Yemelianova, & L. Broers, *Routledge Handbook of the Caucasus* (ss. 1-31). New York: Routledge.
- Brooks, S. (2020). The Rise of Putin's Russia and the Post-Soviet Conflicts. I A. Askerov, S. Brooks, & L. Tchantouridzé, *Post-Soviet Conflicts* (ss. 3-32). Lanham: Lexington Books.
- Caspersen, N., & Stansfield, G. (2011). Introduction: Unrecognised States in the International System. I N. Caspersen, & G. Stansfield, *Unrecognized States in the International System* (ss. 1-8). Taylor & Francis Group.
- China Aerospace Studies Institute. (2022). *Joint Statement of the Russian Federation and the People's Republic of China on the International Relations Entering a New Era and the Global Sustainable Development*. China Aerospace Studies Institute.
- Ciobanu, C. (2009). *Frozen and Forgotten Conflicts in the Post-Soviet States*. New York: Columbia University Press.
- Colarusso, J. (2020). Peoples, Languages and Lore. I G. M. Yemelianova, & L. Broers, *Routledge Handbook of the Caucasus* (ss. 32-51). New York: Routledge.

- Collier, P., & Hoeffler, A. (2004, Oktober). Greed and Grievance in Civil War. *Oxford Economic Papers*, ss. 563-595.
- Destradi, S. (2010). Regional Powers and their Strategies: Empire, Hegemony and Leadership. *Review of International Studies*, ss. 903-930.
- Deudney, D., & Ikenberry, G. J. (1999). The Nature and Sources of Liberal International Order. *Review of International Studies*, ss. 179-196.
- Flockhart, T., & Korosteleva, E. A. (2022). War in Ukraine: Putin and the Multi-Order World. *Contemporary Security Policy*, ss. 466-481.
- FN-Sambandet. (2022a, Mai 6). *fn.no*. Hentet April 24, 2023 fra <https://www.fn.no/tema/konflikt-og-fred/folkerett>
- FN-Sambandet. (2022b, Juni 2). *fn.no*. Hentet Mai 10, 2023 fra <https://www.fn.no/tema/konflikt-og-fred/atomvaapen>
- FN-Sambandet. (2023b, Februar 23). *fn.no*. Hentet April 2, 2023 fra <https://www.fn.no/Land/taiwan>
- FN-Sambandet. (2023a, Februar 7). *fn.no*. Hentet April 24, 2023 fra <https://www.fn.no/om-fn/avtaler/fn-pakten>
- Folk og Forsvar. (2023). *folkogforsvar.no*. Hentet April 3, 2023 fra <https://folkogforsvar.no/tema/undervisning/undervisningsopplegg-responsibility-to-protect-r2p/>
- German, T. (2016). Russia and South Ossetia: conferring statehood or creeping annexation? *Southeast European and Black Sea Studies*, ss. 155-167.
- Gilpin, R. (1988). The Theory of Hegemonic War. *The Journal of Interdisciplinary History*, ss. 591-613.
- Gleditsch, N. P. (2016). *Mot en mer fredelig verden?* (1. utg.). Oslo: Pax Forlag.
- Godbolt, J. (2019, April 11). *snl.no*. Hentet April 6, 2023 fra <https://snl.no/Folkeforbundet>
- Godbolt, J. (2022, Mars 14). *snl.no*. Hentet fra USAs historie etter 2001: https://snl.no/USAs_historie_etter_2001
- Grønmo, S. (2021, Mars 9). *snl.no*. Hentet Mai 1, 2023 fra <https://snl.no/validitet>
- Hammond, M. (2009). *Thucydides: The Peloponnesian War*. Oxford: Oxford University Press.
- Hoch, T., & Kopeček, V. (2020). *De Facto States in Eurasia*. New York: Routledge.
- Holm-Hansen, J. (2020, Februar 19). *Kaukasus*. Hentet Mars 16, 2023 fra [snl.no: https://snl.no/Kaukasia](https://snl.no/Kaukasia)
- Haas, E. B. (1953). The Balance of Power: Prescription, Concept or Propaganda. *World Politics*, ss. 442-477.

- Ikenberry, G. J. (2018). The End of Liberal International Order? *International Affairs*, ss. 7-23.
- Iskandaryan, A. (2020). Armenia: From Revolution to Revolution. I G. M. Yemelianova, & L. Broers, *Routledge Handbook of the Caucasus* (ss. 189-202). New York: Routledge.
- Jensen, M. A., & Elman, C. (2018). Realisms. I P. D. Williams, & M. McDonald, *Security Studies: an Introduction* (ss. 17-32). New York: Routledge.
- Kakachia, K. (2018). How the West Should Respond to Russia's "Borderization" in Georgia. *PONARS Eurasia*, ss. 1-8.
- Karagiannis, E. (2002). *Energy and Security in the Caucasus*. Oxon: RoutledgeCurzon.
- Kauppi, M. V., & Viotti, P. R. (2020). *International Relations Theory*. Maryland: Rowman & Littlefield.
- Kirshner, J. (2010). The Tragedy of Offensive Realism: Classical Realism and the Rise of China. *European Journal of International Relations*, ss. 53-75.
- Klosek, K. C., Bahensky, V., Smetana, M., & Ludvík, J. (2021). Frozen conflicts in world politics: *Journal of Peace Research*, ss. 849-858.
- Kusztal, A. (2016, Oktober). Theoretical Foundations of Regional Security. *Journal of Science of the Military Academy of Land Forces*, ss. 17-30.
- Lim, Y.-H. (2014). Chapter 1: Naval Power and the Quest for Regional Hegemony. I Y.-H. Lim, *China's Naval Power* (ss. 9-31). Taylor and Francis Group.
- Ludvik, J., & Smetana, M. (2018, August 1). Between War and Peace: a Dynamic Reconceptualization. *Asia Europe Journal*, ss. 1-14.
- Lundbo, S. (2022, November 28). *snl.no*. Hentet April 5, 2023 fra https://snl.no/Europas_h%C3%B8yeste_fjell
- Lynch, D. (2004). *Engaging Eurasias' Separatist States*. Washington DC: United States Institute of Peace.
- MacDonald, M. (2018). Constructivisms. I P. D. Williams, & M. MacDonald, *Security Studies: An Introduction* (ss. 48-59). Oxon: Routledge.
- MacFarlane, S. N. (2020a). Georgia's Changing Strategic Situation. I A. Askerov, S. Brooks, & L. Tchantouridzé, *Post-Soviet Conflicts* (ss. 33-54). Lanham: Lexington Books.
- MacFarlane, S. N. (2020b). Russia in the Caucasus. I G. M. Yemelianove, & L. Broers, *Routledge Handbook of the Caucasus* (ss. 305-316). New York: Routledge.
- Matsaberidze, D. (2020). The Conflict over Abkhazia. I A. Askerov, S. Brooks, & L. Tchantouridzé, *Post-Soviet Conflicts* (ss. 115-136). London: Lexington Books.
- Mearsheimer, J. J. (2014). *The Tragedy of Great Power Politics*. London: W. W. Norton & Company Ltd.
- Miles, M. B., Huberman, A. M., & Saldaña, J. (2020). *Qualitative Data Analysis*. Thousand Oaks: SAGE Publications.

- Mühlfried, F. (2020). Caucasus Paradigms Revisited. I G. M. Yemelianova, & L. Broers, *Routledge Handbook of the Caucasus* (ss. 19-31). New York: Routledge.
- Nodia, G. (2020). The New Georgia; Politics, Economy and Society. I G. M. Yemelianova, & L. Broers, *Routledge Handbook of the Caucasus* (ss. 174-188). New York: Routledge.
- Organski, A. F., & Kugler, J. (2015). Causes, Beginnings and Prediction: The Power Transition. I A. F. Organski, & J. Kugler. Chicago: University of Chicago Press.
- Pegg, S. (1998). *International Society and the De Facto State*. New York: Routledge.
- Prys, M. (2010). Hegemony, Domination, Detachment: Differences in Regional Powerhood. *International Studies Review*, ss. 479-504.
- Ratelle, J. F. (2020). Transnational Salafi and Jihadist Networks: From an Independent Insurgency to a Leaderless Network. I G. M. Yemelianova, & L. Broers, *Routledge Handbook of the Caucasus* (ss. 288-301). New York: Routledge.
- Ringdal, K. (2020). *Enhet og Mangfold, Samfunnsvitenskapelig Forskning og Kvantitativ Metode*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Sagramoso, D., & Yarlykapov, A. (2020). Jihadist Violence in the North Caucasus: Political, Social and Economic Factors. I G. M. Yemelianova, & L. Broers, *Routledge Handbook of the Caucasus* (ss. 273-287). New York: Routledge.
- Sander, K. (2021, Februar 4). *esudie.no*. Hentet Mai 1, 2023 fra <https://estudie.no/metodetriangulering/>
- Smith, J. (2020). The Soviet Caucasus 1920-91. I G. M. Yemelianova, & L. Broers, *Routledge Handbook of the Caucasus* (ss. 136-153). Oxon: Routledge.
- Smith-Solbakken, M. (2020, Juli 20). *snl.no*. Hentet April 1, 2023 fra <https://snl.no/Gazprom>
- Souleimanov, E. A., Abrahamyan, E., & Aliyev, H. (2018). Unrecognized states as a means of coercive diplomacy? Assessing the role of Abkhazia and South Ossetia in Russia's foreign policy in the South Caucasus. *Southeast European and Black Sea Studies*, ss. 73-86.
- Statistisk Sentralbyrå. (2020, November 4). *ssb.no*. Hentet Mai 10, 2023 fra <https://www.ssb.no/priser-og-prisindekser/artikler-og-publikasjoner/seks-land-starbak-halvparten-av-verdens-bnp>
- Tchantouridzé, L. (2020). Legitimacy Force and Power in the Conflict over South Ossetia. I A. Askerov, S. Brooks, & L. Tchantouridzé, *Post-Soviet Conflicts* (ss. 83-114). London: Lenxington Books.
- Temby, O. (2015). What are levels of analysis and what do they. *Cambridge Review of International Affairs*, ss. 721-742.
- Terhune, V., & Matusitz, J. (2016). The Uighurs Versus the Chinese Government: An Application of Realistic Conflict Theory. *Journal of Applied Security Research*, ss. 139-148.
- Thagaard, T. (2018). *Systematikk og Innlevelse*. Bergen: Fagbokforlaget.

- The Scholars Circle. (2023, Mars 12). *scholarscircle.org*. Hentet fra Scholars' Circle – Humanitarian crisis in Nagorno-Karabakh from blockade at Lachin Corridor – March 12, 2023: <https://scholarscircle.org/scholars-circle-humanitarian-crisis-in-nagorno-karabakh-from-blockade-at-lachin-corridor-march-12-2023/>
- Tjora, A. (2021). *Viten Skapt*. Oslo: Cappelen Damm AS.
- U. S. Energy Information Administration. (2013, August 26). *eia.gov*. Hentet fra Caspian Sea: https://www.eia.gov/international/analysis/regions-of-interest/Caspian_Sea
- Ulfstein, G., & Ruud, M. (2018). *Innføring i Folkerett*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Uppsala Conflict Data Program. (2021). *ucdp.uu.se*. Hentet fra Azerbaijan: Artsakh (Nagorno-Karabakh): <https://ucdp.uu.se/conflict/388>
- Uppsala Conflict Database Program. (u.d.). *UCDP Definitions*. Hentet April 3, 2023 fra <https://www.pcr.uu.se/research/ucdp/definitions/>
- Walt, S. M. (1987). Conclusion: Alliance Formation and the Balance of World Power. I S. M. Walt, *The Origins of Alliances* (ss. 262-286). Ithaca: Cornell University Press.
- Walt, S. M. (2003). *The Origins of Alliances*. Ithaca: Cornell University Press.
- Waltz, K. (1979). *Theory of International Politics*. Berkeley: Addison-Wesley Publishing Company.
- Waltz, K. N. (1988). The Origins of War in Neorealist Theory. *The Journal of Disciplinary History*, ss. 615-628.
- Ware, R. B. (2020). Dagestan: A Silent War. I A. Askerov, S. Brooks, & L. Tchantouridzé, *Post-Soviet Conflicts* (ss. 177-208). London: Lexington Books.
- Wolff, S. (2011). The Limits of International Conflict. I N. Caspersen, & G. Stansfield, *Unrecognized States in the International System* (ss. 147-164). Taylor & Francis Group.
- Yemelianova, G. M. (2020). The North-Eastern Caucasus: Dagestan, Chechnya and Ingushetia. I G. M. Yemelianova, & L. Broers, *Routledge Handbook of the Caucasus* (ss. 203-218). New York: Routledge.
- Østerud, Ø. (2017). *Statsvitenskap: Innføring i Politisk Analyse*. Oslo: Universitetsforlaget.